

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ДУХОВНО-ПРОСВІТНИЦЬКИЙ ЧАСОПИС

4/2013 www.slovovchitelyu.org

Слово ВЧИТЕЛЮ

ПЕРЕД БОЖИМ
ЛИЦЕМ

ЩО РОБИТИ
З ПОМИЛКАМИ?

ІМ'Я ЗІ ШКІЛЬНОЇ
ПРОГРАМИ

НАПЕРЕДОДНІ
РІЗДА

НАВЧАЄМОСЯ МУДРОСТІ

Наше кредо:

«Нести Слово Боже — ось наша мета,
щоб кожний учитель був учнем Христа!»

Головний редактор	Тарас Приступа
Редакційна колегія:	Тетяна Артерчук Олег Блошук Олександр Бондарчук Руслана Ковальчук Євген Никонюк Ольга Новікова
Літературний редактор	Світлана Филипчук
Дизайн і верстка	Альона Біла
Коректор	Оксана Сірооченко
Менеджер з розповсюдження	Артем Приступа
Відповідальна за випуск	Надія Доля

Засновник і видавець —
**Міжнародна громадська організація
«Надія — людям»**

Адреса:	а/с 116, м. Рівне, 33028, Україна.
Телефон:	(0362) 63-79-76
Факс:	(0362) 62-05-12
e-mail:	slovo@hopetopeople.org
www.hopetopeople.org	

Видається за сприяння «Культурно-просвітницького центру
сприяння розвитку християнської культури та освіти».

Часопис зареєстровано в Міністерстві юстиції України.
Свідоцтво про державну реєстрацію: серія КВ
№ 12846-1730Р від 27 червня 2007 р.

Передплатний індекс — 99864.

Пожертви на видання часопису просимо надсилати
поштовим переказом на адресу МГО «Надія — людям»
з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю”»,
або на рахунок: МГО «Надія — людям»,
р/р 26005213038700, АТ Укрсиббанк м. Харків,
МФО 351005, ЄДРПОУ 21081735 з позначкою:
«Пожертви на часопис „Слово вчителю».

За умови передруку матеріалів посилання
на часопис «Слово вчителю» обов'язкове.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Редакція залишає за собою право редагувати і,
за необхідності, скорочувати матеріали.

Посилання на Біблію або цитування окремих біблійних
текстів позначаються умовними скороченнями.
Список скорочень назв книг зазвичай подається
у виданнях Біблії. Посилання зазначаються з
дотриманням принципу «книга-розділ-вірш» і
розділяються знаками пунктуації. Наприклад:
Ів. 19:6–11, 13–20, 25–28; 1 Кор. 1:18–24.
Фрагменти з одного розділу розділяються комою (,),
а різні книги або розділи відокремлюються
крапкою з комою (;).
Якщо в тексті не зазначено інше, усі біблійні посилання
взято з Біблії в перекладі проф. Івана Огієнка.

Фото на обкладинці Галини Венгліньської.

Надруковано: ТОВ фірма «Принт Хауз»,
33024, вул. Старицького, 50а, м. Рівне, тел. (0362) 62-34-68.
Наклад 1500 прим.

© «Слово вчителю» © МГО «Надія — людям»

Шановний читачу, запрошуємо вас разом із авторами
цього випуску часопису «Слово вчителю» поміркувати над
тим, що таке мудрість і як її здобути. Це питання хвилювало
людей в усі часи. Хтось вважає, що потрібно просто жити та
набиратися досвіду. Інший порадить учитися, учитися і ще
раз учитися. Третій приписує мудрість лише «вибраним» і
вбачає її прояви в окультних практиках.

Християни ж вірять у те, що джерелом мудрості є Господь
Бог. Ми бачимо Його мудрість у створеному Всесвіті, що
функціонує як чудово налагоджений механізм, починаючи з
найдрібніших атомів і закінчуючи величезними галактиками.
Бог відкриває Свою мудрість у божественному провидінні
та плані викуплення людства через Сина Свого Ісуса Христа.
Апостол Павло в захопленні вигукує: «О глибино багатства, і
премудрості, і знання Божого! Які невідомі присуди Його,
і недосліджені дороги Його! Бо хто розум Господній пізнав?
Або хто був дорадник Йому? Або хто давніш Йому дав, і йому
буде віддано? Бо все з Нього, через Нього і для Нього! Йому
слава навіки» (Рим. 11:33–36).

У Божому Слові неодноразово сказано, що початком
мудрості є страх Господній, який передбачає послух Його
волі й дотримання Божих заповідей. А ще Сам Ісус Христос
названий «мудрістю від Бога» (1 Кор. 1:30). Поєднавшись з
Христом і в усьому наслідуючи Його, людина опиняється
в самому центрі Божої мудрості. Відтак мудра людина
впокорює своє серце перед Богом, віддаляється від зла й
прагне добра, прислухається до порад мудрих, поглиблює
пізнання, стримує гнів тощо. Адже, Божа мудрість,
«насамперед, чиста, а потім спокійна, лагідна, покірлива,
повна милосердя та добрих плодів, безстороння та
нелукава» (Як. 3:17).

Для життя в матеріальному світі людині необхідна й
життєва (побутова) мудрість. Її можна охарактеризувати
як сумарний досвід усього людства за час його існування:
наукові відкриття, технічні досягнення тощо. Така мудрість
допомагає людині раціонально вести господарство,
облаштовувати свій побут, завдяки їй реалізуємо закладене
в нас бажання творити, прагнення до самовираження,
втілення задумів, і завдяки їй ми можемо ефективніше
служити Богові та людям.

А от «мудрості», яка межує з хитрістю, перетворюється у
мистецтво лицемірити, викручуватися, досягати своєї мети за
будь-яку ціну, завдавати шкоди ближньому й вивищуватися
над ним, — слід остерігатися. «Коли ж гірку заздрість та
сварку ви маєте в серці своєму, то не величайтесь та не
говоріть неправди на правду, це не мудрість, що ніби зверху
походить вона, але земна, тілесна та демонська» (Як. 3:14–15).

Нехай ці роздуми допоможуть нам зростати в пізнанні
Бога й наповнюватися Його мудрістю, щоб жити в мирі та
злагоді й примножувати Його славу!

З повагою — редакційна колегія

Зміст

ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ

- 4** Перед Божим лицем
Артем Приступа

АКТУАЛЬНА ТЕМА

- 6** Кроки для здобуття мудрості
Сергій Гула
- 7** Що робити з помилками?
Джошуа Брукс
- 10** Духовні детермінанти спасіння
у «Повчанні» Володимира Мономаха
Марина Антонець
- 12** Якість мудрості
Олег Блощук
- 14** Два види мудрості
Роман і Євгенія Сверлови

НАУКА І ХРИСТІЯНСТВО

- 16** Ім'я зі шкільної
програми
Олег Блощук
- 18** Мудра сова
Надія Доля

ЗНАЙОМСТВО

- 20** Джерельце
Світлана Филипчук

МЕТОДИКА І ДОСВІД

- 22** Школа майбутнього сім'янина
Антоніна Мельничук
- 24** Вчимося мудрості. А мудрість — це скарб
серця
Галина Троян
- 27** Прислів'я та приказки в усній народній
творчості «Народ скаже, як зав'яже.
Мудрість — Божий дар»
Олена Ільєнко
- 28** Мудрість як Божий дар
Руслана Ковальчук

с. 21

- 31** Шлях мудреців, шлях праведників
Наталія Дуняшенко
- 35** Справжня мудрість — яка вона?
Ольга Новікова
- 36** Різдво Христове
Любов Венета
- 37** Напередодні Різдва
Валерія Деркач
- 39** Чутки про народження Царя
Томас Флемінг

КОНТРАСТИ

- 41** Роздуми про двох царів
Надія Доля

АСПЕКТИ ЗДОРОВ'Я

- 45** Здоровий баланс
Віра Муляр

СПРАВИ СІМЕЙНІ

- 46** Домашня освіта: світовий досвід
Тетяна Артерчук
- 50** Як Євангелія стосується дітей?
Євген Шкаровський

РОЗДУМИ ДУШІ

- 52** Він народився у твоєму серці
Марина Антонець
- 53** Ні!
Метелик
Оксана Смірнова

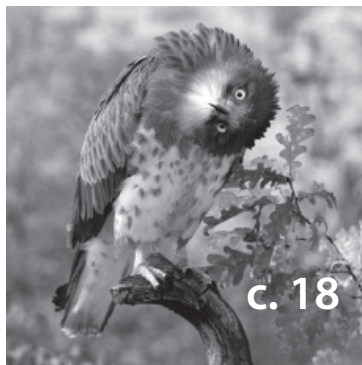
З ПОШТОВОЇ СКРИНЬКИ

- 56** Праведники сьогодення
Людмила Дмитрус

ТВОРЧА СТОРІНКА

- 59** Різдвяний майстер-клас
Сніжана Дужук

с. 18

с. 41

Перед Божим лицем

Олексій Толочьянц — музикант, теолог, учитель, президент Міжнародного інституту душеопікунства «Coram Deo».

Вітаємо Вас, Олексію! Читацька аудиторія «Слова вчителю» ще не знайома з Вами. Розкажіть, будь ласка, про себе, зокрема про те, як Бог учив і учить Вас мудрості.

— Хтось сказав, що «люди були б мудримися, якби не вважали себе такими». Тому, як Агур, можу сказати про себе, що ще «не навчився я мудрості, і не знаю пізнання святих...» (Пр. 30:3). Якщо ж моє служіння слова приносить плід, то це заслуга Божої благодаті і Слова Писання. Хоча за фахом я музикант, але з перших років після навернення Господь закликав мене до вчительського служіння, а не музичного. На останніх курсах консерваторії я приєднався до церкви, членом якої залишаюся вже 20 років. Уже тоді вивчення Біблії, яке ми проводили щочетверга, було для мене найважливішим заняттям, заради якого я був готовий відкласти все. Невдовзі я сам почав проводити біблійні групи, де духовно збагачувався і зростав разом із братами та сестрами. Бувало, що я проводив вісім груп на тиждень. Нині згадую той час як найкращий і найважливіший для мого зростання.

Пізніше я закінчив семінарію та інститут душеопікунства, і тепер моє серце палає служінням душеопікунства. Але й зараз я вважаю малі групи з вивчення Біблії найважливішим часом духовного зростання для мене і моїх рідних у вірі.

— Хто Ви за національністю, звідки родом?

— Мої батьки народились у воєнні роки й залишилися сиротами ще в ранньому дитинстві. Тато — вірменин, що народився в Азербайджані, мама — українка. Вони познайомились у самодіяльному хорі, тому що обоє любили співати. Можливо, це й визначило долю мою і моєї старшої сестри. Ми стали музикантами. Сестра Аїда закінчила Одеську консерваторію (клас скрипки), а я — Київську консерваторію (клас гобоя). Чоловік сестри — американський диригент. Тому в нас справжня інтернаціональна сім'я. До речі, наші батьки цього року відсвяткували своє золоте весілля.

— Зараз Ви очолюєте Міжнародний інститут душеопікунства. Що означає його назва «Coram Deo»? Яка мета діяльності цього навчального закладу?

— «Coram Deo» (буквально «перед Божим лицем») — фраза з латинської Біблії, що стала гаслом християн часів Реформації. У Біблії читаємо «ходив із Богом Енох» (Бут. 5:24), в інших перекладах — «ходив Енох перед Богом», коли всі інші просто жили. Ми прагнемо, щоб наше служіння душеопікунства, усе, що ми робимо, було перед Божим лицем.

Цією назвою ми також хочемо підкреслити свою прихильність до головних принципів Реформації, яка проголосила повернення до чистоти та достатності Писання як єдиної основи для віри й життя.

— Як Вам особисто допоміг чи допомагає «Coram Deo»?

— Вивчення біблійного душеопікунства відкрило мені важливу сторону богослов'я і практики, якою, на мою думку, сьогодні нехтує більшість теологічних шкіл та інститутів. Це вчення про людину і людське серце як місце поклоніння. Пройшовши навчання, і нині навчаючи інших, займаючись душеопікунством, не перестаю дивуватися премудрості та багатству Писання в питаннях здоров'я душі.

— Чи була у Вас потреба в душеопікунській допомозі? І якщо так, то хто і як Вам допоміг?

— Бог подарував мені доброго пастора та тепле братерське спілкування в моїй церкві, тому, повертаючись із подорожей, уже на під'їзді до Києва я завжди радію передчуттям зустрічі з друзями в своїй церкві, які і є моїми найкращими душеопікунами. Хоча зі мною ніхто ніколи не проводив такого системного душеопікунства, якого ми навчаємо, але я, як і будь-який християнин, мав і продовжую мати потребу в неформальній турботі про мою душу. Звичайно, зростаючи, ми стаємо самостійнішими в тому, щоб опікуватися своєю душею, самостійно знаходячи в Писанні їжу та ліки для свого серця. Це і є метою душеопікунства — допомогти досягнути духовної зрілості, коли людина стає здатною до самодушеопікунства — до незалежної залежності від Христа.

— Чи можете Ви навести кілька прикладів зі своєї душеопікунської практики?

— Зараз намагаюся допомогти людині, яка переживає напади депресії та паніки, настільки сильні, що іноді до неї викликають лікаря, щоб припинити конвульсії, викликані переживаннями. Думаю, що ми вже дуже близькі до перемоги над проблемою. Захоплююсь дією Божого Слова, яке здатне освітити найглибші куточки серця і зцілити найскладніші проблеми. Нещодавно працював з чоловіком, чия сім'я перебувала на межі розлучення, намагався скерувати їх до біблійного вирішення конфлікту.

Хотілося б більше часу проводити в практичному душеопікунстві, тому що потреба надзвичайно велика.

Сесія CORAM DEO у Владивостоці, Приморський край, Росія

МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ДУШЕОПІКУНСТВА «CORAM DEO»

Головна місія — прославити Бога, надаючи допомогу Церкві в підготовці служителів у сфері біблійного душеопікунства.

Мета — використовувати все багатство Біблії, прагнути до правильного розуміння викладених у ній істин і з благодаттю застосовувати їх до серця кожної конкретної людини.

Історія. МІД «CORAM DEO» організувала команда українських викладачів-наставників, перших випускників трирічної програми з біблійного душеопікунства Українського інституту сім'ї. Розробником цієї програми був член Асоціації біблійних душеопікунів США, доктор богослов'я Рон Харріс. Рон Харріс — громадянин Канади, рукопокладений священнослужитель з 1986 р.

Програма. В інституті викладають основи практичного богослов'я і навчають практичних навичок душеопікунства. Програма складена з 12 модулів із практичного богослов'я (кожний модуль = 5 днів інтенсивного навчання) і розрахована на три роки навчання. Особли-

вістю програми МІД «Coram Deo» є її практичні проекти, адже повноцінне засвоєння матеріалу відбувається лише за умови його особистого практичного застосування.

Кому варто навчатися в цьому інституті?

Згідно з Писанням кожний із нас покликаний допомагати іншим в духовному зростанні, тому навчання в інституті корисне для всіх. Але особливу користь принесе тим, хто трудиться як наставник і душеопікун.

Для кого ця програма не призначена?

Для людей, які бажають просто отримати якусь християнську освіту, не маючи особистого служіння в церкві, хто хоче просто прослухати лекції, не виконуючи завдань із їх практичного застосування.

Міжнародна команда викладачів на святкуванні 10-річчя CORAM DEO

— **Ваша нинішня робота пов'язана з постійними поїздками. Навколо завжди багато людей. Вас це не втомлює, не дратує?**

— Господь дуже чітко показав мені моє покликання, коли я намагався втекти від нього, як Йона. Тепер я точно знаю, що роблю те, для чого Він мене вибрав. Це величезна радість — знати своє покликання. Постійні поїздки, пов'язані зі служінням, — це не лише обов'язок, але й задоволення. Хоча часто буває важко, але ніколи не обтяжливо; служіння бурхливо розвивається, і це дуже надихає.

— **У чому цінність мудрості? Для чого вона потрібна? Адже багато хто з молодих людей сьогодні відверто говорять: «Я хочу істи й розважатися, а не вчитися і працювати».**

— Душа не насичується, коли насичується плоть. Задоволення, коли вони стають

Душеопікунство — це служіння, спрямоване на внутрішнє оздоровлення людини, відновлення її душі, розуму, почуттів та волі, а також тіла; здійснюється через вияв турботи (словесної та практичної), консультування, молитву.

сенсом життя, перетворюють душу на чорну діру, яка тільки збільшується, коли її намагаються заповнити. Тому Божа премудрість навчає: «Над усе, що лише стережеться, серце своє стережи, бо з нього походить життя» (Пр. 4:23). Буквально з єврейської можна перекласти — «результати життя». Християнське життя сповнене радістю та щастям, але це не є метою християнства, а природним наслідком послуху вірі.

— **Часопис «Слово вчителю» насамперед звернений до вчителів, які навчають мудрості інших. У чому Ви вбачаєте головну проблему сучасної освіти? Який вихід? На що важливо звернути увагу?**

— Знову ж таки звернемося до Біблії. Приповіді Соломона, 21:30: «Нема мудрості, ані розуму, ані ради наспроти Господа». Хочу підкреслити важливість Писання і правильного застосування Писання в навчанні. Навіть якщо багатьом істини Писання видаються старомодними, навіть якщо сучасний спосіб життя настільки далекий від вимог Писання, що ці вимоги здаються нездійсненними, навіть якщо настанови Біблії здаються безумством в очах скороминущого світського щастя — навчайте істин Писання! Пам'ятайте, що істина, передусім, — це не інформація, істина — це Особистість, і все Писання про Нього!

— **Незважаючи на те, що Біблія зараз є в кожному домі, її мало хто читає. У навчальних закладах навіть на уроках морально-духовного спрямування Євангелія теж не звучить. Акцент роблять на здоровий спосіб життя, гідну поведінку. Як за таких обставин передати справжню мудрість, яка від Бога?**

— Напевно ви звертали увагу на книги або великі тексти Писання, у яких навіть не згадується Боже ім'я, але які вочевидь свідчать про Нього.

Христос майже не говорив про те, що Він — Месія, але те, що Він робив, змушувало людей визнавати «дух святості» Божого Сина (Рим 1:4). Упевнений, що істинна віра обов'язково виявить себе й визначатиме вплив людини, і вчителя зокрема, на оточуючих людей.

В англійців є така приказка: «Не намагайтеся змінити дітей, вони все одно будуть такими, як ви. Змінійте себе». Думаю, що це стосується і праці вчителів.

— **А які вчителі найбільше вплинули на Ваше становлення як особистості? Чого Ви від них навчилися? Що в них було особливого?**

— Я вдячний усім, хто мене навчав. Але особливо тим, хто навчав мене, перебуваючи в послуху Богові. Ці люди не лише передавали знання, але й визначили мій життєвий шлях. Навіть зараз, коли їх немає поряд, я продовжую навчатися і зростати, тому що вони навчили чогось більшого, ніж вони самі, вони навчили мене пізнавати Бога. 🙏

Розмовляв Артем Приступа

Кроки для здобуття мудрості

Мудрість. Яка важлива й необхідна якість людини! Усі ми бачимо очевидні переваги мудрої людини в житті, у конкретних ситуаціях. Люди завжди шукали поради мудрих. Люди завжди захоплювались особливою мудрістю видатних людей.

Очевидно, що мудрим хочуть бути всі. «Мудра людина» — це один із найвищих компліментів, який може бути висловлений людині, незалежно чи це жінка, чи чоловік. Знайти мудру людину — це велике надбання, а якщо вона займає високу посаду в державі — це, безперечно, є підставою для успішного розвитку країни.

Історія знає таких людей: Соломон, Даниїл, Ярослав Мудрий, Данило Галицький, Михайло Грушевський, Вацлав Гавел...

Бог закликає людину здобувати мудрість і робити це цілеспрямовано. Не можна очікувати, що вона просто так впаде з неба, хоча, звичайно, є дар мудрості, який Бог дає людині, але разом із тим Бог закликає людину трудитися над тим, щоб бути мудрою. І Бог не просто хоче, щоб ми здобували будь-яку мудрість, Він очікує від нас, що ми здобуватимемо Його мудрість, мудрість з Небес.

Що потрібно робити, щоб здобувати мудрість?

«Послухайте, діти, напучення батькового, і прислухайтесь, щоб навчитися розуму, бо даю я вам добру науку: закона мого не кидайте...»

Нехай держиться серце твоє моїх слів, стережи мої заповіді та й живи!

Здобудь мудрість, здобудь собі розум, не забудь, і не цурайся слів моїх уст, — не кидай її — й вона буде тебе стерегти! Кохай ти її — й вона буде тебе пильнувати!

Початок премудрості мудрість здобудь, а за весь свій маєток збудь собі розуму! Тримай її високо — і підійме тебе, ушанує тебе, як її ти пригорнеш: вона дасть голові твоїй гарний вінок, пишну корону тобі подарує!» (Пр. 4:1–9).

У такому невеликому тексті тричі повторюється слово «здобудь»! Коли Ісус хотів зробити наголос на чомусь дуже важливому, Він двічі повторював це слово, а тут одне слово повторюється тричі. Людина сама відповідальна за те, щоб бути розумною і здобувати собі мудрість. Не просто проживати день за днем і накопичувати досвід, що безперечно дає мудрість, але цілеспрямовано ЗДОБУВАТИ мудрість. Навіть указаний конкретний крок, що для цього потрібно зробити — продавати свою власність, щоб набувати собі мудрість!

А що ми робимо, щоб цілеспрямовано здобувати мудрість?

Найлегший спосіб отримати мудрість, це знайти «джерело» мудрості і «черпати» з цього джерела.

Безперечно, що найглибшим джерелом мудрості є Бог. Подумайте, наскільки унікально і продумано створений світ, як гармонійно співіснують планети, рухаючись навколо Сонця... а людина — вінець мудрості Божої, найдосконаліший «механізм», який тільки можна собі уявити... Бог надзвичайно мудрий. І що найдивовижніше, Він завжди готовий поділитися Своєю мудрістю!

Окрім цього, Бог дарував нам можливість трудитися, здобуваючи собі мудрість!

Базові кроки, які допоможуть нам ставати мудрішими в житті

1. Радитися з Богом у кожній життєвій ситуації, проводячи багато часу в молитві.

2. Вивчати та старанно роздумувати над Біблією, яка є найвищою книгою мудрості.

3. Слухати мудрих, авторитетних, духовних людей через лекції, проповіді, семінари.

4. Читати, читати і ще раз читати мудрі книги. Потрібно знайти авторів, які своїм життям показали особливе надбання мудрості.

5. Радитися і спілкуватися з мудrimi. Як це прекрасно мати мудрих друзів і постійно з ними спілкуватися — це правильний варіант для зростання в мудрості! Надзвичайно важливо вибирати правильне коло своїх друзів.

6. Мати здатність до самоаналізу, виділяючи конкретний час, щоб роздумувати над своїми вчинками й робити з цього корисні висновки.

7. Самому ділитися мудрістю, роздумуючи над життєвими обставинами нашого буття.

Здобування мудрості — це щоденна пріоритетна справа, якою не можна нехтувати, а якій слід приділяти багато часу, тому що вона здатна дати відповіді на питання, які так пристрасно шукає світ.

Світ очікує мудрих людей, і не просто мудрих, що наповнені світським розумом, світ очікує людей із Божою, вищою мудрістю, яка буде здатна перетворити безлад на гармонію, ненависть на любов, горе в радість, розруху в багатство, примітивність у досконалість, посередність в особливість! Станьмо такими людьми, які зможуть бути особливими виразниками Божої мудрості! 🙏

Сергій Гула

Що робити з ПОМИЛКАМИ?

Ви, безперечно, чули загальновідому, але дещо сумнівну фразу: «Нерозумний учиться на своїх помилках, розумний на чужих, а мудрий не робить помилок». Насправді помилок припускаються всі, щоправда за своїми наслідками вони суттєво відрізняються. У жодне порівняння не йде граматична помилка в шкільному диктанті та стратегічна помилка в ході воєнних дій. Хоча... Пригадуєте ще один крилатий вислів: «Стратити не можна помилувати», коли все вирішував один розділовий знак?

Звичайно, нам слід намагатися уникати помилок, звести їх до мінімуму, використовуючи свій і чужий досвід, прислухаючись до порад, напоумлень, застерег тощо. Але що робити, коли таки сталося, і таке, що гумкою не витреш і коректором не замалюєш?..

Про те, як виправляти свої помилки і вставати після падіння, читайте у книзі Джошуа Брукса «Життя заради Одного Глядача», уривок з якої ми вам пропонуємо.

Для того щоб пройти відбірковий турнір для участі в олімпійському марафонському забігу, Бет Анна Деціантіс повинна була пробігти двадцять сім миль за менш ніж 2 години і 45 хвилин. Журнал "Runner's world" надрукував історію про те, як вона намагалася пройти кваліфікаційний відбір.

«Проблеми у Бет почалися на двадцять сьомій милі, коли її забіг тривав уже 2 години 43 хвилини. За двісті ярдів до фінішу вона спіткнулась і впала. У розпачі вона лежала на землі двадцять секунд. Але потім встала на ноги й почала йти. За п'ять ярдів від фінішу, за десять секунд до кінця відведеного часу, знову впала. Тоді вона почала повзти, глядачі підбадьорювали її, і вона на руках і колінах перетнула фінішну лінію. Її час становив 2 години 44 хвилини 57 секунд»¹.

Якщо ви почнете жити заради Одного Глядача (тобто Господа), часом траплятимуться падіння. Головне питання полягає в тому, чи ви будете йти вперед після цього.

У що може перетворитися процес досягнення святості

Ви припускаєтесь фатальної помилки, якщо вважаєте, що, маючи бажання жити заради Одного Глядача, ви більше не будете падати. Це змушує вас більше зосереджуватися на собі, ніж на Богові. Звісно, що оцінювати своє ходіння з Богом корисно, але якщо єдиною вашою метою стало набуття безгрішності, ви навіть у молитві на колінах будете самоцентричними. Навіть для оцінки свого духовного стану ви постійно дивитиметеся на себе.

Незважаючи на те, наскільки твердо ми вирішили жити заради Одного Глядача, немає іншого місця, як тільки на небі, де можна повністю звільнитися від гріха та його наслідків. Ось чому коли ми женемося за абсолютною досконалістю, це заважає нам жити цілісним життям для Бога.

Для тих, хто бажає жити заради Одного Глядача, питання полягає не стільки в тому, як зберегти себе від бо-дай якогось гріха, а в тому, що власне робити, якщо ми грішимо.

Недостатньо щирості і палкого бажання

З усіх тих, хто колись жив на землі, цар Давид був одним із найбільш щирих і пристрасних послідовників Божих. Його найбільшим бажанням було догодити Богові. Він названий людиною Божою. Утім, він багато разів помилявся. Перелюб Давида з Вірсавією не був єдиним випадком, коли він згрішив.

Пригадаємо випадок, який трапився на початку царювання Давида. Його особливістю було те, що падіння відбулося тоді, коли Давид щиро намагався виконати Божу волю.

Буває, обіцяєш, що твої стосунки з Богом поліпшаться, але це триває недовго. У вас опускаються руки і вам стає соромно, що ви так швидко зазнали поразки у своєму християнському житті, одразу після того, як прийняли серйозне рішення. Тоді ви припиняєте жити цілісним життям для Бога, допоки знову приймете наступне серйозне рішення. Утім такий запал триває недовго, ви знову падаєте і... замкнене коло.

Так відбувається, але так не повинно бути. Давид є яскравим прикладом того, як не здаватися після падіння, як продовжувати жити заради Одного Глядача.

Невдовзі після того, як Давид сів на трон, він переміг филистимлян і зробив необхідні приготування для повернення ковчеза завіту в Єрусалим. Ковчез завіту був найважливішим символом присутності Бога, даним Ізраїлю. Палке бажання Давида принести ковчез у Ізраїль було відображенням його прагнення відновити порушені стосунки між Богом і Його народом. Давид любив Бога. Давид любив людей. І він хотів, щоб між ними все було добре.

Отож, робились останні приготування до подорожі. У всьому була видна релігійна пристрасність:

«І вони поставили Божого ковчеза на нового воза, і виесли його з Авінадавового дому, що в Гів'ї. А Узза та Ахїо, сини Авінадавові, провадили того нового воза. І несли його з Авінадавового дому, що в Гів'ї, і йшли з ковчезом Божим, а Ахїо йшов перед ковчезом. А Давид та увесь Ізраїлів дім грали перед Божим лицем усією силою та піснями, і на цитрах, і на арфах, і на бубнах, на гуслах, і на цимбалах» (2 Сам. 6:3–5).

Як тільки вони вирушили, то не тільки Давид святкував перед Господом, але й весь Ізраїль робив те саме. Цей день був одним із найславніших днів в історії Ізраїлю. Проте дуже скоро ця хода зупинилася.

«І прийшли вони аж до Горен-Нахону, а Узза простяг руку до Божого ковчезу, і схопив його, бо зновилась була худоба. І запалився Господній гнів на Уззу, — і Бог уразив його там за цю провину. І він помер там при Божому ковчезі» (2 Сам. 6:6–7).

Це одна з тих біблійних історій, які хвилюють наше серце. На нашу думку, щось тут не так. Отже, всі були щирими в тому, що вони робили. Але їхнє намагання якось вишанувати Бога зіткнулось із Його гнівом. Узза намагався не дозволити ковчезу впасти, і це призвело до його смерті. Навіть те, що цією процесією керував Давид, який мав щире бажання поклонитися Богові, не зупинило Божого суду. Чому Бог був таким нещадним, коли Його народ на-

¹ Terry Fisher, San Mateo, CA. Quoted in Preaching Resources, Spring 1996, 69.

магався щиро й пристрасно догодити Йому? Хіба не саме цього хоче Бог? Хіба не це маєтись на увазі під виразом «жити заради Одного Глядача»? Давид побачив, що Богові треба більше, ніж щирість і пристрасність.

Услід за филистимлянами

У чому полягала проблема цієї ходи Давида? Здається, що йдеться про неважливу деталь, але оповідач наголошує, що Давид перевозив ковчег на «новому возі». Важливість цієї деталі неможливо оцінити, якщо читати цю історію у відриві від історії Ізраїлю. Але в уривку 1 Сам. 6 описаний ще один випадок, коли ковчег перевозили з одного місця в інше. Тоді це робили филистимляни. Вони зробили «одного нового воза... І поставили вони Господнього ковчега на воза» (1 Сам. 6:7, 11).

Коли Давид вирішив використати воза, щоб привезти ковчег у Єрусалим, він зробив так само, як филистимляни. Можливо, Давид вибрав нового воза для перевезення ковчега, оскільки той був швидший, простіший у керуванні і зручніший? Тягар на возі могли везти тварини, а не люди, яким довелося би нести ковчег на руках. Ізраїль уже бачив, що у филистимлян усе виходило. Чому б і їм не скористатися цим?

А чому Давид не повинен був використовувати воза для транспортування ковчега? У Законі було описано, яким чином треба і яким чином не можна переносити ковчег. Давид помилявся в тому, що він не знав, як правильно переносити ковчег. Бог попередив Ізраїль, що станеться, якщо бодай хто і бодай із якихось причин торкнеться святих речей. У Книзі Числа 4:15 написано: «Не доторкнеться до святого, щоб не померти».

Тоді виникає запитання: як же тоді Давид мав занести ковчег у Єрусалим, якщо не можна було торкатися його? Бог дав чітку відповідь і на це запитання.

«І виллеш для нього чотири золоті каблучки, і даси на чотирьох кутах його, дві каблучки на одному боці його, і дві каблучки на другому боці його. І поробиш держакі з акаційного дерева, і пообкладаєш їх золотом. І повсовуєш ці держакі в каблучки на боках ковчегу, щоб ними носити

Моли́тва за очищення серця і за небесну мудрість

Укріпи мене, Боже, благодаттю Святого Духа.

Дай мені силу скріпитися душею і звільнити своє серце від усякої непотрібної турботи і тривоги; нехай мене не займають різні бажання якої-небудь дрібниці чи дорогоцінної речі, але нехай я дивлюся на все, як на марнотне, й усвідомлю те, що разом з ними і я минувся.

Бо нема нічого тривкого під сонцем, де все марнота і морока духа.

О, який мудрий той, хто так міркує!

Дай мені, Господи, небесну мудрість, щоб я вчився над усе Тебе шукати і знаходити, над усе Тебе розуміти і любити, а все інше пізнавати так, як воно є, за порядком Твоєї мудрості.

Дай мені вміло обминати облесну людину і терпеливо зносити противника.

Бо велика мудрість міститься в тому, щоб не давати хитати собою кожному подмухові слів і не наставляти вуха на підступну підслесливисту зводителя; бо якщо вийдеться на таку дорогу, то вже йдеться далі безпечно.

ковчега. В ковчегових каблучках будуть ці держакі; не відступлять вони від нього» (Вих. 25:12–15).

Завдяки каблучкам і держакам можна було нести ковчег і не торкатися його. Однак Давид не подивився у Боже Слово, як саме треба переносити ковчег. Оскільки він був царем, це було його духовною відповідальністю — бути духовним лідером Ізраїлю. У його обов'язки входило знання і дотримання Закону. І його незнання коштувало Уззі життя. Якби Давид прочитав Слово Боже, щоб дізнатися, як реалізувати свої плани, цієї трагедії можна було б уникнути.

Релігія щирості

Багато людей цінують щирість. «Бути самим собою» перетворилося на релігію. Щирість сприймається краще, ніж обман або лицемірство. Але те, що хтось щирий, не означає, що ця людина не може щиро й небезпечно помилятися.

Уся ця хода зовні мала вигляд поклоніння Богові. Але це було не так! Чому? Тому що вона не відбувалася так, як Він чітко прописав у Своєму Слові. Давид щиро вірив, що чинить правильно, але щиро помилявся. Щирість не повинна замінювати знання Слова Божого та послух йому. Незнання — це помилка. Іноді незнання веде до смерті. Пророки проголошували це знову й знову, коли говорили: «Погине народ Мій за те, що не має знання» (Ос. 4:6).

Як ми можемо жити й догоджати Богові, коли ми не знаємо, що Він хоче? Як ми можемо любити Бога всім серцем, душею, розумом і силою, якщо ми не знаємо, як саме Він бажає, щоб Його любили?

Давид був людиною за серцем Божим. Він був щирим у тому, що робив. Але він не присвятив час тому, щоб знайти у Слові Божому вказівки, як переносити ковчег. Неможливо догоджати Богові, якщо ви не присвячуєте час тому, щоб дізнатися, чого саме Він хоче.

Те саме можна сказати про людей. Складно любити інших людей, коли ви не присвячуєте час тому, щоб дізнатися, що він чи вона бажає.

Послух — головна мова любові до Бога

Якщо ви у своїх стосунках з Богом бажаєте пізнати, як любити Бога, вам необхідно вміти читати знаки. Усі вони чітко записані у Його Слові. Ця думка була революційною для мого читання Біблії. Мій тихий час із Богом — це не просто виконання духовних вправ чи отримання якоїсь надихаючої думки. Читання Біблії стало засобом того, як я можу більше дізнатися про Бога, щоб краще любити Його.

Наприклад, протягом останніх кількох років я побачив, як багато Біблія говорить про Боже серце, яке прихильне до бідних, як часто Бог виражає Своє піклування про тих, хто має потребу, як часто Він говорить, що наша любов до бідних є відображенням нашої любові до Нього. Допомога бідному не є спробою здобути Божу прихильність. Це є природний результат, коли із Слова Божого дізнаємося про Нього. Ми показуємо любов до Бога, коли допомагаємо бідним.

Якщо ви відкидаєте Слово Боже, то ви просто не здатні любити Бога, тому що не знаєте, який прояв любові Він шукає. Ви можете щиро докладати зусиль, але щирість не замінює послуху. Не можна слухатися, не розуміючи, а чого, власне, ти слухаєшся. Давид не знав, що є певний спосіб, як Бог хотів би, щоб переносився ковчег, і його незнання коштувало Уззі життя.

Коли все йде не так, як хочеться

Реакція Давида на суд Божий була такою:

«І запалився Давидів гнів за те, що Господь покарав Уззу, і він назвав ім'я тому місцю: Перец-Узза, і так воно зветься аж до цього дня. І Давид злякався Господа того дня та й сказав: «Як увійде до мене Господній ковчег?» І не хотів Давид переносити Господнього ковчега до себе, до Давидо-

вого міста, а скерував його Давид до дому гатянина Овед-Едома» (2 Сам. 6:8–10).

Давид відреагував так само, як реагуємо ми, коли намагаємось іти за Богом, але все стається не так, як ми сподівалися, тоді ми гніваємось на Бога. Давид уже не ніс ковчег у Єрусалим, а на три місяці залишив його в Овед-Едомі.

«І пробував Господній ковчег у домі гатянина Овед-Едома три місяці, і Господь поблагословив Овед-Едома та весь його дім» (2 Сам. 6:11).

Лише тоді, коли Господь поблагословив Овед-Едом, Давид зрозумів, що проблема була в ньому, а не в ковчегіві.

Що ж робити, якщо сталося падіння

1. Повернутися до Біблії

У якийсь момент протягом цих трьох місяців розчарування і зневіри, Давид читав Писання і відкрив для себе, що саме він зробив неправильно.

«І покликав Давид священників ... та й сказав до них: «Ви — голови родів Левитів. Освятіться ви та ваші брати, і перенесете ковчеза Господа, Бога Ізраїлевого, до місця, яке приготував я йому. Бо через те, що спочатку не ви це робили, то вдарив нас Господь, Бог наш, бо ми не шукали Його так, як належало» (1 Хр. 15:11–13).

Навіть коли ми заблукали, Слово показує шлях додому. Якщо ми відмовляємось приймати Писання, ми наражаємо себе на небезпеку. Бог говорить нам: «Зверніться-но ви до картання мого, ось я виллю вам духа свого, сповіщу вам слова свої!» (Пр. 1:23).

Бог справді бажає вилити Своє серце в нас, Бог бажає, щоб ми знали Його серце, але нам потрібно відгукнутися на Його поклик, якщо ми хочемо знайти дорогу додому.

Саме так нам треба чути Його голос, понад наші найщиріші бажання та власне уявлення про те, як воно має ставатися.

2. Позбутися своєї гордині

Тільки-но Давид дізнався зі Слова Божого, що він неправильно переносив ковчег, він був готовий визнати свою неправоту. Іноді саме вперта гордість стоїть на заваді нашого каяття.

Добра новина для тих, хто переживає падіння, — кожного разу, як ми бажаємо це визнати, Бог показує нам, як повернутися. Бог бажає нам більшого і кращого, ніж навіть ми самі собі бажаємо. Бог говорить нам: «Ось, що ти маєш робити, щоб повернутися в належне русло, щоб не втратити свою віру. Але вибір за тобою».

3. Зробити корекцію курсу

Давид не дозволив гордості зупинити його. Він визнав, у чому помилявся, і вніс корекцію в курс. Він продовжив перенесення ковчеза в Єрусалим:

«І освятилися священники та Левити, щоб перенести ковчеза Господа, Бога Ізраїлевого. І понесли сини Левитів Божого ковчеза, як наказав був Мойсей за Господнім словом, на плечах своїх, на держаках, на собі» (1 Хр. 15:14–15).

Давида спонукало до внесення певних коректив те, що він бажав благословень. І це приклад того, яким чином Бог повертає нас у належне русло. Утім деякі з нас настільки горді, що ми скоріш втратимо благословення, які супроводжують послух, аніж вносимо корективи після невдачі. Наші мотиви важливі, але історія із Давидом показує, що Бог може використовувати навіть наші мотиви, щоб ми знову могли чути Його голос. 🙏

Джошуа Брукс

Переклад з англійської і адаптація Івана Кундеренка

Моли́тва про мудрість митрополита Андрея Шептицького

Великий і Всемогучий Боже! Зійшли на мене з високих і святих Твоїх небес і від престолу Твоїєї Слави Твою Святу Мудрість, сидящу Тобі; дай мені мудрість Твого вподобання, щоб я в житті зумів те, що Тобі миле, гаряче бажати, мудро шукати, з правдою признавати і досконало вповнити на славу і честь Твого святого Імені, на хвалу слави Твоїєї ласки.

Дай мені, Боже, мудрість мого стану, щоб я сповняв усе, чого жадаєш,
дай мені розуміти мої обов'язки,
дай мені мудрість моїх обов'язків і дай мені їх виконати так, як треба, як належить на славу Твою і користь моєї душі.
Дай мені мудрість Твоїх доріг та мудрість ходити стежками Твоїєї святої волі;
дай мені мудрість поведінки і неповідіння,
щоб я зумів не виноситися в одних і не падати в других;
дай мені мудрість усього, що переминає, і всього, що триває;
нехай перше в моїх очах маліє, друге нехай росте;
дай мені мудрість праці та мудрість відпочинку;
нехай мені буде розкішшю праця для Тебе, а втомою відпочинок без Тебе.
Дай мені мудрість щирого і простого наміру, мудрість простоти, мудрість щирості;
хай серце моє до Тебе звертається і Тебе в цілому життю в усім шукає.
Дай мені мудрість послуху, послуху Твоєму запові, Твоїй Церкві;
дай мені мудрість убожества, хай ніколи не оцінюю дібр інакше, як за їх дійсною вартістю;
дай мені мудрість чистоти — відповідно до мого стану або покликання;
дай мені мудрість терпеливості, мудрість покори, мудрість веселості й поваги,

мудрість Господнього страху, мудрість правдомовності і добрих діл;
хай буду терпеливим без найменшого ропання,
покірним без найменшого удавання,
веселим без надмірного сміху,
поважним без суворості;
нехай боюся Тебе без покус розпуки;
нехай буду правдомовним без тіні двоязичності;
нехай мої добрі діла будуть свободні від уподобання в собі;
дай мені мудрість — ближніх у потребі нагадувати без відвигання себе;
дай мені будувати словом і ділом без лицемір'я;
дай мені, Боже, мудрість чуйності, уваги й осторожності;
нехай мене на бездоріжжя не зводить ніяка пуста думка,
дай мені мудрість благородності,
нехай мене ніколи не провадить ніяке брудне й недостойне прив'язання;
дай мені мудрість правоти,
нехай мене ніколи не зведе з дороги обов'язків ніякий самолюбний намір;
дай мені мудрість мужества й сили,
нехай не звалить мене ніяка буря;
дай мені мудрість свободи,
нехай мене ніколи не поневолить ніяка насильна пристрасть...

*Стався до інших так, як хочеш, щоб ставилися до тебе.
Зміцнюй тіло і душу, просвітлюй розум.
Працюй так, щоб після тебе нічого не переробляли.
Будь завтра кращим, ніж ти є сьогодні.
Не давай сильним принижувати слабких.
Не залишай хворих, не забувай про бідних.
Не май гордині ані в розумі, ані в серці.
Пізнавши все добре, пам'ятай, а чого не знаєш — того навчайся.
Живи для Батьківщини та люби людство.*

Володимир Мономах

Духовні детермінанти спасіння у «Повчанні» Володимира Мономаха

Людина завжди запитує себе, для чого вона живе і чого вона варта. Ми замислюємось про причини своїх учинків та намагаємось зрозуміти мотиви поведінки інших людей. Шукаємо відповіді на запитання: «Звідки я виник? Чому не все відбувається так, як я хочу? Чому люди здійснюють негативні вчинки? Що буде після смерті?» Таким чином, людина стає перед питанням сенсу свого існування.

Але сенс життя вже давно визначений. Це пошук власних стосунків з Богом, тобто прийняття Його в своє серце і розуміння спасіння як отримання вічного життя через віру в Ісуса Христа. Святуючи 1025-річчя прийняття християнства на Русі, необхідно повернутися до роздумів над «Повчанням» Володимира Мономаха. Його трактат, безумовно, є безцінним скарбом для нащадків. Він «пронизаний повним упокоренням перед Богом та мужністю перед людьми»¹.

Мономах був вихований Святим Письмом та писаннями Отців, як виховувалися тоді всі грамотні люди². Це дійсно так, бо пізнання Біблії веде людину до постійного аналізу власної мотивації та впливає на її духовне вдосконалення. Біблія — найдавніше з усіх джерел, які претендують на звання «святих». Це єдина книга, де пояснюється причина виникнення добра і зла та проголошується скінченність і обмеженість зла³.

«Повчання» характеризує Мономаха як видатного мислителя, глибокого аналітика, тонкого політика і величезного майстра слова. Основним лейтмотивом твору, важливим для оцінки християнського світогляду князя, є його заклик до дітей: «Найперше, задля

Бога і душі своєї, страх майте Божий у серці своїм і милостиню чинить щедрю, бо се єсть початок всякому добру»⁴.

Актуальність основних положень цієї праці полягає у слушному формуванні світогляду сучасної молоді та необхідності вертикального розвитку особистості. Сьогодні для більшості молодих людей існує лише горизонтальний розвиток, тобто розвиток здібностей та емоційних проявів характеру. В результаті всі сили душі спрямовані не

на вільний прояв своєї Богом дарованої природи, а на обслуговування самотвердження.

Ми зауважуємо, що духовне зростання особистості відбувається тільки шляхом вертикального розвитку, тобто під впливом примирення людини з Богом, при цьому розуміючи необхідність спасіння. Це потрібно для нормального сприймання існуючої дійсності, для формування найкращих якостей особистості молодої людини, для успіху, для створення міцної сім'ї, для збереження всіх досягнень сучасної культури.

«Повчання» Володимира Мономаха містить глибокі роздуми про Бога. Він розглядає такі аспекти:

⁴ Тут і далі в тексті використовуються цитати з «Повчання» Володимира Мономаха: Літопис руський. Володимир Мономах. Поучення. — Режим доступу: <http://litopys.org.ua/litop/lit27.htm>.

Володимир II Всеволодович (1053–1125) — великий князь київський (1113–1125), державний і політичний діяч, письменник. Онук Ярослава Мудрого, син князя київського Всеволода Ярославича та грецької царівни, дочки візантійського імператора Костянтина IX Мономаха. Прозваний Володимиром Мономахом. Хрещене ім'я Василь.

Володимир Мономах «...був красивий лицем, очі у нього були великі, волосся рудувате й кучеряве, чоло високе, борода широка. Зростом він не був особливо високий, але міцний тілом і дуже сильний».

Дитячі роки провів у прикордонному Переяславі, де княжив його батько, здобув добру освіту, з юних літ брав участь у битвах та походах на степовиків. За життя батька був князем у Смоленську й Чернігові, часто заступав його у боротьбі з половцями, виконував дипломатичні місії. Після смерті матері (1067 р.) покинув батьківський дім і став князем ростовським. Наприкінці XI ст. укріпився на князюванні в Переяславі. Уболівав за припинення князівських міжусобиць та об'єднання сил для боротьби проти нападників. Здобув популярність організацією спільних успішних походів князів 1103 і 1111 рр. проти половців. Під час київського повстання 1113 р. боярська верхівка запросила Володимира Мономаха на князювання до Києва.

За час свого владарювання на київському великокнязівському престолі Володимир Мономах утвердив централізовану монархічну владу по всій давньоруській землі й на деякий час зупинив процес роздроблення Київської держави.

Володимир Мономах був одним із найвідоміших князів, з яким шукали дружини правителі багатьох країн світу. Він був одружений з дочкою англійського короля Гарольда. Дочка Мономахова Марія була одружена з Леоном Діогеновичем з імператорського дому Романа IV Діогена. Син Мстислав одружився зі шведською принцесою Христиною, дочкою шведського короля Стейкельса. А візантійський імператор Іоанн II у 1120 р. взяв собі за дружину онуку Мономаха, дочку його сина Мстислава.

Помер Володимир Мономах 1125 р. поблизу Переяслава на 73-му році життя. Поховали його в Києві, у соборі святої Софії.

¹ Шульга А. История церкви на Украине. — Новая Каховка, 2004. — С. 39.

² Ивакин И. М. Князь Владимир Мономах и его «Поучение». — М.: Ун-ская типография, 1901. — С. 417.

³ Антоненко М. О., Проуті О. Б. Зміст і значущість покаяння в розвитку сучасного християнства // Історія релігій в Україні. Збірник наукових праць XIV Міжнародної наукової конференції, Львів, 2004. — Кн. I. — С. 71–72.

1) Бог справедливий і не дозволить праведнику загинути;

2) справедливий Бог є милосердним Отцем грішника, що кається;

3) Бог, як премудрий і блаженний Творець, відкривається у спогляданні природи;

4) Бог дає людям моральний закон.

Володимир Мономах розпочинає своє напутнє слово з того, що він був улюблений батьками і «у благочесті наставлений». Це свідчить про те, що виховували його за біблійними принципами: «Бо це воля Божа, освячення ваше: щоб ви береглися від розпуску» (1 Сол. 4:3) та «Але все нехай буде добропрстойно і статечно» (1 Кор. 14:40). Батьки скеровували його на шлях, що веде до спасіння, тобто уникнення гріховних учинків і збереження серця свого від негативної мотивації: «Над усе, що лише стережеться, серце своє стережи, бо з нього походить життя» (Пр. 4:23). Так і князь учив своїх дітей: «Треба мати душі чисті, непорочні, тіла худі, лагідну бесіду і в міру слово Господнє; при їді та питті без галасу великого бути, при старих — мовчати, премудрих — слухати, старшим — покорятися, з рівними і меншими — приязнь мати; без лукавства розмовляти, багато розуміти; не лютувати словом, не хулити розмовою, не надміру сміятися, соромитися старших; до жінок недостойних не говорити; долу очі мати, а душу — вгору; уникати, не старатися повчати легковажних; владу же — ні за що мати, як і од усіх честь. Якщо ж хто з вас може іншим допомогти — од Бога нагороди нехай той сподівається, і вічними благами він пораює».

Князь Володимир своїми «Повчаннями» виконав одне з важливих Божих повелінь: «Привчай юнака до дороги його, і він, як постаріється, не уступиться з неї» (Пр. 22:6). Потім його син Мстислав, який був слушно наставлений цією грамоткою, у смиренні написав батькові листа з проханням не мстити вбивці свого брата Ізяслава. А вбивця той був Олег — хрещений батько як Ізяслава, так і Мстислава. Цей лист вплинув на князя, і він виявив справжній приклад прощення — важливої духовної детермінанти спасіння. Реакція Володимира на це Боже випробування спостерігається у «Листі до Олега», відбиваючи біблійний принцип: «А ви один до одного будьте ласкаві, милостиві, прощаючи один одному, як і Бог через Христа вам простив!» (Еф. 4:32).

Передусім князь попереджає своїх нащадків про важливість мати страх Божий. Багато людей сьогодні просто не розуміють, що таке страх Господній. Для них страх — це негативна емоція, що супроводжується усвідомленням неможливості досягти поставленої мети. Страх виникає у ситуаціях, що перешкоджають реалізації лінії життя людини.

Доба Володимира Мономаха була часом розквіту культури в Русі. У Києві та в інших містах один за одним виростали кам'яні храми, оздоблені настінним живописом та мусією. Зокрема, у той час було збудовано і прикрашено Михайлівський Золотоверхий і Видубицький монастирі у Києві, а також чудову церкву на річці Альті, на місці загибелі князя Бориса.

З ініціативи князя видубицький ігумен Сильвестр уклав на основі писань Нестора, літописця Печерського монастиря, та інших літописних текстів знамениту пам'ятку давньоруської літератури — «Повість минулих літ». А сам князь написав близько 1117 р. «Повчання» своїм дітям, яке вміщено в Лаврентіївський літопис. Подаючи низку цікавих фактів з життя самого князя, «Повчання» містить сформовані на основі християнської моралі та кодексів честі життєві правила та закони співжиття тогочасного суспільства, закликає князів утриматися від усобиць і чвар заради цілісності держави.

Мономах єдиний із тогочасних можновладців, який залишив на стінах Софії Київської два графіти: «Господи, поможи рабу своєму Василеві, грішному, поможи йому, Господи» та «Господи, поможи рабу своєму Володимиру на многії літа і дай прощення гріха на день судний».

Але Божий страх — це абсолютно протилежний за змістом феномен, який князь слушно розуміє. Наявність у людини Божого страху забирає страх перед обставинами. «Бог — спасіння моє! Безпечний я, і не боюсь, бо Господь — Господь сила моя та мій спів, і спасінням для мене Він став! І ви в радості будете черпати воду із спасених джерел!» (Іс. 12:2–3).

Володимир Мономах постає у цьому трактаті як людина, яка править державою та виховує дітей з мудрістю. Але що таке мудрість? Як досягти її у своєму житті? Відповідь знаходимо знову ж таки в Біблії. «Страх Господній — початок премудрості» (Пр. 9:10). «Страх Господній — лихе все ненавидіти» (Пр. 8:13), але любити саму людину. Звичайний страх веде до стресів, скорочує життя, може привести навіть до суїциду. На противагу цьому Божий страх «примножує днів» (Пр. 10:27). Він є «криницею життя» (Пр. 14:27). «Страх Господній буде скарбом твоїм», бо забезпечує повну свободу (Іс. 33:6). «Страх Господній відводить від злого» (Пр. 16:6), тобто не дає людині прямувати шляхом гріха. У Новому Завіті апостол Павло подає практичне застосування Божого страху: «Отже, відаючи страх Господній, ми людей переконуємо» (2 Кор. 5:11).

Тож вінецносний письменник навчає людей, як жити, маючи Божий страх. «У нікчемному сьому житті на-учися, віруючий чоловіче, діяти благочестиво, на-учися, за євангельським словом, очима управляти, язик здержувати, ум смирати, тіло упокорювати, гнів подавляти, помисел чистий мати, спонукаючи себе на добрі діла Господа ради; тебе позбавляють — не мсти, ненавидять — люби, гонять — терпи, хулять — благай, умертви гріх».

Ці поради актуальні для нас. Вони повністю відповідають Божим наказам, на які спирався князь у «Повчанні». «Не наслідуй лиходіїв, не завидуй тим, що творять беззаконня, бо лиходії винищені будуть, а ті, що надіються на Господа, заволодіють землею. Бо ще трохи — і не стане нечестивого, шукатиме

він місця свого — і не знайде його... А кроткі унаслідують землю і радітимуть у тривалому мирі. Підстерігає грішний праведного і скрегоче на нього зубами своїми. Господь же посміхається над ним, бо бачить, що прийде день його... Був молодим я і зостарівся, а не бачив я праведника покинутим, ні потомства його, щоби воно просило хліба. Повсякдень чинить милосердя і позичає праведник, і плем'я його благословенне буде. Ухилися од зла, вчини добро, шукай миру, йди за ним, і живи во віки віків» (Пс. 36).

Головне бажання людини — це вічне життя, безсмертя, але воно покрито серпанком безнадійності. Як звільнитися від кайданів смерті? Як запобігти знищенню та тліну? Ці питання зберігаються в думках людей, але самі собою вони не можуть бути вирішені. Залишається одне — упокоритися факту смерті. Так вважають люди, які не знають Бога.

Але смерть прийшла до людини лише після того, як Адам пізнав гріх. Сутність гріха — це закладена ще при народженні людини програма саморуйнування. Біблія стверджує: «Покарання за гріх — смерть» (Рим. 6:23). Але Бог обіцяв змінити Свій вирок і повернути те, що людина втратила внаслідок гріха, — скасувати смерть і подарувати вічне життя через Ісуса Христа. «Так-бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Єдинородженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне. Бо Бог не послав Свого Сина на світ, щоб Він світ засудив, але щоб через Нього світ спасся» (Ів. 3:16–17).

Якщо ми вважаємо, що для спасіння нам потрібно лише розвивати добро, закладене в нас від природи, то глибоко помиляємося. Спасіння починається із вчинку покаяння та народження згори. Ісус Христос учив: «Коли хто не народиться згори», — тобто не відродиться серцем, бажанням та намірами нового життя, — «то не може побачити Божого царства» (Ів. 3:3). Нерозумінням духовного змісту спасіння людина порушує власний життєвий баланс. Володимир

Всеволодович зауважував, що тільки трьома «ділами добрими можливо перемогти диявола, тобто позбутися гріхів своїх, — покаянням, сльозами і милостинею»².

Де ж реально здійснюється покаяння? Безумовно, покаяння відбувається всередині жадаючого серця. Якраз такі серця складали першоапостольську Церкву — інститут покаяння. Таємність створення такого інституту належить епосі Нового Завіту. Князь Мономах учив з повагою ставитися до церкви, щоб зрозуміти, що в ній відбувається. «Єпископів, і попів, і ігуменів поважайте, з любов'ю приймайте од них благословення і не одсторонюйтеся од них, а по силі любіть і подбайте про них, щоб дістати через їх молитву милість од Бога»; «Насамперед до церкви ходіть»; «а за церковним порядком і службою я сам наглядав».

Церква — це не географічне місце й не зібрання навколо конфесійних ідей. Церква — це люди, які шукають Бога, бажають йти за Ним, знають живого Бога, намагаються праведно жити й приносити користь іншим. Справжня церква — це зібрання навколо Імені Ісуса Христа. «Бо де двоє чи троє в Ім'я Моє зібрані, там Я серед них» (Мт. 18:20). Церква, яку називають Нареченою, містить у цьому визначенні всю чистоту й любов Творця до Своєї Обраниці.

Покаяння відкриває шлях до спасіння, а подолання цього шляху можливе лише в сім'ї, яка підтримує, навчає, створює. Церква — це сім'я, де відбувається духовне зростання людини. Хто став новим створінням в Ісусі Христі, у житті того виявлятимуться плоди Його Духа: любов, радість, мир, довготерпіння, добрість, милосердя, віра (Гал. 5:22). Але Мономах застерігає від гріховних учинків: «Брехні бережися, і п'янства, і блуду, бо в сьому душа погибє й тіло».

Сльози для князя — це духовний катарсис, після якого приходить спокій та звільнення від почуття провини. Князь закликає всіх молитися, бо це написано у Біблії, «що треба молитися завжди, і не занепадати духом» (Лк. 18:1). Апостол Павло наказує: «Перш над усе я благаю чинити молитви, благання, прохання, подяки за всіх людей» (1 Тим. 2:1). Володимир закликає: «Якщо вам Бог зм'якшить серце, то сльози свої пролийте за гріхи свої, кажучи: «Як ото блудницю, і розбійника, і митника ти помилював, Господи, так і нас, грішних, помилуй». І в церкві се дійте, і спати лягаючи. Не пропустіть жодної ночі. Якщо ви при силі, хоч раз поклоніться до землі, а коли вам стане немічно — то тричі. І сього не забувайте, не лінуйтеся, бо тим нічним поклоном і співом [молитви] чоловік побіждає диявола, — і що за день людина согрішить, то сим позбавляється од гріха». Володимир Мономах розумів молитву як гігієну внутрішнього життя. Князь постійно звертається до Бога, прославляє Його чудові справи.

Головні принципи Божого закону — любов до Бога та любов до ближнього — цілком здійснилися в житті Ісуса Христа. Лише Він є нашим Спасителем. Слово «спасіння» означає бути врятованим, зціленим, збереженим, успішним, здоровим, звільненим. Концептуальний принцип спасіння представлений у Біблії таким чином: «щоб Бог Господа нашого Ісуса Христа, Отець слави, дав вам Духа премудрості та відкриття для пізнання Його, просвітив очі вашого серця, щоб ви зрозуміли, до якої надії Він вас закликає, і який багатий Його славний спадок у святих, і яка безмірна велич Його сили в нас, що віруємо за виявленням потужної сили Його» (Еф. 1:17–19).

Таким чином, Володимир Мономах у «Повчанні» показав усі духовні детермінанти спасіння людини, спираючись на Біблію. Визнання Божих пріоритетів, особисті стосунки з Ісусом Христом, мудрі вчинки князя представляють його життя як справжній приклад життя християнина.

Кожна людина робить свій вибір. Але тільки духовна перемога над своїм «Я» приведе людину на шлях спасіння через віру в Ісуса Христа. 🙏

Марина Антонець

Якість муд

Багато людей кажуть, що шукають мудрості. Багато людей кажуть, що цінують мудрість і ставлять її понад усе. Багато книг написано про мудрість і як її шукати. Люди молять Бога дарувати їм мудрість. Бо ж усі розуміють, що лише мудрість дасть шанс оминати хиб і помилок у цьому непростому житті. Є навіть приказка, що мудра людина не потрапляє у такі ситуації, з яких розумна людина виходить із честю. Багато людей вірять, що мудрість обов'язково прийде з роками, через низку помилок і болісних втрат. Деякі вірять, що мудрість просто прийде з роками й нічого не роблять для того, щоб її досягнути. Деякі думають ще якось — адже скільки людей, стільки й суджень.

Проте мало людей звертають увагу на якість мудрості, тобто на її сутність. Багато хто шукає правильних рішень, не задумуючись над їх моральністю. І мотивація досить проста: мудро вчинити — це вчинити так, аби людині було якнайбільше користі від її ж учинку. Саме користь виходить на перший план у сьогочасній мудрості. Але чи так це насправді? Чи має бути мудрість слугою бажань людини, чи вона має інше, вище призначення? Якою бачить справжню мудрість Бог?

У Божому Слові дуже багато сказано про мудрість. Біблія заохочує нас до пошуків мудрості, порівнюючи її із перлами, золотом та іншими коштовностями. Свята Книга містить цілий цикл «книг мудрості», мета яких — навчити людей мудро чинити в цім житті, мотивувати їх шукати й виявляти мудрість у кожній справі.

Роздумуючи над цим питанням, звернемось до однієї книги Нового Завіту, у якій про мудрість написано декілька разів. Її написав апостол Яків, брат Ісуса Христа, лідер Єрусалимської церкви. За життя Ісуса він не вірив у призначення свого Брата і разом із родиною іноді навіть кепкував із претензій Христа на месіанство (Ів. 7:1–5). Та по воскресінні Яків повірив усім своїм серцем у те, що Бог прийшов у тілі Сина Свого Ісуса Христа для спасіння світу. Згодом, через багато років, він став одним із «стовпів» зародженої християнської церкви і, навіть, головував на першому церковному соборі у 47 р. після Р. Х.

А ще пізніше, наприкінці свого життя, він написав лист до християн, які були розпорошені по всіх куточках Римської імперії. У ньому Яків розважав над основами віри, вказуючи на те, що вчення Ісуса Христа повинне проявлятися у всіх сферах життя. І не лише у якихось великих зв'язках заради Бога, а й у таких, які, на перший погляд, не мають побожного вигляду. Це і вгамування свого язика, і вчасна платня працівникам, і піклування про вдів та си-

рості

ріт, і прийняття на рівних усіх людей у церкві, і поведінка під час хвороби, вміння слухати один одного. І серед цих тем Яків пише про мудрість.

Уперше це автор згадує в контексті випробувань, які випадають на долю тих, хто вирішив жити побожним життям: *«Яків, раб Бога й Господа Ісуса Христа, дванадцятьом племенам, які в Розпорошенні, — вітаю я вас! Майте, брати мої, повну радість, коли впадаєте в усілякі випробовування, знаючи, що досвідчення вашої віри дає терпеливість. А терпеливість нехай має чин досконалий, щоб ви досконали та бездоганні були, і недостачі ні в чому не мали. А якщо кому з вас не стає мудрості, нехай просить від Бога, що всім дає просто, та не докоряє, — і буде вона йому дана. Але нехай просить із вірою, без жадного сумніву. Бо хто має сумнів, той подібний до морської хвилі, яку жене й кидає вітер. Нехай-бо така людина не гадає, що дістане що від Господа»* (Як. 1:1–7).

У несприятливих життєвих обставинах ми, як ніколи, потребуємо мудрості. Проте Яків відразу ж застерігає читачів, що просити й приймати мудрість від Бога потрібно без жодних сумнівів. Чому? Бо мудрість, що походить від Бога, зазвичай сконцентрована не на те, щоб оминати скрутне становище, а, скоріше, досягнути духовнотворчий вплив негараздів на моє ставлення до себе, життя, світу і Бога. А цього в усі часи люди аж ніяк не прагнули. Адже нам легше проковтнути пігулку, що полегшить біль, ніж вияснювати причини цього болю. Легше швидко проминати скруту, ніж «копатися» в собі й у тому, що призвело до такого стану. Ось такі сумніви має на увазі Яків, коли розглядає мудрість у контексті несправедливого земного життя.

Отож, перше, на що хоче вказати Яків, це те, що мудрість завжди сконцентрована на неперехідних вічних цінностях, бо за своєю сутністю мудрість покликана вказувати на вічні закони життя, які встановив вічний Бог. І це — перша характеристика якості мудрості.

Другою якісною характеристикою мудрості є її обов'язковий прояв у житті людини: *«Хто мудрий і розумний між вами? Нехай він покаже*

діла свої в лагідній мудрості добрим поведінням! Коли ж гірку заздрість та сварку ви маєте в серці своєму, то не величайтесь та не говоріть неправди на правду, — це не мудрість, що ніби зверху походить вона, але земна, тілесна та демонська. Бо де заздрість та сварка, там безлад та всяка зла річ!» (Як. 3:13–16). Тобто мудрість людини обов'язково проявлятиметься в її вчинках, поведінці, стилі життя. І якщо все, що робить людина, сіє лише розбрат, сварки, заздрості й руйнує мир між людьми, то це скоріше егоїзм, аніж мудрість.

Потрібно зазначити одну дуже цікаву річ. У нашій культурі є досить багато книг, які цитують народну мудрість і розважають про мудре життя. Але, читаючи їх, люди дуже рідко сприймають подібну інформацію як щось практичне й гідне уваги. Скоріше, це щось на зразок добрих порад, до яких, якщо є бажання, можна дослухатись. Це відображає загальну думку про теоретичність мудрості, простіше кажучи — мудрість мудрості, а реальне життя — насправді не таке.

Можливо, вам знайомий такий варіант: Біблія Біблією, а життя життям. Однак наші переконання і принципи мають базуватись на внутрішній вірі в мудрість Божих заповідей і обов'язково проявляться у щоденному житті, чого б це нам не коштувало. І якщо відбувається не так, то джерело нашої мудрості зовсім не в Господі.

Далі Яків указує на ще одну річ, яка вкрай важлива в контексті мудрості. *«А мудрість, що зверху вона, насамперед чиста, а потім спокійна, лагідна, покірлива, повна милосердя та добрих плодів, безстороння та нелукава»* (Як. 3:17). Він перераховує деякі характеристики мудрості, яка походить від Бога. Така мудрість «чиста» — слово, використане в цьому місці, можна ще перекласти як «невинна, праведна, цнотлива», тобто морально дуже сувора до себе. Іншими словами, небесна мудрість має відкривати святі принципи неба. Далі — «спокійна» (або «мирна»), яка вміє приймати всі ситуації життя у спокої, м'яка — та, яка вміє поступатись, розуміючи, що Істина завжди залишиться незмінною, «лагідна» — та, яка вміє покорятись Володарю всесвіту й обставин. Небесна мудрість повна милосердя до людей, її видно по плодах життя, вона «безстороння», бо не має фаворитів серед людей, і «нелукава» — вона ніколи не має подвійного дна.

Деякі люди скажуть, що це — ідеалізм, і такого в реальному житті ніколи не буває. Та, можливо, ми просто ніколи не шукали ідеалу для мудрості. Не хотіли досягти того, що насправді є важливим у нашому житті та вчинках. Адже якщо із нашого життя зникнуть еталони, за якими ми будемо звіряти всі наші прагнення і вчинки, то й життя наше звиродніє. Залишиться лише голий принцип егоїзму, наріжним каменем якого буде лише власне добро і затишок.

Апостол Яків, указуючи на ці характеристики, використовує ще одне слово: «насамперед». Воно вказує на те, що коли ми торкаємось теми мудрості, то щось має обов'язково стояти на початку й визначати якість цієї мудрості. Іншими словами, якщо ми прагнемо справжньої мудрості в житті, маємо пам'ятати ті ознаки, які дає Біблія.

Живучи у світі, для якого важливим є лише результат, ми постійно перебуваємо під загрозою прожити легковажне життя, керуватись ситуативною етикою і не звертати уваги на духовну складову усього суцього. І десь там, у лабіринтах безкінечних справ може загубитися та мудрість, про яку ми шкодуємо під час наших невдач. Проте вихід є. І цей вихід — Мудрість Божа. Лише прийнявши те, що справжню якісну мудрість ми можемо отримати від Бога, отримаємо шанс щось змінити в нашому житті.

Прийнявши те, що мудрість насамперед повинна мати якісну складову, ми почнемо вказувати нашим дітям той шлях, який справді відчинить їм двері у світ істинної мудрості й дасть можливість побудувати своє життя правильно та праведно.

Кажуть, що апостол Яків прославився своїм молитовним життям. Від багатогодинних молитв у нього на колінах були мозолі, як на верблужих ногах. Бо він розумів — справжня мудрість лише в Бога і лише від Нього можна отримати те об'явлення, ті знання, які насправді будуть мудрими. А в земному житті якраз це і є найголовнішим — мати мудрість, що стоїть над земними реаліями і приведе до вічних цінностей. 🕊

Олег Блощук

Два види МУДРОСТІ

I. ВИЗНАЧЕННЯ МУДРОСТІ

1. Визначення мудрості в словниках

Мудрість — глибокий розум, що спирається на життєвий досвід (Словник російської мови Ожегова).

Мудрість — розуміння істини, правди та вічних цінностей (Американський тлумачний словник).

Мудрість — глибоке знання, розуміння, узагальнення чогось; досвід (Академічний тлумачний словник української мови).

Мудрість — це правильне використання знання або правильна дія, спрямована на досягнення доброго результату в майбутньому.

2. Мудрість часто асоціюють:

- із знанням;
- з інтелектом, розумом;
- з філософією;
- з досвідом.

II. ВИДИ МУДРОСТІ

Існують два види мудрості: людська та Божа.

Про це можна прочитати в Біблії: «А ми говоримо про мудрість між досконалими, але мудрість не віку цього, ані володарів цього віку, що гинуть, але ми говоримо Божу мудрість у таємниці, приховану, яку Бог перед віками призначив нам на славу, яку ніхто з володарів цього віку не пізнав; коли б бо пізнали були, то не розп'яли б вони Господа слави! Але, як написано: «Чого око не бачило й вухо не чуло, і що на серце людини не впало, те Бог приготував був тим, хто любить Його!» А нам Бог відкрив це Своїм Духом, — усе-бо досліджує Дух, навіть Божі глибини. Хто-бо з людей знає речі людські, окрім людського духа, що в нім проживає? Так само не знає ніхто й речей Божих, окрім Духа Божого. А ми прийняли духа не світу, але Духа, що

з Бога, щоб знати про речі, від Бога даровані нам, що й говоримо не вивченими словами людської мудрості, але вивченими від Духа Святого, порівнюючи духовне до духовного» (1 Кор. 2:6–13).

1. Людська мудрість

А. Як Біблія називає людську мудрість?

- Людська мудрість (1 Кор. 2:4, 13).
- Мудрість віку цього (1 Кор. 2:6).
- Мудрість володарів цього віку (1 Кор. 2:6).
- Мудрість світу цього (1 Кор. 1:20).
- Земна, тілесна, демонська мудрість (Як. 3:15).

Б. Як Біблія характеризує людську мудрість?

1 Кор. 3:19: «Цьогосвітня-бо мудрість у Бога глупота».
1 Кор. 1:20: «Хіба Бог мудрість світу цього не змінив на глупоту?»

1 Кор. 1:27: «Бог вибрав немудре світу, щоб засоромити мудрих».

Як. 3:14–16: «Коли ж гірку заздрість та сварку ви маєте в серці своєму, то не величайтесь та не говорите неправду, — це не мудрість, що ніби зверху походить вона, але земна, тілесна та демонська. Бо де заздрість та сварка, там безлад та всяка зла річ!».

1 Кор. 2:14: «А людина тілесна не приймає речей, що від Божого Духа, бо їй це глупота, і вона зрозуміти їх не може, бо вони розуміються тільки духовно».

2. Божа мудрість

А. Як ще Біблія називає Божу мудрість?

- Божі глибини, розум Господній, розум Христів (1 Кор. 2:6–16).
- Духовна мудрість (1 Кор. 2:10–11).
- Премудрість Божа (1 Кор. 2:6–16).
- Мудрість, що зверху походить (Як. 3:17).

Б. Як Біблія характеризує Божу мудрість?

♦ Істинна мудрість — у Бозі: «Мудрість та сила — у Нього; Його рада та розум» (Йов. 12:13), «Бо Він аж на кінці землі придивляється, бачить під небом усім» (Йов. 28:24), «Нехай буде благословення Боже ім'я від віку й аж до віку, бо Його мудрість та сила» (Дан. 2:20).

♦ Божа мудрість глибока й незбагненна: «О глибино багатства, і премудрости, і знання Божого! Які невідомі присуди Його, і недосліджені дороги Його!» (Рим. 11:33).

♦ Божа мудрість велика: «Велика премудрість Його!» (Іс. 28:29).

♦ Божа мудрість багатогранна: «найрізніша мудрість Божа» (Еф. 3:10).

♦ Божа мудрість неперевершена: «Бо Тобі це належить, бо між усіма мудрецами народів і в усьому їхньому царстві немає такого, як Ти!» (Єр. 10:7).

В. Приклади Божої мудрості

Мудрість Соломона. «...І стали боятися царя, бо бачили, що в ньому Божа мудрість, щоб чинити суд» (1 Цар. 3:28); «і дав Бог Соломонові дуже багато мудрості та розуму» (1 Цар. 5:9).

Мудрість Ісуса. «А Дитина росла та зміцнялася духом, набираючись мудрости. І благодать Божа на Ній пробувала... Усі ж, хто слухав Його, дивувалися розумові та Його відповідям... А Ісус зростав мудрістю, і віком та благодаттю, у Бога й людей...» (Лк. 2:40, 47, 52).

Моли́тва опті́нських ста́рців

Господи, дай мені зустріти з душевним спокоєм усе, що принесе мені цей день.

Дай мені цілковито віддатися на волю Твою святу. На всяк час дня цього в усьому настав мене і підтримай мене, Господи. Які б я не дістав звістки, навчи мене приймати їх зі спокійною душею і твердим переконанням, що на все Свята Воля Твоя.

У всіх ділах моїх і словах керуй думками моїми і почуттями. У всіх непередбачених випадках не дай мені забути, що все Ти посилаєш.

Навчи мене просто й мудро ставитися до всіх людей, нікого не ображаючи, ані засмучуючи.

Господи, дай мені силу перенести втому і всі події цього дня. Керуй моєю волею і навчи мене молитись, вірити, надіятись, терпіти, прощати і любити.

Мудрість Степана. «А Степан, повний віри та сили, чинив між народом великі знамена та чуда. Тому дехто постав із синагоги... і зачали сперечатись із Степаном. Але встояти вони не могли проти мудрості й Духа, що він Ним говорив» (Дії 6:8–10).

III. ЯК ДОВІДАТИСЯ, МУДРА ЛЮДИНА ЧИ НІ?

1. Мудрість людини проявляється в її повсякденному житті.

А. Справжня мудрість полягає в богобоязливому житті та смиренності: «Хто мудрий і розумний між вами? Нехай він покаже діла свої в лагідній мудрості добрим поведженням!» (Як 3:13); «Тому докладіть до цього всю пильність, і покажіть у вашій вірі чесноту, а в чесноті — пізнання, а в пізнанні — стримання, а в стриманні — терпеливість, а в терпеливості — благочестя, а в благочесті — братерство, а в братерстві — любов» (2 Петр. 1:5–7).

Б. Справжня мудрість полягає в дотриманні Божих заповідей: «Дивіться, — навчив я вас постанов та законів, як наказав мені Господь, Бог мій, чинити так серед того Краю, куди ви входите, щоб посісти його. Бережіть, і виконуйте їх, бо це мудрість ваша та ваш розум на очах народів, що вислухають усіх постанов тих та й скажуть: Тільки він мудрий та розумний народ, цей великий люд!» (Повт. Зак. 4:5–6); «Отож, кожен, хто слухає цих Моїх слів і виконує їх, подібний до чоловіка розумного, що свій дім збудував на камені. І линула злива, і розлилися річки, і буря знялася, і на дім отой кинулась, — та не впав, бо на камені був він заснований. А кожен, хто слухає цих Моїх слів, та їх не виконує, — подібний до чоловіка того необачного, що свій дім збудував на піску» (Мт. 7:24–26).

В. Справжня мудрість полягає у відокремленні від зла й у ходінні шляхами Божими: «Хто мудрий, то це зрозуміє, розумний — і пізнає, бо прості Господні дороги, і праведні ходять по них, а грішні спіткнуться на них!» (Ос. 14:10); «Не будь мудрий у власних очах, — бійся Господа та ухилийся від злого!» (Пр. 3:7).

2. Справжня мудрість — дарунок від Бога

А. Бог — єдине джерело мудрості (Дан. 2:20–21).

Б. Бог дає мудрість тому, хто Його про це просить (Як. 1:5; Пр. 2:3–6; 1 Цар. 3:11–12; Екл. 2:26; Кол. 1:9).

В. Божу мудрість нам відкриває Дух Божий (1 Кор. 2:10, 12:8; Еф. 1:17; Іс. 11:2).

Г. Ісус Христос — Божа мудрість (1 Кор. 1:30; Кол. 2:3).

3. З чого починається мудрість?

Пр. 1:7: «Страх Господній — початок премудрості, незрозумілі погорджують мудрістю та напучуванням».

Пр. 9:10: «Страх Господній початок премудрості, а пізнання Святого — це розум».

Пс. 110:10: «Початок премудрості — страх перед Господом, добрий розум у тих, хто виконує це, Його слава навки стоїть!».

4. Знання надимає і саме собою мудрістю не є (1 Кор. 8:1).

5. Немудре Боже мудріше людської мудрості! (1 Кор. 1:25).

6. Блага звістка для тих, хто гине, — глупота, а для тих, хто спасається, — сила Божа (1 Кор. 1:24).

IV. НАСЛІДКИ

1. Наслідки прийняття Божої мудрості

- ♦ Дає благословення (Пр. 3:13).
- ♦ Продовжує життя (Пр. 3:16).
- ♦ Дає життя (Екл. 7:12).
- ♦ Приносить радість (Пр. 27:11; 29:3).
- ♦ Дає нам сили (Екл. 7:19).
- ♦ Зціляє нас (Пр. 3:7; 12:18).
- ♦ Охороняє й оберігає (Пр. 28:26).
- ♦ Стереже від гріха (Пр. 2:10–17).

2. Наслідки відкидання Божої мудрості

• Псалом 1. «Блажен муж, що за радою несправедливих не ходить, і не стоїть на дорозі грішних, і не сидить на сидінні злоріків, та в Законі Господнім його насолода, і про Закон Його вдень та вночі він роздумує! Він буде, як дерево, над водним потоком посаджене, що родить свій плід своєчасно, і що листя не в'яне його, і все, що він чинить, — щаститься йому! Не так ті безбожні, — вони як полова, що вітер її розвіває! Ось тому-то не встоять безбожні на суді, ані грішники у зборі праведних, — дорогу-бо праведних знає Господь, а дорога безбожних загине!»

• Притчі 1:24–33. «Бо кликала я [мудрість], та відмовились ви, простягла була руку свою, та ніхто не прислухався! І всю раду мою ви відкинули, картання ж мого не схотіли! Тож у вашій нещасті сміятися буду і я, насміхатися буду, як прийде ваш страх. Коли прийде ваш страх, немов вихор, і привалиться ваше нещастя, мов буря, як прийде недоля та утиск на вас, тоді кликати будуть мене, але не відповім, будуть шукати мене, та не знайдуть мене, — за те, що науку зненавиділи, і не вибрали страху Господнього, не хотіли поради моєї, погорджували всіма моїми докорами! І тому хай ідуть вони з плоду дороги своєї, а з порад своїх хай насичаються, — бо відступство безумних заб'є їх, і безпечність безтямних їх вигубить!».

ВИСНОВОК

Біблійна концепція мудрості докорінно відрізняється від класичного уявлення про людську мудрість, що полягає в пошуку сенсу життя й таємниць буття за допомогою філософських міркувань і умовиводів. Першим і найголовнішим принципом біблійної (Божої) мудрості є смиренність людини перед Господом Богом, що полягає в слуханості й покорі Його заповідям. Саме ця ідея простежується у всіх біблійних книгах мудрості: у Книзі Йова, Псалтірі, Приповістках Соломонових і Книзі Еклезіастовій.

Роман і Євгенія Сверлови

Із сайту Біблійного дискусійного клубу (<http://cogmtl.net>)

Молитва апостола Павла

О глибино багатства, і премудрості, і знання Божого! Які невідомі присуди Його, і невідсліджені дороги Його!

Бо хто розум Господній пізнав?

Або хто був дорадник Йому?

Або хто давніш Йому дав, і йому буде віддано?

Бо все з Нього, через Нього і для Нього!

Йому слава навіки.

Амінь (Рим. 11:33–36).

Ім'я зі шкільної програми

Усі ми вивчали в школі багато предметів... Отож-бо, що вивчали, але не вчили. Особливо, якщо це стосувалось точних наук. У них розумілися одиниці, ті, для яких алгебра чи фізика приносила справжнє задоволення. А для більшості «простих» учнів — це були предмети загальної освіти. І після закінчення школи в голові в нас залишалися лише якісь назви, що з тих чи інших причин ніяк не вивітрувалися: Декартова площа, ордината, якась стала Планка (що за «планка»?..), валентність, гідрогеніум (бо на гідру схоже...), число Пі, яблуко Ньютона, теорема Піфагора. Зміст більшості із цих понять давно забуто, а от назви лишилися. І не тому, що ми були якимись неправильними учнями. Просто в повсякденному житті ти цих понять ніколи не використаєш, якщо це не стосується твоєї професії.

Одним із таких призабутих понять є закон Бойля. «О, я пам'ятаю, — скаже якийсь читач, — це ж пов'язано із тиском газів! Здається, закон Бойля-Маріотта». Але більше нічого й не згадаємо. Тому ми сьогодні пропонуємо зануритись у життя Роберта Бойля (1627–1691) — одного із найвидатніших умів своєї епохи, винахідника і теолога, який вірив, що наука і релігія — сестри, що вказують на велич Бога Творця.

Жив Роберт Бойль, сьомий син Річарда Бойля, графа Коркського, у період значних релігійних змін, великих воєн і таких же великих відкриттів. Народився він у м. Лісмор, графство Вотерфорд, Ірландія. Хлопчик ріс кволим і хворобливим. Коли йому було три роки, померла його мати. Після цього Роберта спіткала типова доля дітей вельможних батьків — у 8 років його віддали в Ітонський коледж, тогочасний престижний навчальний заклад закритого типу. Проте через 3 роки батько забрав його звідти й послав навчатись у Швейцарію, а пізніше — у Францію.

У 17 років Роберт повернувся додому. Батько його до того часу помер, тож оселився він у сестри. Незабаром, отримавши у спадок помістя Стальбрідж, перебирається туди, де й робить свої перші кроки в царині науки.

У 1654 р. Бойль переселяється в Оксфорд, центр тодішньої наукової думки. Маючи власні кошти, облаштовує особисту лабораторію, у якій разом зі своїм помічником Робертом Гуком розпочинає експериментувати. До 1668 р. Бойль залишається директором і науковим керівником цієї лабораторії.

Можна перераховувати всі вдалі й невдалі його експерименти, але доцільніше згадати ті моменти із життя Бойля, які вплинули на хід історії.

У 1660 р. він видає книгу, у якій описує свої дослідження повітряним насосом. Книга відразу стала класичним

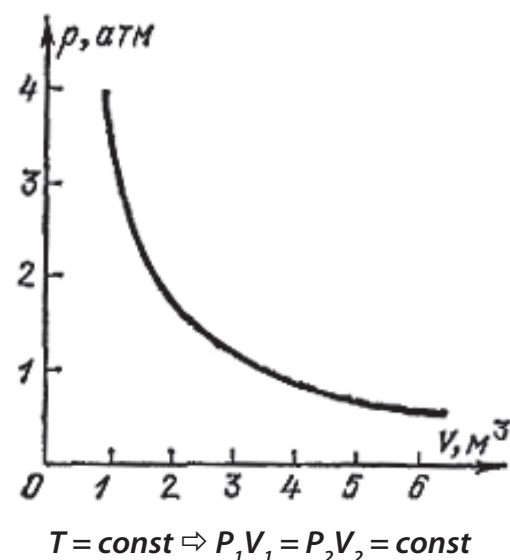
підручником для студентів. Саме в ній він указує на те, що тиск постійної маси газу при постійній температурі зворотно пропорційний об'єму, який він займає. Саме цей закон назвали «законом Бойля». (Едм Маріотт, на честь якого теж носить назву цей закон, відкрив його в континентальній Європі лише у 1676 р., а опублікував — у 1679 р.)

Проте була й негативна реакція на книгу, зокрема, в особі єзуїтського монаха Франциска Лінуса. Потрібно зазначити, що сам Бойль у науковій діяльності був послідовником Бекона й віддавав перевагу експерименту. Він заперечував існування чотирьох елементів (стихій), як вважав Арістотель, і висловлював здогад, що справжні елементи будуть знайдені при послідовному розкладанні тіл. Звісно, такі думки входили у суперечність з тогочасною науковою думкою, що опиралась на схоластику. Це призводило до конфліктів.

В Оксфорді Бойль організовує філософську колегію — неформальний гурток науковців, які збиралися разом для підвищення свого наукового рівня, спілкувалися, виголошували й обговорювали доповіді. Ця ідея була настільки вдалою, що в 1660 р. у Лондоні організували подібне товариство, назване Лондонським королівським товариством з розвитку знань про природу. Бойль увійшов до складу Ради товариства. А у 1680 р. йому запропонували посаду голови товариства. Проте він відмовився, мотивуючи свій

вчинок тим, що Бог заборонив приносити клятви. Ще раніше Бойль отримав ступінь почесного доктора фізики Оксфордського університету.

Великий внесок він зробив у створення і розвиток такої науки як хімія. До того часу хімія була лише складовою алхімії. На неї також зважали в медицині, а для всіх інших науковців вона була просто необхідним додатком до знань. Для нього ж хімія була наукою про склад речовин, наукою, яка буде мати вплив на всі інші науки. Усі свої погляди він виклав у книзі «Хімік-скептик» (1661 р.) і, зрештою, став батьком хімії. Висновки з його спостережень і

дослідів мали великий вплив як на тогочасні наукові погляди, так і на сьогоднішній день.

- Досліджуючи екстракти різних рослин, він помітив, що деякі із них змінюють свій колір під дією лугів і кислот. Він назвав ці речовини індикаторами. І до сьогодні для визначення кислотності розчинів використовують винайдений Бойлем індикаторний папір.

- Досліджуючи настій дубильного горішка, Бойль помітив, що із солями заліза той утворює чорний розчин, який можна використовувати як чорнило. За його рецептами майже століття виготовляли чорнило.

- Займаючись вивченням фосфору, Бойль уперше синтезував фосфорну кислоту, газ фосфін і описав їхні властивості. У 1680 р. він отримав білий фосфор, який тривалий час носив його назву.

- Бойль увів у лабораторну практику вагу. Хоча її точність була невисокою, проте саме він розробив спосіб зважування речовин.

- 1660 р., переганяючи ацетат калію, Бойль отримав ацетон.

- Серед інших праць Бойля — дослідження пружності твердих тіл, гідростатичності об'єктів, поведінка води під час затвердіння. Саме він указав на те, що вода, перетворена в лід, навіть при низьких температурах випаровується.

- Усі свої праці він писав виключно англійською мовою (на відміну від усіх інших науковців, які писали латиною), чим сприяв розвитку англійської мови.

Це лише невелика добірка прикладів, за допомогою яких хочеться показати, наскільки Роберт Бойль вірив у майбутнє хімії. Саме його багаторічні досліді показали, що різні речовини в хімічних реакціях ведуть себе по-різному. Ці процеси, а також ідентифікацію отриманих продуктів з допомогою характерних реакцій, Бойль назвав аналізом.

Окрім практичних дослідів, він приділяв велику увагу теоретичній частині науки. Саме Бойль спробував систематизувати хімічні речовини, розділивши їх на групи у відповідності з їхніми властивостями. Його висновки та систематизація лягли в основу сучасної аналітичної хімії.

Проте цей учений, світоч свого часу, відрізнявся не лише пристрасстю в царині науки. У тогочасному суспільстві він також був відомим релігійним діячем. Його велика побожність проявилася ще в юначі роки. У вірі, як і в науковій діяльності, він хотів віднайти істину й донести її усім людям землі. Його духовні пошуки доходили до крайнощів: то він хотів укоротити собі віку через безцільність життя (згодом

сам Роберт розповідав, що диявол спокушував його самогубством, проте він не зробив цього через страх провести вічність у пеклі), то хотів змінити своє ім'я на Філарет (що означає «той, хто любить чесноти»).

Після бурхливих пошуків істини в молодості Бойль знаходить заспокоєння у вірі в Ісуса Христа. Бажаючи краще зрозуміти Святе Письмо й жити побожним життям, Бойль самотужки вивчив грецьку і єврейську мови, щоби читати Біблію в оригіналі.

Його все частіше турбувало питання: «Хіба правильно, що релігійні переконання людини ґрунтуються тільки на тому, у що вірили її батьки, або залежать від того, де вона народилася?» Розуміючи, що це не так, він розпочинає місіонерську діяльність.

З 1662 р. Бойль стає керівником розповсюдження Біблії в Новій Англії, фінансуючи друк Біблії багатьма мовами. Це і мови корінних жителів північної Америки, і арабська, і малайська, і турецька, і гельська. А ставши в 1665 р. директором «Ост-Індійської компанії», він сприяє розповсюдженню місіонерських товариств у Індії та інших частинах світу.

Ірландець за походженням, він був пристрасним патріотом свого народу і сприяв друку Біблії ірландською мовою. Роберт Бойль знав, що переклад Біблії ірландською мовою розпочали ще 1573 р., проте лише 1602 р. видали Новий Завіт. Старий Завіт переклали 1640 р., проте на його видання не було фінансових ресурсів. Бойль пожертвував для цієї справи свої кошти, і 1685 р. вийшла в світ Біблія ірландською.

За заповітом Бойля були виділені кошти для фінансування щорічних «Лекцій Бойля». Їхньою метою був захист християнської віри від «сумно відомих невірних...», перша з яких відбулась у 1692 р. Ці лекції проіснували до 1905 р. І майже через століття, у 2004 р., їх було відновлено в Лондоні, у церкві Сент-Мері-ле-Боу. На сьогодні — це щорічний захід, що проходить у лютому місяці.

Роберт Бойль вірив, що справжньої освіченості людина не може досягнути лише своїм розумом. Вона потребує Божого об'явлення. А воно міститься лише в Божому Слові. Тому розповсюдження цього Слова є однією із важливих справ будь-якого християнина.

Помер Роберт Бойль 30 грудня 1691 р. у Лондоні. Похований у Вест-

мінстерському абатстві, де ховали найвизначніших людей Англії.

Вивчаючи життя Роберта Бойля, ще раз переконуєся, що всі діячі того часу були віхами своєї епохи, активно формуючи тогочасне суспільство. І в якій би сфері людського життя вони не трудилися — вони залишили вагомий внесок в історію людства. Ці люди щиро вірили в Бога, у те, що Бог дає людині знання і об'явлення істин, що Він ставить людину на певне місце, щоби та могла якнайкраще відкрити світові вічні Божі закони й проголосити велич Творця. І ця віра вела їх через усі незгоди, невдачі і непорозуміння, штовхала на звитяги та великі відкриття. Бо вони бачили не просто процеси в природі, а дію Того, Хто все розумно створив і дав привілей людям пізнавати Його великий задум.

Можливо, саме тому в наш час так багато науковців, що отримують нагороди, проте не залишають ніякого сліду в своїй культурі, що ми перестали бачити задум, а звернулись до простої механіки, перестали бачити Творця, сконцентрувавшись лише на творінні, шукаємо лише своїх звитяг, а не Його слави?..

Олег Блощук

У статті використані матеріали із наступних сайтів:

<http://to-name.ru/biography/robert-boyl.htm>
<http://en.academic.ru/dic.nsf/enwiki/32093>
http://www.people.su/ua/15597_2

Мудра сова

«Мудра сова» — цей вислів знайомий нам з дитячих казок і мультфільмів, у яких Сова завжди спокійна й розсудлива і дає слушні поради. Це символ відомого елітарного клубу та інтелектуальної гри «Що? Де? Коли?». Це невід'ємний елемент багатьох логотипів навчальних закладів, програм і проектів, назва товариств, книгарень, фірм тощо.

Якщо у вас є попереднє число журналу «Слово вчителю», то на кольоровій вкладці ви теж побачите цього представника світу пернатих у конфедератці, який роз'яснює значення слова «вчити».

Задумавшись, а чому сову називають мудрою, переглянула відповідну літературу й дізналася багато цікавого про цього нічного птаха, чим і хочу поділитися з вами, шановний читачу. Пізнаючи дивовижний світ природи, неможливо не захопитися мудрістю... ні, не сови, а її Творця, бо саме Він, наш Господь Бог, п'ятого дня творіння серед мільйонів видів флори і фауни створив цю неповторну істоту.

У Біблії згадується чимало тварин і птахів, деяких із них Бог навіть ставить у приклад людині, як то мурашку, сарану, павука (Пр. 24-28). Віруючих символічно порівнюють з вівцями, які сліднують за своїм Пастирем — Ісусом Христом, тоді як Сам Ісус Христос є Агнцем Божим. А Дух Святий зійшов на Нього під час хрещення у вигляді голуба. Про Божого ворога — диявола — написано, що він ходить, як рикаючий лев.

Сова також згадується в Писанні декілька разів: у Лев. 11:16 і Повт. Зак. 14:15 — як нечистий птах, у Іс. 13:21, Іс. 34:11, Соф. 2:14 уособлює картину спустошення покараних Богом міст: Вавилону, Едома та Ніневії, у Пс. 101:7 — як символ самотності.

Сова — символ...

Саме так у давнину й сприймали сову (сича, пугача та інших птахів цього ряду) не лише євреї, але й інші народи світу. У Стародавньому Єгипті, Індії, Центральній і Північній Америці, Китаї та Японії її називали птахом мороку та смерті, птахом, що приносить нещастя. Римляни так ненавиділи сову, що, побачивши й упіймавши її в місті в денний час, спалювали, а попіл публічно висипали в Тибр. В українській культурі це також був народний поетичний символ смерті й п'їтьми, а крик сича начебто віщував пожежу, смерть, біду.

Разом з тим сова здавна символізувала мудрість, пізнання таємниць життя та смерті. У греків — це був атрибут богині мудрості Афін. У су-

часному світі це емблема проникливості та книжкової ерудиції.

В образотворчому мистецтві, яке зображує релігійні теми, сова — це символ самотності, вона фігурує в сценах, що зображають пустельників, які перебувають у молитвах. Як символ мудрості — на зображеннях, приміром, св. Ієроніма. Висловлювалась думка про те, що сова символізує євреїв, які відмовилися від Євангелії і віддали перевагу п'їтьми невір'я, а також у сценах розп'яття вона виступає як атрибут Ісуса Христа, Який пожертвував Собою заради спасіння людства (Лк. 1:79).

Як позитивне, так і негативне сприйняття пов'язане із зовнішністю й особливостями поведінки сови: переважно нічний спосіб життя, здатність бачити в темноті, кругле «людське» обличчя, проникливий «мудрий» погляд очей, що світаються в темряві, безшумний політ і моторошні нічні крики.

Розмаїття представників ряду совоподібних

Сови розселені по всьому світу, від екватора до холодних північних країн, їх можна знайти всюди: і на морському березі, і в горах, і в пустелі, і в степу, і навіть у містах. Деякі сови, наприклад, будинковий сич або сипуха, — охоче селяться під дахами або на горищах будинків. Гніздами в більшості випадків служать дупла старих дерев, причому яйця кладуться звичайно без жодної підстилки. Також гніздами можуть служити ущелини скель, дірки в стінах, підземні

нори різних ссавців, покинуті гнізда інших птахів.

Ряд птахів, до якого відносяться сови, налічує понад 200 сучасних видів, в Україні живе близько 13 видів совоподібних. Найпоширеніші — сова сіра, сова болотяна, сова вухата та сич хатній. Найбільша сова в Україні — пугач — стала рідкісною і занесена до Червоної книги України. Крила в усіх сов широкі, хвіст короткий, оперення пухке. Лапи вкриті пір'ям до самісіньких кігтів. Дзьоб короткий, гачкуватий. У багатьох видів, наприклад, у пугачів, вухатих сов, сплюшок, є «вушка» — жмутики пір'я, що стирчать над вухними отворами.

За розмірами сов можна поділити на три категорії: великі (як орел), середні (як ворона) і дрібні. Наймен-

ша сова, перуанська карликова, має розмір горобчика. Її вага 30 г, а зріст 15 см.

Виявляється, сови можуть повертати голову на 135 градусів у всіх напрямках, тобто на 270 градусів навколо вертикальної осі! Завдяки наявності спеціальних додаткових м'язів і хребців кістки сови можуть рухатися вільно й незалежно одна від одної.

Гострий зір, неймовірний слух і моторошний крик

Сови здатні бачити в трьох вимірах. Очі в них дуже великі. Якби в людей були очі такого розміру, то за величиною вони були б рівні грейпфруту. Сови здатні побачити здобич, навіть якщо найближче джерело світла у вигляді однієї свічки розташоване на відстані в 500 метрів.

Але коли очей не досить, наприклад, у безмісячну ніч у густому лісі, ці птахи використовують слух, а слух у них просто неймовірний! Вони чують, як людина згинає пальці, коли ці пальці не торкаються долоні й один одного. А це означає, що сови чують, як рухаються сухожилля і скорочуються м'язи! Тому не дивно, що вони можуть виявити шурхіт у траві або слабкий писк на відстані десятків метрів. У цьому їм допомагає ціла система вловлювання звуків. До цієї системи входить і сам орган слуху (він у сов дуже чутливий), і своєрідні зовнішні вушні раковини з оперення і шкіри. Плоский лицевий диск особливим чином розподіляє звуки і направляє їх до вух. Для порівняння: людина може чути звуки частотою від 16 Гц, а сови — від 2 Гц. Площа барабанної перетинки у вухастій сови близько 50 квадратних міліметрів, тоді як у курки вдвічі менша. Крім того, у сов барабанна перетинка утворює випуклість, за рахунок чого її площа збільшується ще на 15 відсотків. У сов чудово розвинені слухові нервові центри. Наприклад, в одному з основних нервових центрів у різних видів сов нараховується від 16 до 22 тисяч нейронів, тоді як у голуба їх усього близько 3 тисяч.

А ось почути сов дуже складно — вони й узимку, і літом покриті м'яким оперенням. Тому їхній політ практично безшумний. Характерна поза у стані спокою — стовпчиком, майже вертикально. Таку непорушну й беззвучну фігуру важко помітити на дереві.

Але час від часу сови видають себе своїми знаменитими криками (щоправда, далеко не всі види), про які чого тільки не кажуть. Насправді ці крики завжди мають цільове призначення. Це або сигнал особинам свого виду про те, що територія зайнята, або необхідна складова процесу полювання — для того, щоб сполохати і виявити здобич, або прохання про допомогу молодих птахів, які вже вилетіли з гнізда, але ще перебувають на «утриманні» батьків, або любовний дует самця і самки, що виконується за чіткими правилами, кожний партнер знає свою арію і розраховує момент свого вступу з точністю до долі секунди.

Чим корисні сови?

Сови живуть парами. Пара у сов подібна до міцної подружньої, зберігається довгі роки і, можливо, навіть упродовж усього життя. Сови дуже чутливі та сприйнятливі до змін. Вони зовсім не такі самостійні й суворо самотні, як здається.

Сови люблять попоїсти. За одну добу сова з'їдає 20–24 дрібних гризунів. За одне літо — близько тисячі полівок та мишей. Таким чином одна сова зберігає нам з вами тонну добірного зерна.

Щоправда іноді сови полюють на дрібних пташок, курчат, каченят і завдають цим шкоду господарствам, але гризунів у їхні кігті потрапляє значно більше.

До речі, це вам нікого не нагадує? М'яка і пухнаста, рухається безшумно, прекрасно орієнтується в темряві, полює на мишей... Правильно! Справжня «кішка» серед птахів.

Аллі Кириченко з м. Южне Одеської обл. вдалося сфотографувати цілу зграю пугачів з вікна свого будинку

Специфічною є будова лапи сови. Два пальці звернені вперед, а два — назад. Це допомагає совам легко хапати здобич і тримати її міцно, як у капкані. Третій палець за потреби також може повернутися вперед, щоб пташці було зручно сидіти на сідалі.

Совиний вік

Максимальна тривалість життя в природі, за даними кільцювання, зафіксована в сипухи. Одна з них прожила на волі майже 18 років. П'ятнадцять з половиною років жив у природі сич хатній. Указаними термінами далеко не вичерпуються життєві можливості сов. У багатьох зоопарках світу пугачі доживали до сорока й навіть п'ятдесяти років. Відомо навіть про вісімдесятирічних пугачів! У природі в умовах гострої боротьби за існування жодна сова такого віку досягти, звичайно, не може.

Наразі й усе про сову — цю загадку пташку, яку Бог наділив особливими якостями для виконання її особливого призначення у природі.

А наймудрішою серед птахів учені вважають ворону... 🦉

Надія Доля

Джерела

- Цікаві факти про сов. — Режим доступу: <http://svitfativ.com/index.php/priroda/939-tsikavi-fakti-pro-sov>
- Сови — символ ночі чи просто птахи? // Бюлетень «Птах», №2, 2010 р. — Режим доступу: <http://pernatidruzi.org.ua/art.php?id=49>
- Сова. — Режим доступу: <http://www.newacropol.ru/Alexandria/symbols/owl/>
- Краткая энциклопедия символов. — Режим доступа: <http://www.symbolarium.ru/index.php/>

У багатьох числах журналу «Слово вчителю» друкувалися сценарії музично-драматичних вистав Анжели Чудовець, однієї з керівників дитячої християнської музично-драматичної студії «Джерельце» м. Здолбунова Рівненської обл. Знаючи про життя студії не лише зі шпальт журналу чи глобальної мережі, а зсередини, адже мій старший син Захар є її частинкою, спостерігаючи ось уже більше 10 років за її становленням і діяльністю, не можу не дивуватися і не захоплюватися Божим провидінням, терпеливістю і наполегливістю її керівників. «Джерельце» — це не лише студія, де для слави Божої розвивають таланти і здібності діти і дорослі. Це — велика сім'я, об'єднана спільними прагненнями і бажаннями. Це — справжня школа життя.

Сьогодні нашими співрозмовниками будуть художній керівник «Джерельця» Анжела Леонідівна Чудовець, а також випускники студії Анастасія Швора, Цвітана Чудовець та Андрій Остах.

Джерельце

Анжела Чудовець

Хто команда «Джерельця», як функціонує студія? Окресліть мету діяльності. Чи змінювалася вона з часу заснування студії?

— На сьогоднішній день команда «Джерельця» — це не лише діти-студійці віком від 7 до 16 років, шестеро керівників, звукорежисери, декоратори та кравчині, а й усі ті, хто серцем і душею прилучаються до цієї справи: молитовно й матеріально підтримує служіння, допомагає в організації та проведенні програм, записі фонограм та відеодисків, розповсюдженні реклами. Тому це величезна команда людей різного віку, з різними вміннями та обдаруваннями, об'єднаних спільною метою і спільним баченням. Це унікальна Божя сім'я.

Мета діяльності студії «Джерельця» за всі ці роки залишалася незмінною і полягає в пізнанні Бога і прославленні Його шляхом розвитку талантів, здібностей та донесенні вічних цінностей іншим людям — дітям та дорослим.

— Ви вже випустили перше покоління студійців. Змалюйте портрет вашого випускника. Якими моральними якостями він володіє? Які має цінності?

— Ми, як керівники та педагоги, мріємо, щоб випускник студії був людиною, яка у своєму житті пережила момент особистої зустрічі з Христом. Саме це й визначатиме його систему цінностей. Я не перераховуватиму всі моральні якості християнина, адже вони добре відомі

нам зі Святого Письма, скажу лише, що випускник «Джерельця» — це не якийсь супергерой, а особистість, для якої єдиним і беззаперечним авторитетом є Сам Господь, і саме Його волею він керується у своєму житті. Про це мріємо всі ми. На жаль, не завжди так виходить. І це наш спільний біль і наша наполеглива молитва...

— Сьогодні можна почути: «Діти, молодь — це бунтівне покоління, вони цілковито відрізняються від нас, не поважають загальнолюдські, а тим більше релігійні авторитети, заперечують надбання попередніх поколінь тощо». Ви, як вихователь з великим стажем, поділяєте ці слова? Як ви працюєте з такими дітками, чи змінюєте/адаптуєте звичний для вас і традиційної педагогіки арсенал методів навчання і виховання?

— Проблема «батьки і діти» існувала завжди, проте вже з власного досвіду можу засвідчити, що тенденція очевидна: діти стають неслухнянішими, часто некерованими, агресивними. І батькам, і педагогам важливо знати та пам'ятати, що корінь дитячого непослуху — це гріх, звільнити від якого може лише Господь. Проблему також вбачаю у відсутності авторитету батьків. Часто вони проявляють повну пасивність у вихованні своїх дітей, покладаючи всі надії на дитячий садок, школу, християнську студію, забуваючи, що саме на них Господь поклав головну відповідальність за своїх дітей. Не варто також сподіватися, що дитина визнає авторитет свого батька, який не визнає авторитету мудрого і люблячого Небесного Отця.

торитету мудрого і люблячого Небесного Отця.

У своїй роботі з «неслухняками» покладаюся на Божу мудрість, Його допомогу і, звичайно, використовую «ключик» до дитячих сердець — любов. Особливу увагу приділяю духовним бесідам, знайомлячи дітей із Божим Словом, яке відкриває Бога як Творця і нашого Спасителя.

— Сьогоднішнє покоління справедливо називають інформаційним. Доступність різноманітних засобів навчання, дже-

рел інформації, зокрема Інтернету, дозволяє дітям і молоді набути великий багаж знань. Чи актуальним у цьому контексті є набуття мудрості? Чи розмовляєте ви на цю тему зі своїми вихованцями?

— Багато знати і бути мудрим — різні поняття. Слово Боже стверджує: «Початок мудрості — страх Господній» (Пр. 1:7а). Як бачимо, мудрість не залежить від великого обсягу знань. Вона приходить з пізнанням Бога. Щодо бурхливого потоку інформації в наші дні, скажу, як дітям: не все, що привабливе ззовні, для нас корисне. Під чепурною шапкою мухомора приховується смертельна отрута. Щось подібне відбувається і з інформацією, яку ми сприймаємо. Одна здатна нас збудовувати й збагачувати, інша — пригнічувати й руйнувати. Інформація — це їжа для нашої душі, ось чому в цій ситуації важливо бути обережним, стриманим і поміркованим.

— І традиційне: ваші побажання нашим читач.

— Висловлю їх віршованими рядками.

Слово Боже

Слово Боже, Істина жива,
В серце, мов на добрий ґрунт, лягає,
І воно не як бур'ян-трава, —
Мов зерно добірне проростає.

Парость ніжна й мужня водночас,
Що не день, то набирає сили.
Дбає Бог про кожного із нас,
Щоб достойний плід в серцях зростили.

Слово вічне, що в Отця було, —
Син Господній, перемігши тління,
Мов зерно, що впало й проросло,
Плід приніс на славу і спасіння.

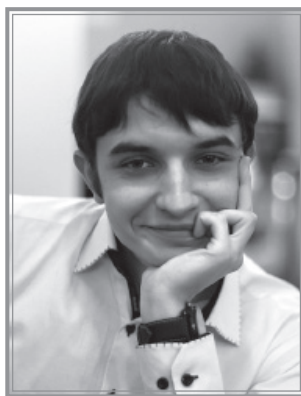
Цвітана Чудовець

нові плани, озвучували мрії, придумували костюми, у садку біля дому будували декорації... Ще особливі спогади пов'язані з виступами та поїздками «Джерельця» і сімейними вечорами після них. Повернувшись додому, ми завжди втрюх чаювали на кухні й радісно «випускали пар», ділячись новими враженнями та спостереженнями. Для мене це найяскравіші спогади дитинства. Проте, окрім особливих спогадів, я усвідомлюю, що найцінніший внесок студії «Джерельце» в моє життя — це її вплив на моє формування як особистості. Заняття в студії відіграли важливу роль у моєму духовному вихованні й у моєму пізнанні Бога.

— «Джерельце» навчило мене...

— «Джерельце» навчило мене багато чого, зокрема, допомогло мені пізнати духовні істини через біблійні бесіди й

участь у виставах, формувало й дисциплінувало мій характер через регулярні репетиції, а також у процесі всього цього вчило мене спілкуватися з різними людьми й спонукало будувати особисті стосунки з Богом. Роздумуючи над плодами, які зростило «Джерельце» у моєму житті, хочеться поділитися одним духовним уроком, який я засвоїла на прикладі студії. Спостерігаючи за тим, як Бог створив студію з кількох людей і дивовижним чином зростив її, як Він забезпечував «Джерельце» всім необхідним і як залишався вірним впродовж усіх цих років, я повірила, що такий же вірний і незмінний Він і в моєму житті. Чого мені боятися? Я переконана, що Бог, розпочавши одного дня Свою роботу в моєму серці, завершить її до кінця.

Андрій Осташ

— Якби в моєму житті не було «Джерельця», я б ...

— Якби в моєму житті не було «Джерельця», я був би дуже сором'язливий, а це б завадило мені бути тим, ким я є сьогодні, мати певні досягнення. І звісно ніколи б не вдягнув костюм кактуса, ніколи б не намагався дотягнутися носом до колін і ніколи б не поміряв підколінки. (Йдеться про ролі Андрія у виставах. — Автор.)

— «Джерельце» навчило мене...

— «Джерельце» навчило мене творчо й неординарно мислити, а також розвинуло вміння з легкістю відображати свої емоції. Також завдяки участі в житті студії я навчився розуміти світ творчих людей.

А взагалі «Джерельце» — це дещо більше, ніж просто музично-драматична студія чи можливість евангелізації. Це неймовірно успішна школа життя, а для мене особливий, невід'ємний етап цього життя, який не можна переоцінити.

Анастасія Швора

— Якби в моєму житті не було «Джерельця», я б ...

— Я б, звичайно, не втратила спасіння, але не мала б багатьох благословень. Я частенько згадую ті малесенькі історії-притчі, які звучали на заняттях, які й сьогодні служать для мене або підбадьоренням, або стимулом, щоб аналізувати своє життя. Пам'ятаю одну з таких історій, через яку я зрозуміла, що Бог завжди відповідає на наші молитви, хоча нам інколи здається, що Він мовчить, адже ми не розуміємо того, що Його відповідь просто не та, на яку ми очікуємо. 🙏

литви, хоча нам інколи здається, що Він мовчить, адже ми не розуміємо того, що Його відповідь просто не та, на яку ми очікуємо. 🙏

Розмовляла Світлана Филипчук

ШКОЛА майбутнього сім'янина

СОЦІАЛЬНИЙ ПРОЕКТ

Актуальність

Статистика розлучень у молодих сім'ях, аналіз причин і наслідків свідчать, що більша частина цих розлучень припадає на сім'ї, члени яких зростали в проблемних родинах та дитячих притулках різного типу. Молоді подружжя, необізнані з християнськими основами родинних стосунків, обов'язками та відповідальністю батьків перед Богом та суспільством за виховання дітей, при найменших труднощах сімейні обов'язки вважають непосильними і шляхом розлучень звільняються від них. Народжені й залишені ними діти, як і вони в дитинстві, стають позбавленими батьківського піклування з усіма наступними трагічними наслідками: безпритульність, дитяча злочинність, аморальність тощо.

Своє бачення виходу з цього замкненого кола соціальних проблем подаю в проєкті «Школа майбутнього сім'янина», гаслом якої є два мудрі слова: «молись» і «трудись».

Мета

Надати допомогу старшокласникам, які зростають, навчаються і виховуються в дитячих будинках та школах-інтернатах, вибудувати перспективу своєї майбутньої християнської родини на основі віри та надії на Бога та формування навичок організації сімейного середовища.

Орієнтовний програмно-тематичний план роботи «Школи майбутнього сім'янина»

Пояснювальна записка

План роботи складається з двох частин:

I частина — базові уроки — 16;

II частина — супровідні уроки — 14.

Орієнтовний програмно-тематичний план може бути адаптований і використаний в умовах загальноосвітніх шкіл, де християнську етику викладають у класах 1–2 рівнів або зовсім не викладають. Пропонований тематичний план побудований на принципах програми з християнської етики для 10 класу «Етика подружнього життя» (Основи християнської етики. Навчальна програма 1–11 класи. — Львів: Свічадо, 2010).

Основними методами навчання в «Школі майбутнього сім'янина» також залишаються методи, рекомендовані навчальною програмою, рекомендованою Міністерством освіти і науки, молоді та спорту для загальноосвітніх навчальних закладів. Ними є: пояснення, розповідь, бесіда,

дискусія, читання Слова Божого та літератури духовного змісту, демонстрування, спостереження.

Для реалізації програми рекомендована система виховних впливів: переконання, заохочення, вправлення, доручення, використання біблійних історій, життя літературних героїв та приклади з життя наших сучасників тощо.

Позакласну роботу в «Школі майбутнього сім'янина» проводять за погодження з адміністрацією навчального закладу, при якому вона діє, і залежно від фінансового забезпечення школи, спонсорської цільової допомоги та благодійних внесків.

Форми позакласної роботи різноманітні: прощі, екскурсії, зустрічі, відвідування музеїв, місць релігійного поклоніння, перегляд кінофільмів, репродукцій біблійного живопису, слухання духовної музики, драматизації та інсценування біблійних історій, організації виставок творчих учнівських робіт тощо.

Робота з батьками в «Школі майбутнього сім'янина» може бути спрямована не тільки на демонстрацію досягнень учнів школи, але й носити виховний і просвітницький характер. Це можуть бути і відкриті уроки для батьків, і організація виставок учнівських робіт з рукоділля, кулінарії, виготовлення іграшок-саморобок тощо.

Програма «Школи майбутнього сім'янина» розрахована на один рік.

Керівництво діяльністю «Школи майбутнього сім'янина» здійснює адміністрація навчального закладу.

Відповідальність за виконання плану роботи, затвердженого педагогічною радою навчального закладу, здійснює заступник з виховної роботи або інший член адміністрації навчального закладу.

Проведення уроків у «Школі майбутнього сім'янина» здійснюється на благодійній і волонтерській основах як членами педагогічного колективу, так і залученими духовенством, майстрами народної творчості, кулінарами, економістами, медпрацівниками тощо.

Фінансування діяльності школи забезпечують за рахунок спонсорських та благодійних внесків і використовують під контролем адміністрації школи виключно на створення матеріальної бази і якісне проведення уроків та позакласних заходів.

Антоніна Михайлівна Мельничук,
учитель християнської етики
Рівненського НВК №14

Поурочне планування базових уроків

№	Дата проведення	Тема і короткий зміст навчального матеріалу	Примітка
1.		Біблійна основа християнського життя: Біблія — книга життя; Біблія — Слово Боже до людини; Трієдність Бога і триєдність людини; Предвічність, Всемогутність Бога. Боже милосердя і Божа любов.	
2.		Біблія про створення світу. Дні творіння. Людина — найдосконаліше Боже творіння. Призначення людини у світі.	
3.		Добро і зло. Джерела добра і зла. Ангельський світ. Звергнуті ангели. Гріхопадіння і його наслідки.	
4.		Біблійний погляд на родину. Біблійні родини Старого й Нового Завітів. Родовід Ісуса Христа. Ставлення до старших у Біблії.	
5.		Заповіді Божі — правила подружнього життя. Заповідь «Шануй батька й матір свою і буде тобі добре на землі і нагороджу тебе довгим віком», заповіді «Не чини перелюбу», «Не пожадай...»	

6.		Бог є Любов. Любов Божа та любов людська (до Бога, ближнього, самого себе). Види любові. Любов — основа подружнього життя і злагоди в суспільстві.	
7.		Християнське покликання чоловіка і жінки. Зрілість як передумова створення подружжя (духовна, фізична, психічна зрілість). Дошлюбна чистота, цнотливість, шанобливе ставлення до осіб іншої статі.	
8.		Чоловічість і жіночість. Проблема розуміння чоловічості і жіночості в сучасному світі. Етапи розвитку любові між хлопцем і дівчиною. Взаємовідповідальність у стосунках. Моральна цінність здорового способу життя.	
9.		Моральна основа життя християнської родини. Взаємоповага і культура спілкування. Ієрархічність у родині. Сімейні цінності. Сімейна молитва.	
10.		Батьківство і материнство. Діти — Боже благословення для батьків. Відповідальність батьків за народження і виховання дітей. Сучасні проблеми батьківства і материнства. Демографічна криза.	
11.		Любов і повага у взаєминах батьків і дітей. Гріхи за порушення подружньої вірності та відмову від виконання батьківських обов'язків.	
12.		Обов'язки членів християнської родини. Спільна молитва. Покірність і послух. Заохочення і покарання. Опіка та повага до дідуся та бабусь. Взаємини між братами і сестрами, друзями, однокласниками.	
13.		Духовне здоров'я християнської сім'ї, домашня церква. Спільна молитва. Духовні бесіди, участь у богослужіннях. Домашня духовна бібліотека. Святкові дні у сім'ї, духовні наставники батьків та дітей.	
14.		Фізичне здоров'я членів сім'ї, поради лікарів (гінеколога, лора, педіатра, сімейного лікаря тощо) з підготовки до материнства, правил виношування дітей, догляду за немовлятами, організації харчування, активного відпочинку, загартування, запобігання шкідливим звичкам у членів сім'ї.	
15.		Проблеми та загрози сучасної сім'ї, їх суть і негативні наслідки. Небезпека негативного впливу масової культури, ЗМІ та комунікації на сімейний уклад, потреба захисту та оздоровлення сучасної сім'ї, роль церкви та держави у збереженні християнського укладу життя в сім'ї та суспільстві.	
16.		Цінність духовних та культурних традицій українського народу. Збереження християнської родини як складової частини українського суспільства, його ідентичності та морального рівня.	

Поурочне планування супровідних уроків

№	Дата проведення	Тема і короткий зміст навчального матеріалу	Примітка
1.		Сімейна економіка: прибутки, видатки, заощадження. Обговорення і затвердження сімейного бюджету. Види, облік і використання додаткових прибутків.	
2.		Домашні будні. Режим дня в сім'ї, розподіл обов'язків між членами сім'ї, відповідальність і звітність перед членами сім'ї за рівень виконання обов'язків. Взаємодопомога.	
3.		Домашня кухня. Складання меню на тиждень. Закупівля продуктів. Домашнє виробництво і заготовки. Чергування на кухні. Підготовка до свят. Колективне складання святкового меню.	
4.		Майстер-клас кухаря-кондитера (відкритий урок).	
5.		Домашня майстерня. Ремонтні роботи в домі, на подвір'ї, ремонт та догляд за одягом, взуттям, речами домашнього вжитку, побутовою технікою.	
6.		Тварини та рослини в домі, в господарстві, в саду та городі. Придбання та догляд за рослинами та тваринами, домом, садом, городом приватного господарства.	
7.		Естетика побуту своїми руками. Шиття. Рукоділля. Виготовлення оздоблення інтер'єру, зон відпочинку в домі та саду.	
8.		Майстер-клас перукаря: чоловічі, жіночі та дитячі зачіски для буднів та свят (відкритий урок).	
9.		Експресія в дім, садібу доброго господаря. Ознайомлення з плануванням та виконанням різних видів праці, розподілом обов'язків між членами сім'ї, задоволення потреб у творчій праці її членів.	
10.		Дні та вечори відпочинку в сім'ї: слухання музики; перегляд кінофільмів; перегляд драматизацій та інсценування творів домашнім театром (пальчиковим, тіньовим, ляльковим тощо). Сімейні ігри (рухливі, дидактичні, сюжетні).	
11.		Сімейні свята: день народження сім'ї (день одруження батьків); дні народження членів сім'ї. Молитва, подарунки, нагороди, гостини, святкове частування, розваги.	
12.		Релігійні свята в сім'ї: підготовка; участь в богослужіннях; справи милосердя. Святкування в сім'ї: молитва, вітання, подарунки, прийом гостей, святкове частування, спілкування з гостями тощо.	
13.		Проща до української святині (за вибором учнів «Школи майбутнього сім'янина» та за погодженням з адміністрацією школи). Для Рівненщини рекомендовано святині: Почаївська лавра, Музей-заповідник «Козацькі могили», Корецький жіночий монастир, Межиріцький чоловічий монастир, храми та інші культові споруди обласного центру.	
14.		Захист проекту «Моя майбутня сім'я». Підбиття підсумків роботи «Школи майбутнього сім'янина»: відзначення успіхів; нагороди; побажання тощо. Свято випуску завершується демонструванням умінь і навичок учнів з різних видів діяльності, вікториною на біблійну тематику: «Тема сім'ї на сторінках Біблії», виставкою робіт «Своїми руками», іграми, розвагами (за планом і вибором організаторів і координаторів свята).	

ВЧИМОСЯ МУДРОСТІ. А МУДРІСТЬ — ЦЕ СКАРБ СЕРЦЯ

Урок для 4 класу

Автор Галина Троян, учитель початкових класів і християнської етики ЗОШ № 8 м. Рівного

Мета

Освітня: пояснити значення слова «мудрість» та важливість застосування його в житті, допомогти дітям виявляти мудрість, навчити відрізняти Божу мудрість від мудрості цього світу, показати дітям, що мудрість є важливішою від багатства.

Розвиваюча: розвивати в дітей прагнення шукати спілкування з Богом, щоб навчитися Божої мудрості, прищепити любов до Божого Слова, яке і є джерелом мудрості.

Виховна: виховувати любов, милосердя, слухняність, покірність, стриманість, довготерпіння, доброту, лагідність, мир, що і є мудрістю.

Біблійна істина: Бог хоче, щоб ми шукали мудрість у Його Слові та зростали в ній, як Ісус.

Ключовий вірш: «Господь дає мудрість, з Його уст — знання й розум» (Пр. 2:6).

Ключові поняття

Блаженний — дуже щасливий, переповнений радістю від спілкування з Богом.

Мудра людина — людина, обдарована великим розумом, яка має значний життєвий досвід (розумна, досвідчена).

Мудрість — найвищий ступінь розуму, що походить від Бога.

Освічена людина — людина, яка має освіту, засвоїла різноманітні знання.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент: вітання, спільна молитва

Зустрічайте дітей з усмішкою! Запропонуйте дітям подякувати Богові за цю зустріч, попросити в Нього благословення на урок, а також розуміння Його слів.

II. Актуалізація опорних знань учнів

Учитель. Любі мої діточки, сьогодні я розповім вам про мудрість, яка є найбільшим багатством нашого життя, звідки вона походить і як її можна здобути.

Коли людина перебуває в глибокому спілкуванні з Господом і розумом, і серцем, то Бог зливає на неї життєдайну силу, яка, об'єднуючись із Духом Святим, відчиняє нам двері до джерела мудрості: «... бо мудрість увійде до серця твого, і буде приємне знання для твоєї душі!» (Пр. 2:10).

— Що ж таке мудрість? Що ви чули, дітки, про це? (Мудрість людини — це її розум, ерудиція, стриманість, тактовність. А також це вміння допомогти іншим, приймати правильні рішення. І ще — взяти на себе відповідальність, коли це необхідно.)

III. Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Щоб глибше зрозуміти поняття «мудрість», звернемося до Божого Слова, адже саме ця книга наповнена

мудрістю Творця. Мудрістю Бог створив світ та все, що в ньому (Пр. 8:22–30). Бог хоче, щоб і ми також прагнули мати Його мудрість, показуючи її на прикладі Ісуса Христа.

Прочитаємо уривок із Євангелія від Луки 2:40–52, присвячений мудрості Ісуса Христа, Який ще з дитинства усвідомлював Свою земну місію і любив бути в храмі Свого Отця.

Короткий опис біблійної історії

Ісус зі Своїми земними батьками жив у Назареті. Кожного року вони ходили в Єрусалим на свято Пасхи. Пасха — це одне з найбільших юдейських свят, коли згадували про вихід єврейського народу з єгипетського рабства. З усіх куточків ізраїльської землі приходили євреї, щоб поклонитися Богові в храмі та принести пасхальну жертву. Коли Ісусові було 12 років, Він разом із батьками пішов у Єрусалим на поклоніння. У ті дні місто було переповнене людьми, і в цій метушні Марія та Йосип, повертаючись додому, не помітили відсутності Ісуса.

Коли ж почали шукати Його, то повернулися в храм. І саме там вони побачили Ісуса, Який вів бесіду в колі поважних учителів Закону. Шановані вчителі були здивовані мудрістю Хлопчика.

IV. Робота над темою уроку

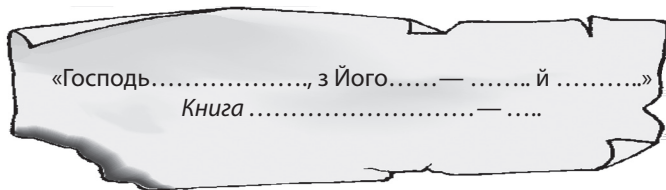
Бесіда

1. Чи міг Ісус піти без дозволу?
— Ні, тому що Ісус був слухняний Своїм земним батькам.
2. Де перебував Ісус, коли Його шукали батьки?
— Ісус усі ці дні залишався в храмі Свого Небесного Отця.
3. Чи зрозуміли Його земні батьки, чому Він був саме у храмі?
— Ні, бо вони ще не до кінця усвідомлювали про Його зв'язок із Богом та не очікували, що Ісус уже зрозумів, Хто Він і для чого прийшов на цю землю.
4. З ким і про що Ісус розмовляв у храмі?
— Ісус вів бесіду з учителями Закону про Бога і Святе Письмо.
5. Які запитання ставив Ісус учителям?
— У Біблії не написано конкретно, але сказано, що вони свідчили про Його нескінченну мудрість.
6. А як ви думаєте, звідки Ісус знав про все це?
— Імовірно, Він з дитинства ходив у синагогу в Назареті, слухав, коли там читали та пояснювали Писання, а також удома слухав про Бога від Своїх батьків. Спілкуючись з Богом наодинці, Він зростав мудрістю.

Вивчення біблійного вірша

«Господь дає мудрість, з Його уст — знання й розум»
Книга Проповістей Соломонових 2:6

Запропонувати учням вивчити вірш частинами
напам'ять та записати його самостійно в зошиті.

Учитель. Приклад Ісуса Христа показує нам, що справжню мудрість можна знайти лише в Бога, і Він дає її тим, хто її шукає.

— Як ми можемо шукати мудрість? (Через щоденне спілкування з Богом — молитвою, читанням Біблії, роздумуючи про Божі істини та поради.)

— Як проявляється мудрість? (Мудрість проявляється в слухняності Богу, Його Слово, а також у слухняності батькам, дорослим, у шанобливому ставленні до оточуючих, у відповідальному виконанні доручень.)

Учитель. Приклад маленького Ісуса вчить нас, що мудрість — це неначе коштовне каміння. Але вона варта більше, ніж діаманти та інші скарби. Це можна записати мовою математики.

МУДРІСТЬ > БАГАТСТВО

— Хто з людей був наймудрішим? (Наймудрішим був цар Соломон.)

У Старому Завіті є Книга Приповістей — це книга, у якій зібрано дуже багато мудрих порад, записаних царем Соломоном, натхненним Духом Святим.

Завдання 1

З'єднай відповідні частини речення і прочитай мудрі висловлювання царя Соломона.

Страх Господній	що мудрість знайшла (Пр. 3:13).
Блаженна людина,	початок премудрості (Пр. 1:7).
Мудра жінка будує свій дім,	син нерозумний — то смуток для неї (Пр. 10:1).
Син мудрий — потіха для батька,	а нерозумна своєю рукою руйнує його (Пр. 14:1).

V. Сприйняття та засвоєння учнями навчального матеріалу

Учитель. Але є мудрість вища від мудрості Соломона і цю мудрість ви можете мати, якщо будете її прохати в Бога.

— Що це за мудрість? (Відповіді дітей.)

Учитель. Це мудрість Духа Святого. Якщо Дух Святий буде у вашому серці, ви будете знати Бога і любити Його. Бог обіцяв вам це подарувати. Ісус Христос сказав: «Просіть і буде вам дано» (Мт. 7:7).

ДУХ СВЯТИЙ = МУДРІСТЬ

Підтвердження цього ми знаходимо в Посланні Якова 1:5–6: «А якщо кому з вас не вистачає мудрості, нехай просить від Бога, що всім дає просто, та не докоряє, — і буде вона йому дана. Але нехай просить із вірою, без жодного сумніву».

Завдання 2

Вибери правильну відповідь на основі тексту Як. 1:5–6.

1. Якщо у вас не вистачає мудрості, то треба...
А. Змиритись та жити далі.
Б. Шукати мудрості у вчителів.
В. Просити в Бога.
2. Як Бог дає мудрість?

- А. Усім, але докоряючи, щоб людина докладала зусилля.
- Б. Не всім, лише вибраним.
- В. Усім дає просто та не докоряє.

3. Як треба просити?

- А. З вірою та з сумнівом.
- Б. З вірою й без жодного сумніву.

Учитель. Серце моє радіє, коли я бачу, що ви правильно відповідаєте на запитання й гарно поводитесь, але понад усе бажаю, щоб ви любили Бога й намагалися Йому догодити. Це ще краще, ніж мудрість Соломона.

Завдання 3.

Прочитай текст Лк. 2:52 і встав пропущені слова:

«А Ісус зростав _____, і _____ та _____, у _____ й _____».

(А Ісус зростав мудрістю, і віком та благодаттю, у Бога й людей.)

Учитель. Хочу вам розповісти, що є два шляхи отримання мудрості: із життєвого досвіду та від Бога.

Мудрість світу цього	Божя мудрість
Мудрість світу містить як позитивну, так і негативну складову. Негативна складова здобувається шляхом маніпуляцій розуму заради досягнення задуманого. Позитивна складова мудрості здобувається шляхом навчання, роздумів, спостережень і напруженої праці. Добропорядні й хороші люди здобувають її в процесі життєвого шляху.	Мудрість Бога — це духовний дар. Вона базується на Слові Божому й наповнена Святим Духом. Мудрість Бога завжди довершена, безкорислива, чиста й сильна. Її треба прагнути. Лише той, хто прагне Божої мудрості, отримує Божу благодать, спасіння душі та плід Духа Святого (любов, радість, мир, лагідність, стриманість, довготерпіння, добрість, милосердя та віру).

Учитель. Дорогі друзі, мудрість Божа є тією мудрістю, яка варта нашої пильної уваги. А мудрість цього світу обмежена людським розумом (Дан. 2:27–28). Мудреці земні не пояснять глибин, захованих від людей. А багато є таких, хто ще й хвалиться своєю земною мудрістю. Це подібне до того, як хтось підбігає до нас і говорить, що він придумав колесо... А ви, повільно виглянувши з автомобіля, говорите йому: «Правда?...»

Мудрість життєва набувається з роками, завдяки досвіду, але мудрість Божа — через виконання біблійних істин.

— Чим же відрізняється мудрість життєва від мудрості, яку дає Бог? (Відповіді дітей.)

— А чи хотіли б ви отримати мудрість від Бога? (Відповіді дітей.)

— А що таке хитрість? (Хитрість — це досягнення результату нечесним шляхом, за рахунок когось, егоїстичним шляхом із протилежними до мудрості якостями.)

VI. Закріплення знань, умінь і навичок

Учитель. Богові приємно, коли ми просимо Його мудрості. Але мудрість — це те, що може зростати і може зменшуватися, і це залежить від нас, нашого прагнення та чистоти нашого життя з Богом. Прочитаємо тексти з Біблії та складемо разом таблицю про надбання та втрату мудрості.

Надбання мудрості	Втрата мудрості
1. Пр. 17:16 — Щоб набути розум, — треба розум. 2. Пс. 53:3 — Ми набуваємо першу стадію розуму (мудрості) коли починаємо шукати Бога. 3. Пс. 111:10 — Початок мудрості — страх Господній... Це ще не вся мудрість, яку можна мати. Пр. 15:33 (а) — Страх Господній навчає мудрості. 4. Пр. 13:20 — Хто з мудрим ходить, той мудрим стає... 5. Пс. 90:12 — Навчи нас лічити так дні, щоб набути серце мудре. Мудрість приходить з часом.	1. 1 Сам. 25:37 — Алкоголь ще ніколи й нікого не зробив мудрішим! 2. Єз. 28:17 — Гордість губить усі залишки мудрості. 3. Пс. 101:3–6 — Усяка нікчемна, непотрібна річ, якою ми користуємося, або яку практикуємо (погані фільми, комп'ютерні ігри тощо) поступово й непомітно висмоктують з нас усяку мудрість.

Завдання 4

Тут захована мудрість із Книги Приповістей Соломонових. Знайди її, закресливши зайві букви Ф, Х, К. Випиши знайдену мудрість.

**Ф Н Х К А К К Д Х Ф К І Х Х Й К К С Ф Я Х Х Н А Ф -
К Х Г К Ф Х О С К Х Ф П К О Х Д Ф Ф А,
К Х А К Х Ф Н Е К Х Н Х Ф А К Ф Ф С К Х Ф Ф В Х Ф І К -
Й К К Ф Р Х Х К О Х К Ф З Х Х У М.**

(Надійся на Господа, а не на свій розум.)

Учитель. Дорогі діточки! Сьогодні люди особливо прагнуть до збільшення знань. Але чи завжди і чи будь-яке знання на користь? Апостол Павло говорить, що «знання надимає» і «хто думає, що він знає що-небудь, той нічого не знає так, як повинно знати» (1 Кор. 8:1–2). Отож, ми повинні шукати не знань, щоб хвалитися ними, а Божої мудрості, що приносить добро, мир, радість.

VII. Підсумок уроку

Учитель. Сьогодні на уроці ми багато говорили про мудрість: якою вона є, звідки походить і як її можна отримати. Разом ми дійшли висновку, що Божа мудрість — це саме та мудрість, якої повинна прагнути людина, щоб наповнитися знаннями, досвідом, любов'ю, радістю, спокоєм із джерела нашого Небесного Отця. У безмежній любові Господь постійно навчає нас, Своїх дітей, поводитися мудро. «Я зроблю тебе мудрим, і буду навчати тебе у дорозі, якою ти будеш ходити, Я дам тобі раду, Моє око вважає на тебе!» (Пс. 31:8). Господь хоче, щоб ми стали «подібні до образу Сина Його» (Рим. 8:29).

На завершення намалюємо квіточку «Мудрість», на пелюстках якої напишемо якості Божої мудрості, «яка є чиста, а потім спокійна, слухняна, лагідна, покірлива, повна милосердя та добрих плодів, безстороння та нелукава» (Як. 3:17). Саме така мудрість переображує нас у славний образ Христа.

Учитель. А тепер, дорогі діточки, з'єднаймо наші сердечка в палкій молитві до Господа й просімо Божої мудрості на всі дні нашого життя!

Молитва

Допоможи нам, Отче наш Небесний, набути небесну мудрість та зростати в ній. Господи, відкрий та наповни наше серце Духом Святим, щоб ми могли навчитися шукати Тебе понад усе. Щоб ми своєю поведінкою ніколи не звернули з правдивої дороги, а йшли за Твоїм світлом. За все Тобі ми дякуємо, наш Боже. Амінь.

VIII. Домашнє завдання

1. Дайте відповіді на запитання.

1. Кого з мудрих людей ви знаєте? Як у їхньому житті виявляється мудрість?
2. Наведіть приклади мудрих учинків.

2. Випишіть сім мудростей із Книги Приповістей Соломонових, які найбільше запали вам у серце.

ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ В УСНІЙ НАРОДНІЙ ТВОРЧОСТІ «НАРОД СКАЖЕ, ЯК ЗАВ'ЯЖЕ. МУДРІСТЬ — БОЖИЙ ДАР»

Урок української літератури для 5 класу

Форма проведення: урок-конкурс

Автор Олена Ільєнко, учитель української мови та літератури
Житомирської загальноосвітньої приватної школи I-III ст. «Сяйво»

Мета: розвивати навички виразного, осмисленого читання приказок, прислів'їв, біблійних притч; навчити дітей розуміти зміст малих форм усної народної творчості, доречно та влучно їх вживати в мовленні, розкрити поняття «мудрість», «приповідь», пояснити на прикладі Соломона, що мудрість — це Божий дар; розвивати логічне та образне мислення; виховувати допитливість, уважність, дух змагальності та доброзичливості; формувати шанобливе ставлення до кмітливості й мудрості нашого народу, виховувати прагнення до пізнання Бога, який є початком мудрості.

Обладнання: ілюстрації, виставка дитячих малюнків до біблійних приповістей, Біблія, призи.

Тип уроку: узагальнення вивченого матеріалу.

ХІД УРОКУ

I. Вступне слово

Учитель. Любі діти! Упродовж останніх уроків ми знайомилися з такими жанрами народної творчості, як загадки, приказки, прислів'я. Сьогоднішній незвичайний урок ми також присвяtimo цим цікавим формам існування народного духу.

Учені вважають, що загадки, прислів'я та приказки — це один із найдавніших жанрів. Уживаючи їх у нашому повсякденному мовленні, ми, можна сказати, торкаємося найглибшої нашої історії — тих уявлень і поглядів на світ і людину, якими жили наші пращури.

Також ми знаємо, що джерелом мудрості для кожного з нас є Біблія. Саме вона розповідає нам про справжню мудрість та про те, як проявляти мудрість у щоденному житті. Вона дає нам яскраві приклади, завдяки яким ми маємо можливість навчитися. Зразком справжньої мудрості для нас є уже відомий нам цар Соломон. Він виголосив 3000 приповістей. Істини, закладені в них, виражають Божу мудрість і є вічними.

Словникова робота. Що таке приповіді?

Приповіді — це мудрі висловлювання, у яких подається істина з певної тематики.

Слово вчителя

У біблійній книзі Приповістей Соломонових міститься чимало мудрих висловлювань щодо важливості праці, справедливості, сімейного життя та взаємин між людьми, поведінки в різних ситуаціях, а також поради щодо багатьох практичних життєвих питань.

Сьогодні ми й перевіримо один одного в тому, наскільки ми навчилися розуміти глибоку сутність, закладену в народних приказках і біблійних істинах, а відтак уявимо собі, наскільки ми самі готові тлумачити Божі істини й застосовувати їх у повсякденному житті. Успіхів вам у сьогоднішньому змаганні майстрів влучного й мудрого вислову.

Для проведення конкурсу нам потрібно утворити дві команди, щоб вибрати найкращого, наймудрішого і найвлучнішого серед вас.

Метод «Ажурна пилка»

Клас ділиться на дві команди. Учні визначають назви команд, обирають девіз (приказку або прислів'я).

I тур. Назви приповість

Учитель. Мета нашого конкурсу — перевірити, наскільки вдало команди зможуть пояснити приказки та прислів'я, описані в Книзі Приповістей Соломонових. Зрозуміло, що версії (варіанти назв) можуть бути різними. Кожна команда матиме можливість запропонувати свої варіанти, однак перевірити точність і правильність відповіді команди ми зможемо, порівнявши ці варіанти з тим, як оповідання названі насправді. Отже, уважно слухайте приповіді й пропонуйте свої варіанти приказок (прислів'їв).

Один учень із команди читає приповідь для команди-суперниці.

1. Пр. 3:27–28: «Не стримуй добра потребуючому, коли в силі твоєї руки це вчинити, не кажи своїм ближнім: «Іди, і знову прийди, а завтра я дам», коли маєш з собою». **(Не відкладай на завтра те, що можна зробити сьогодні.)**

Виділена кінцівка і є назвою. Учні її не читають, або ж їм дається текст без цієї кінцівки взагалі.

2. Пр. 6:6–9: «Іди до мурашки, лінюху, поглянь на дороги її — й помудрій: нема в неї володаря, ані урядника, ані правителя; вона заготовлює літом свій хліб, збирає в жнива свою їжу. Аж доки, лінюху, ти будеш вилежуватись, коли зо сну свого встанеш? **(Хто не працює, той не їсть.)**

Підбивають підсумки першого туру.

Метод «Відкритий мікрофон» (Відповіді учнів на проблемні запитання)

- Чи є ці приповідки актуальними у вашому житті?
- Як у повсякденному побуті вам вдається застосовувати ці біблійні істини?
- Чому лінь є такою небезпечною у житті християнина?

II тур. Пантоміма

Учитель. Наступний тур передбачає виявлення ваших акторських умінь. Кожній команді потрібно показати пантоміму на задане прислів'я чи приказку так, щоб інша команда змогла відгадати ваше завдання.

Завдання для першої команди

Найбільше багатство — здоров'я.

Не копай іншому ями, бо сам упадеш туди.

«Надійся на Господа всім своїм серцем, а на розум свій не покладайся» (Пр. 3:5).

Завдання для другої команди

Косо, криво, аби живо.

То не козак, що боїться собак.

«Хто любить навчання, той любить пізнання» (Пр. 12:1).

Метод «Відкритий мікрофон» (Відповіді учнів на проблемні запитання)

— Які переваги у людини, яка повністю покладається на Бога?

— Чому праця є цінною в очах Божих?

— Згадайте новозавітні притчі, у яких Ісус навчав трудитися і покладатися на Бога.

III тур. Збери перли мудрості в Біблії

Учитель. У цьому турі ви змагатиметесь в умінні знаходити в Біблії істини про важливість знань та мудрості, творчої праці й тих благословень, які отримувала людина тоді, коли вона покладалася на Божу волю.

На цю роботу відводиться 10 хв. Кожна правильно знайдена істина — 1 бал.

Підбивають підсумки уроку-змагання.

Нагородження переможців.

Заключне слово вчителя

Наша чесна й відкрита гра показала, хто сильніший та кмітливіший, хто швидше знайде вихід зі складної життєвої ситуації, у яку може потрапити людина. А ті, хто сьогодні поступився в нашому конкурсі, тепер мають можливість замислитися, чи добре вони вчилися? Отже, і біблійна, і народна мудрість — це не лише влучні висловлювання, а глибока криниця знань, яка завжди стане в нагоді на життєвому шляху. Мудрість життява набувається з роками, завдяки досвіду, а мудрість Божа — через сприйняття біблійних істин та дотримання їх.

У Біблії написано: **«А якщо кому з вас не вистачає мудрості, нехай просить від Бога, що всім дає просто, та не докоряє, — і буде вона йому дана» (Як. 1:5).**

Тож учіться: навчання — світло, а незнання — пітьма.

II. Домашнє завдання

Написати твір-мініатюру, в якому розкрити своє розуміння однієї із приповістей.

МУДРІСТЬ ЯК БОЖИЙ ДАР

Урок для 5 класу

Автор Руслана Ковальчук, учитель християнської етики
Рівненської української гімназії та Клеванської спеціальної
ЗОШ-інтернату № 1

Мета: ознайомити учнів з поняттям «мудрість», дати зрозуміти, що в житті людини важливо мати Божу мудрість; показати як ми можемо набути мудрість; виховувати прагнення до пізнання Бога, Який є джерелом мудрості.

Завдання:

- з'ясувати різницю між освіченою та мудрою людиною;
- дізнатися, хто дає мудрість людині та як поводить-ся мудра людина;
- познайомитися з деякими мудрими настановами та порадами царя Соломона;
- виготовити виріб-пам'ятку за темою уроку.

Ключовий вірш: «... бо Господь дає мудрість, з Його уст — знання й розум!» (Пр. 2:6).

Біблійна основа: 1 Цар. 3; Пр. 2:1, 2, 5, 6, 10; 3:13; 13:10; 16:23; 19:8; 24:3.

Біблійна історія: молитва Соломона, суд Соломона.

Обладнання: фланелограф, виріб-пам'ятка «Перлина», плакат із зображенням моря та скринькою, конверти із завданнями.

ХІД УРОКУ

Прикріпити на дошці плакат із зображенням моря та скринькою.

I. Вступна частина

- Слава Богу! Навіки слава!
- Який сьогодні прекрасний день. Ми зібралися навколо Слова Божого, щоб читати та досліджувати його.

II. Основна частина

1. Актуалізація знань учнів

— Як перекладається слово «Біблія»? (Відповіді учнів.)
Правильно, книги. Це насправді ціла бібліотека книг різ-

них жанрів, але їх об'єднує одна тема — Божий план спасіння людства.

Видатний український письменник і поет Іван Якович Франко писав:

Книги — морська глибина!
Хто в них пірне аж до дна,
Той, хоч і труду мав досить,
Дивнії перли виносить.

На сьогоднішньому уроці ми будемо шукати перлини Слова Божого.

— Що таке перлина? (Відповідь учнів.)

Учитель. Це дорогоцінна коштовність, яка формується в молюскові на дні моря. І дістати її не так просто, для цього потрібно докласти багато зусиль та наполегливості.

І ми сьогодні докладемо зусилля та наполегливість, щоб здобути перлини Слова Божого. А щоб дізнатися тему нашого уроку, вам необхідно розшифрувати слова за початковими літерами малюнків.

Учитель прикріплює на дошці тему, мету і завдання уроку.

Учитель. Що таке мудрість? Яку людину можна назвати мудрою, а яку — освіченою?

Діти зачитують з підручника¹ значення слів «освічена людина», «мудра людина» та записують у зошити.

Освічена людина — людина, яка має освіту, засвоїла різні знання.

Мудра людина — наділена, обдарована Богом великим розумом; має значний життєвий досвід; черпає розум зі спілкування з Богом.

Учитель. Коли запитуєш людей про те, чи освічена і мудра людина — це одне і те ж, зазвичай вони відповідають, що так.

Однак освіченість і мудрість — далеко не одне і те ж; часто між цими поняттями взагалі не існує жодного зв'язку. Кажуть, що освічена, розумна людина може знайти вихід із скрутною ситуації, а мудра — не потрапить у неї.

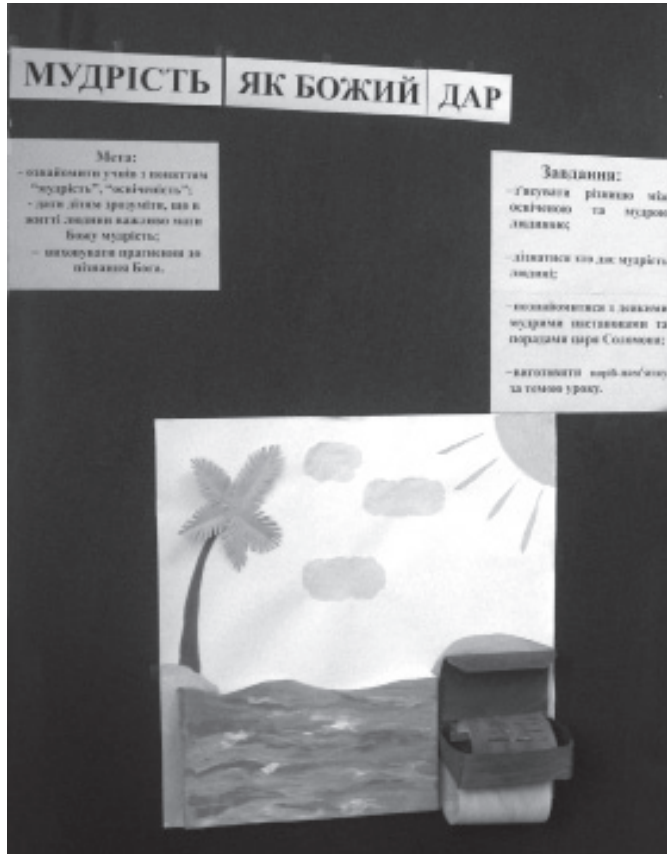

Мудрість — це здатність уміло робити вибір між добром і злом. Якою не була б людська мудрість, вона завжди обмежена. Повною та істинною є лише мудрість Божа.

— Діти, якби Бог запропонував вам отримати те, що ви найбільше хочете, що б ви попросили? (Відповіді дітей.)

У Біблії розповідається про юнака, який теж мав вибирати. Ми вже неодноразово згадували на уроках про цю людину, читали її вислови.

— Можливо, ви здогадалися, як звали цю людину? (Відповіді дітей.)

Розповідь про Соломона

Учитель. Соломон — син царя Давида і Вірсавії. Його ім'я означає «мирний». Перед своєю смертю Давид благословив Соломона і заповів йому бути вірним Богові, любити Його, завжди слідувати за Ним, виконувати Господню волю. Соломон обіцяв батькові, що так і зробить.

Він був молодим чоловіком, коли посів престол після смерті свого батька Давида. Соломон полюбив Бога, жив за прикладом і настановою свого батька. Однієї ночі Соломонові з'явився Господь і сказав: «... Проси, що Я маю дати тобі!» (1 Цар. 3:5). Соломон відповів: «Дай же Своєму рабові серце розумне, щоб судити народ Твій, щоб розрізняти добре від злого, бо хто потрапить керувати цим великим народом Твоїм?» (1 Цар. 3:9).

— Як Бог відреагував на це прохання? (Відповідь учнів.)

Таке прохання було приємне в Господніх очах, і ось, що Бог сказав Соломонові: «За те, що просив ти цю річ, а не просив для себе днів довгих та багатства, і не просив душ ворогів своїх, а просив собі розуму, щоб уміти судити, то ось зроблю Я за словом твоїм, — ось Я даю тобі серце мудре та розумне, так що такого, як ти, не було перед тобою й не встане такий, як ти, по тобі. А також те, чого не просив ти, Я даю тобі: і багатство, і славу таку, що такого, як ти, не було перед тобою й не буде нікого серед царів усе життя твоє. А якщо ти ходитимеш Моїми дорогами, щоб дотримувати постанови Мої та заповіді Мої, як ходив був батько твій Давид, то продовжу дні твої!» (1 Цар. 3:11–14).

Тобто, Господь дав Соломонові мир, благословення, успіх, незліченне багатство, славу.

— Як, на вашу думку, відреагував Соломон? (Відповіді учнів.)

Соломон пішов у Єрусалим, де стояв ковчег Господнього завіту, поклонився там Господу і подякував Йому. І зробив він гостину для всіх своїх слуг.

— Як ми реагуємо на те, що Господь дає нам більше, ніж ми просимо? (Відповіді учнів.)

Після цього відбулася історія, яку ви вже не раз, можливо, чули, а може, й самі читали в Біблії. Але зараз ми ще раз поринемо в ту історію і пригадаємо, що ж там відбулося. Для цього мені потрібна буде ваша допомога. Я буду розповідати історію, а ви по черзі викладатимете її на фланелографі.

Учитель розповідає, а діти викладають на фланелографі біблійну історію про суд Соломона (1 Цар. 3:16–28).

¹ Основи християнської етики. 5 клас: Навчальний посібник. — К.: Літера ЛТД, 2007. — С. 144.

Бесіда

- З якою метою прийшли жінки до царя? (Відповідь учнів.)
- Як їх розсудив Соломон? (Відповідь учнів.)
- Чи важко було йому прийняти таке рішення? (Відповідь учнів.)
- Що відповіла справжня мама? (Відповідь учнів.)

Учитель. Справжня мама готова віддати власне дитя на виховання іншій жінці, тільки б воно залишалося живим.

Після цієї ситуації всі люди зрозуміли, що Бог наділив царя Соломона великою мудрістю. Соломон побудував храм для Господа. За багатством та красою це була найдосконаліша споруда в світі. З різних країн приходили до царя люди — хто за мудрою порадою, хто просто подивитися на чудовий храм та багатство Єрусалима. Однією з таких бажаючих була цариця Шери, відома своєю мудрістю та багатством. Вона прийшла здалеку, принесла цареві різні дари. Після свого візиту вона сказала особливі слова: «Щасливі люди твої, щасливі оці твої слуги, що завжди стоять перед обличчям твоїм, що слухають твою мудрість! Нехай буде благословенний Господь, Бог твій, що вподобав тебе, щоб посадити тебе на Ізраїлів трон, через Господню любов до Ізраїля навіки. І Він настановив тебе царем, щоб читити право та справедливість» (1 Цар. 10:8–9).

Соломон зробив багато мудрих справ за своє життя. Він царював 40 років. Налагодив відносини з навколишніми царствами, зробив свою країну найбагатшою з усіх існуючих, а також написав 3000 приповістей і 1005 пісень (1 Цар. 5:12). Істини, закладені в них, виражають Божу мудрість і є вічними. Його правління називали «золотим віком» в історії Ізраїлю.

Бесіда

- Що ми дізналися сьогодні про царя Соломона?
- Що особливого було в його царюванні?
- У кого Соломон просив поради на керівництво державою?
- До кого ви приходите найперше за порадою?
- Що таке приповіді?

Учні зачитують з підручника та записують у зошити визначення.

Приповіді — це мудрі висловлювання, у яких подається істина з певної тематики.

У біблійній книзі Приповістей міститься чимало мудрих висловлювань щодо праці, справедливості, сімейного життя та взаємин між людьми, поведінки в різних ситуаціях, а також багато практичних порад.

Ми зараз пірнемо в «море» й дістанемо перлини Божої мудрості, прочитаємо їх і дізнаємося, чого навчає нас Божя мудрість.

«Сину мій, якщо ... накази мої при собі заховаєш, щоб слухало мудрості вухо твоє ... знайдеш ти Богопізнання» (Пр. 2:1, 2, 5) — **Богопізнання**.

«Серце мудрого чинить розумними уста його, і на уста його прибавляє навчання» (Пр. 16:23) — **серце мудре**.

«Тільки сварка пихою зчиняється, а мудрість із тими, хто радиться» (Пр. 13:10) — **дає поради**.

«Хто ума набуває, кохає той душу свою, а хто розум стереже, той знаходить добро» (Пр. 19:8) — **добро для душі та тіла**.

«Дім будується мудрістю, і розумом ставиться міцно» (Пр. 24:3) — **успіх**.

«Блаженна людина, що мудрість знайшла, і людина, що розум одержала» (Пр. 3:13) — **блаженство**.

«... Бо мудрість увійде до серця твого, і буде приємне знання для твоєї душі!» (Пр. 2:10) — **приємне знання**.

Отже, Божя мудрість дає нам радість, Богопізнання, серце мудре, поради, добро для душі і тіла, успіх, блаженство, приємні знання.

Щоб ми завжди пам'ятали, Хто дає мудрість, виготовимо пам'ятку. Але спершу потрібно вам скласти пазли й прочитати та вивчити ключовий вірш уроку.

Учні вивчають ключовий вірш методом «Ехо», після чого виготовляють виріб-пам'ятку у вигляді перлини.

Гра «Мудрий вибір»

Учні отримують у конвертах опис життєвої ситуації. Їхнє завдання — подумати й дати мудру відповідь.

Життєві ситуації

1. Твій найкращий друг не хоче сам виконувати домашнє завдання. Він прийшов до тебе, щоб списати.
2. Діти з твого класу кепкують із однокласника, який не може постояти за себе.
3. Мама попросила прибрати в кімнаті, а ти продовжуєш сидіти й дивитися телевізор.
4. Товариш на тебе розгнівався і боляче тебе вщипнув. Тобі хочеться відплатити тим самим.

III. Підсумок уроку

- Хто ж дає мудрість? (Відповідь учнів.)
- Що дає Божя мудрість для людини? (Відповідь учнів.)

Гра «Снігова куля»

Алгоритм цього прийому стисло можна описати так: слово — речення — питання — відповідь.

Учитель показує на учня і говорить: «Слово!» Той промовляє слово, яке стосується теми уроку. Наприклад, «мудрість». Учитель показує на іншого учня і говорить: «Речення!» Той складає речення з цим словом. Наприклад, мудрість — Божий дар. Третій учень придумує питання до цього речення. Наприклад: Хто дає мудрість? Четвертий учень відповідає на нього: Бог дає мудрість для того, хто в Нього просить.

Пройшли тисячоліття, але й сьогодні люди знають про Соломона як наймудрішого царя за всю історію людства. Тому цю мудрість йому дала не людина, і не сам він став розумним, але Бог наділив його особливою мудрістю. Соломон попросив у Господа найголовнішого.

Мудрість потрібна нам завжди і в будь-якій ситуації — як нам відповідати людям, з якими ми спілкуємося, як правильно і мудро вчинити.

Черпаючи Божу мудрість, ми отримуємо дорогоцінні прикраси християнина: віру, святість, лагідність, надію, зрештою — вічне життя.

Дорогі діти, бажаю вам, щоб ви завжди просили в Бога мудрості, адже Він дає її просто і без докору, і щоб кожен з вас мав на собі дорогоцінні прикраси християнина.

IV. Домашнє завдання

Розповісти своїм друзям про почуте на уроці.

ШЛЯХ МУДРЕЦІВ, ШЛЯХ ПРАВЕДНИКІВ

Урок для 7 класу

Автор Наталія Дуняшенко, учитель української мови
та літератури гімназії № 9
Кіровоградської міської ради Кіровоградської області

Мета: з'ясувати поняття «мудрець», «праведник»; розвивати усне мовлення, вміння робити висновки; сприяти вихованню бажання бути мудрим та праведними перед Богом.

Обладнання: Біблія, ілюстрації до уроку, картки з текстами, відеоролики.

Методи роботи: робота в групах; «Незакінчене речення».

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу (з використанням інформаційно-комунікаційних технологій: мультимедійних слайдів).

Джерела

Хайруліна В. М., Євсюкова Л. С., Крисальна Л. О. Програма ЕТИКА: ДУХОВНІ ЗАСАДИ. Рекомендовано Комісією із суспільствознавчих дисциплін (секція «Етика») Науково-методичної Ради Міністерства освіти і науки України. *Протокол № 2 від 11 квітня 2007*

«І виправдалася мудрість своїми ділами»

Мт. 11:19

*Щоб дійти до дна мудрості,
потрібно вичерпати всю людську глупоту.*

Карл Людвіг Берне

*«Дорібок праведного на життя,
прибуток безбожного в гріх»*

Пр. 10:16

*«Повік праведний не захитається,
а безбожники не проживуть на землі»*

Пр. 10:30

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент (Слайд № 1)

II. Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Подивилися на мене,
Усміхнулися усі.
Всі готові до роботи.
Всі бадьорі. Молодці!

III. Сприйняття та засвоєння учнями навчального матеріалу

Учитель. Діти, сьогодні незвичайний урок! Ми здійснимо екскурс у минуле та познайомимось з мудрецами та праведниками. Отож, починаймо...

Виступ теоретика (Слайд № 2)

Мудрець

1. Людина, що має великий розум, досвід, глибокі знання; мудра людина.
2. Мислитель, філософ.
3. Той, хто багато роздумує, обмірковує; мудрагель.

Виступ оратора (Слайд № 3)

**Простаку мудрець не в лад,
мудрецю простак не рад.**
Лазар Баранович

Мудрого простий звичайно не любить,
Ще й дорікає, за мудрість ту гудить,
Він йому заздрить, перечачи Богу —
Мудрий-бо в небо зна певну дорогу.
Простий є простим, і бути так має,
Сам що не вчився, то мудрого лає.
Мудрий чи ж винен, що простий науки
Взяти не втямив, лінуючись, в руки?
Гідний той шани, хто, праці доклавши,
Мудрість осилив, науки пізнавши.
Шеляга варта простого глупота —
Мудрість осягне лиш вперта робота.
Мудрості ціну завжди мудрі знають,
Прості даремно громи в них вергають.
Тільки ж і простість сіяє може злотом,
Мудрість же скніти нікчемним болотом —
Простість та має Христа бути мила,
Мудрості скрита в тій простості сила.

Статуя Сократа перед академією мистецтв у Афінах

Перший філософ (Слайди № 4, 5)

Мудрість Сократа

Сократ (бл. 470–339 до Р. Х.) народився в золоту епоху Греції. Він жив у часи розквіту демократії після правління тиранів, бачив, як підіймаються з руїн Парфенон і Акрополь, як різні види мистецтв, музика, література досягають свого зеніту. Але згодом став свідком занепаду грецького суспільства і, нарешті, відчув на собі зіпсованість Афін, коли у віці 70 років був засуджений афінянами на смерть.

Сократ не дбав про матеріальні блага, а присвятив своє життя вдосконаленню душі через добродісність. «Добродісність — це коли ви уникаєте крайнощів», — говорив він. Бесіди Сократа викликали захоплення. Своїх слухачів ►

він уважав, насамперед, друзями, а вже потім учнями.

Він був одружений і мав трьох синів, працював спочатку як скульптор, але залишив роботу, щоб зануритися у філософію. Сократ не мав формальної освіти і не залишив написаних творів. Ми знаємо про нього від його студентів, з літературних творів того часу.

Сократ ніколи ні від кого не брав гроші й нікому не гарантував знання або успіх. Погано одягнений, босий, він ходив з ранку до ночі по ринках або гімнастичних залах, обговорюючи різноманітні теми з усіма, хто хотів займатися під його керівництвом.

Якось до Сократа прибіг чоловік і каже:

— Сократе, я повинен тобі сказати, що твій друг...

— Почекай, почекай, — перебив Сократ. — Чи просівав ти те, що хочеш сказати мені, через три сита?

— Які?

— Перше — це сито правди: те, що ти хочеш сказати, — це правда?

— Не знаю, я так чув...

— Досить! А чи просівав ти ці слова через сито доброти? Чи справді те, що ти хочеш мені сказати, — це щось добре?

— Не знаю. Напевно, ні!

— Ну, тоді просіємо ще через третє сито: чи так вже необхідно, щоб ти сказав мені те, з чим прийшов?

— Ні, у цьому необхідності немає!

— Отже, — сказав Сократ, — якщо в цьому немає ні правди, ні доброти, ні необхідності, то залиш це! Не говори та не обтяжуй цим ні мене, ні себе.

Відомий у той час дельфійський оракул, коли в нього запитали, хто у світі наймудріший, сказав, що всі вчені мудрі та справедливі, але наймудріший Сократ. Почувши це, останній сказав: «Я знаю, що нічого не знаю», натякаючи на те, що людська мудрість завжди обмежена, а мудрий тільки Бог.

Другий філософ (Слайд № 6)

Замріяний філософ Григорій Савич Сковорода

Він прославив Батьківщину
Своїми думками.
Буде жити Сковорода
Завжди поміж нами.
Тридцять років промандрував
Вкраїні степами.
Всюди сіяв слово правди
Межи кріпаками.
Не багатство і не славу,
Поважав він — розум.
Не дав себе обплутати
Пихатим вельможам.
Часточка мого народу,
Любомудр великий
Іде з нами рід із роду
Без галасу й крику.

Учитель. Поясніть дотепні й влучні вислови Г. С. Сковороди:

«Краще мені сухар з водою, аніж цукор з бідною»;

«Добре братство краще за багатство»;

Ганна Єгорова. Григорій Савич Сковорода

«Життя не красне довготою, а красне добротою»;

«Хто труда не докладе, той до добра не прийде»;

«Дурень шукає видного місця, а розумного й у кутку видно».

Робота в групах

Учитель. Прочитайте притчу, дайте відповіді на запитання, запишіть мораль цієї притчі.

I група

Злодій і мудрець (Слайд № 7)

Жив на світі мудрець. Як побачить де стару ганчірку — підбере, а потім у чалму загорне, чим глибше заховає. Зовні чалма здавалася людям величезною і красивою, але ми-то знаємо: внутрішність чалми складало старе ганчір'я.

Ось якось уранці відправився мудрець на базар та по дорозі зіткнувся із злодієм. Зірвав злодій із мудреця чалму — і навтьоки! Радіє, що поживився, багату чалму дістав. А мудрець кричить йому услід:

— Ей, добродію! Розмотай чалму! Коли вона тобі й розмотаною сподобається, бери, не соромся, я тобі дарую її.

Зупинився злодій, почав чалму розгортати. Дивиться, усередині зовсім небагато добротної матерії, а інше все ганчір'я. Зі зла порвав він чалму, а клаптики розкидав за вітром. І кричить мудрецеві:

— Не соромно тобі? Такий злий жарт зіграв зі мною! Чи міг я думати, що така красива чалма всередині набита лахміттями?!

— Ти говориш розумно, — відповів мудрець, — але потрібно й тобі знати: не все те золото, що блищить.

Запитання

1. Що було всередині чалми?

2. Куди вранці відправився мудрець?

3. Що зробив із чалми злодій?

Мораль: не все те золото, що блищить.

II група

Мудрець і безумці (Слайд № 8)

Колись один мудрець провіщав: «Настане день, коли вся вода в річках і озерах, крім тієї, що буде спеціально зібрана, пропаде. Потім на зміну їй прийде інша вода, але кожен, хто питиме її, зійде з розуму». Лише один чоловік повірив у пророцтво й почав робити запаси води.

І ось настав той день і спустошились усі водойми, а той, хто послуховався мудреця, пив воду зі своїх запасів. А потім водойми й колодязі знову наповнилися водою, і люди жадібно пили ту воду. І всі як один втратили розум. А той, хто послуховався мудреця, й надалі пив воду тільки зі своїх запасів, і зберіг розум. І залишився він єдиним розумним серед безумців, і тому безумним назвали його... І тоді він вилив на землю всі запаси своєї справжньої, старої води і випив нової води. І також став безумним. А безумці вирішили, що до нього повернувся розум!

Запитання

1. Що провіщав мудрець?

2. Що зробив лише один чоловік?

3. Що зробив чоловік, щоб стати таким, як усі?

Мораль: важко виділятися серед маси, важко бути інакшим.

III група

Пугач і Мудрець (Слайд № 9)

Одного разу перед світанком Пугач прилетів до Мудреця й сказав:

— Усі звірі й птахи вважають тебе наймудрішим на світі, і тільки ти можеш мені допомогти. Ось уже сто років, як я не можу знайти відповіді на головне питання: чому я, що ненавиджу темряву й завжди намагаюся її уникнути, вічно живу в сутінках і напівтемряві?

— Уникати гріха — це не те ж саме, що прагнути до благочестя, —

відповів Мудрець. — Уникаючи темряви, ти весь час думаєш тільки про неї, задкуєш від неї, не бачачи дороги, замість того, щоб іти прямо до світла. Думай про світло, прагни до світла, шукай світла, і ти знайдеш те, що шукаєш!

— Спасибі тобі за пораду! — зауваж Пугач. — Зараз я полечу в своє дупло, відпочину, як слід, і, як тільки настане ніч, полечу геть від неї й більше ніколи не повернуся в ненависну піймуну!

Він ляснув крилами і полетів.

Багато людей усвідомили, скільки нещастя приносить гріх. Вони тікають від гріха. Але поки що, як і Пугач, не зрозуміли, що бігти треба до світла. Порятунком лише в Бога.

Запитання

1. На яке питання Пугач не міг відповісти?

2. Що порадив Мудрець Пугачу?

3. У Кого можна знайти порятунок?

Мораль: щоб утекти від темряви, треба бігти до світла; щоб звільнитися від гріха, треба прийти до Ісуса Христа.

Виступ теоретика

Праведник

1. Людина, яка суворо дотримується заповідей, моральних приписів якоїсь релігії.

2. Мешканець біблійного раю.

3. Людина, що не має або не поважає за собою провини.

Перед виступами релігієзнавців учень може запропонувати учням перегляд відеоматеріалу про життя Івана Хрестителя, Преподобного Антонія Печерського, князів Бориса і Гліба.

I група

Іван Хреститель із житієм. Ікона XVI ст.

Релігієзнавець (Слайд № 10)

Стародавній історик Йосиф Флавій у «Древностях» (18; 5, 2) пише про Івана Хрестителя: «Деякі з юдеїв розглядали поразку військ Ірода як Промисел Божий, котрий вимагав справедливого покарання Ірода за Івана, котрого називали «Хрестителем». Ірод стратив св. Івана Хрестителя, хоча він був праведним чоловіком і наставляв юдеїв, щоб вони прагнули до добродійства, до взаємної справедливості та вправлялися в благочесті в Богові, і, таким чином, прийшли до хрещення. Тоді хрещення буде приємним Богу... Оскільки до нього сходилися з усіх сторін люди, щоб послухати його проповідь, Ірод почав боятися, що вплив такої людини, порадами котрої всі керувалися, міг викликати повстання, тому він вважав за необхідне ізолювати його. Іван Хреститель був закований у кайдани, засланий у фортецю Махер і там усічений».

У Євангелії від св. Марка читаємо, що Іван був жертвою царя Ірода через те, що викрив його в гріховному шлюбі з дружиною брата. «Той-бо Ірод, пославши, схопив Івана і у в'язниці закував його, через Іродіаду, дружину брата свого Пилипа, бо він одружився із нею» (Мк. 6:17).

Хрещення св. Івана мало духовне значення: покаяння, сповідання гріхів, водне хрещення, нове праведне життя. Тому він вимагав від усіх праведності. Обрядове хрещення є марним, якщо немає покаяння, тобто внутрішнього духовного відродження. Оскільки Іван Хреститель проповідував про праведність, Божу благодать і любов у простій, загальнодоступній формі, його проповідь мала успіх, і багато народу приходило до нього. А він їх скеровував до Ісуса Христа, Агнца Божого, Спасителя світу, говорячи: «Той, Хто прийде за мною, існував передо мною, бо був перше, ніж я. А з Його повноти ми одержали всі, — а то благодать на благодать. Закон-бо через Мойсея був даний, а благодать та правда з'явилися через Ісуса Христа» (Ів. 1:15–17).

II група

Релігієзнавець (Слайд № 11)

Перший чернець на Русі (Преподобний Антоній Печерський)

Києво-Печерська лавра — одна з найбільших православних святинь України. Тут покояться останки понад ста двадцяти святих. Поклав початок монастирю і всьому чернецтву на Русі Преподобний Антоній Печерський.

Дивне і незрозуміле для багатьох бажання — бути подалі від людей,

Ікона Св. Антонія Печерського

їсти через день, спати на дошках по 3–4 години на добу. Що це? Заради чого? Чому не можна просто бути добрим і чесним, неуже потрібно так знущатися над собою? «Але ті, що Христові є, плоть свою розп'яли зі пристрастями і похотями» (Гал. 5:24). «Ви ще не до крови стояли, проти гріха» (Євр. 12:4). Преподобний Антоній був представником максималістів у релігії, які якщо прагнуть Бога, то роблять це безкомпромісно. Якщо сказано «залиш усе і йди за Мною», то не міг він залишити частину, а ходити лише один раз на тиждень. Якщо закликає Христос: «Візьміть ярмо Моє на себе», то не міг він замість ярма шукати щось легше.

Любеч, з якого родом Антоній, розміщений на території сучасної Чернігівської області. Ще досить молододу людиною майбутній чернець пішов звідти на Афон, за тисячі кілометрів від свого дому. Але не Греція стала його долею, а Русь. Ігумен монастиря, у якому жив Антоній, після декількох років чернечого подвигу благословив його повернутися на Батьківщину.

Сорок років прожив Антоній у печері, навколо якої за цей час побудували так звані Ближні печери, тобто ті, які ближче до головної церкви — Першої Пречистої, а кількість ченців збільшилася з 12 до 100 чоловік. Це була вже не самотність, заради якої Антоній і став ченцем. Тоді він викопає собі нову печеру, подалі від людей, і там проживе ще 16 років. Антоній помер у 1073 р. Почавши жити один у маленькій печері, він залишає після себе величезний монастир, красиву кам'яну церкву і найголо-

вніше — приклад істинної молитви і любові до Бога. Саме його учні були першими єпископами на Русі. Християнство на нашій землі ще тільки стверджувалося, і русичам був потрібен приклад — хто такий істинний християнин. Ним і був Антоній.

III група

Святі брати Борис і Гліб (у хрещенні Роман і Давид), молодші сини Володимира Великого. Ікона XIII ст.

Релігієзнавець (Слайд № 12)

Борис і Гліб — одні з перших святих, канонізованих Руською церквою, молодші сини князя Володимира Святославича.

Невдовзі після смерті батька в 1015 р. вони обидва були вбиті, згідно з літописом, своїм старшим братом Святополком. Борис загинув на річці Альті 24 липня, а Гліб 5 вересня біля Смоленська. У результаті чотирирічної війни Святополк був переможений своїм молодшим братом Ярославом Мудрим. За промислом Божим вирішальна битва відбулася на полі біля річки Альти, де був убитий святий Борис. Святополк, названий руським народом Окаянним, утік до Польщі і, як перший братовбивця Каїн, ніде не знаходив собі спокою і спочинку. Літописці свідчать, що навіть від могили його виходив сморід.

У «Сказанні про Бориса і Гліба» написано, що перед смертю Володимир посилав «блаженного і скоропослушливого» сина свого Бориса проти печенігів. Бориса, який повертався до Києва, зустрічає вісник, який повідомляє про смерть батька. Агіограф наводить великий плач Бо-

риса, повний найвищих похвал померлому й сумних нарікань на його кончину. Одрозу Борис, немов угадуючи свою долю, з одного боку, виявляє готовність «горькую печаль» свою «прострети» до брата Святополка, з іншого боку, — розуміє, що він «о биении моем помышляет». Борис оплакує свою прийдешню загибель, але в жодному разі не думає про опір старшому братові. Спонукований дияволом, Святополк посилав убивць до Бориса. Бориса мучать важкі передчуття, він жагуче молиться, співає псалми і, уже чуючи шепіт убивць, які підійшли до намету, лише дякує Богові, що Він сподобив його прийняти смерть від брата. Аналогічно описане й убивство Гліба. Гліб зображений як зовсім юний, чи не отрок, що молить убивць «Не губите меня: в жизни юного, не пожинаяте колоса, еще не созревшего, соком беззлобия налитого».

У чому ж полягав подвиг святих благовірних князів Бориса і Гліба? Який сенс у тому, щоб без опору загинути від рук убивць?

Життя святих Бориса і Гліба було принесене в жертву основним християнським благочестям. «Хто каже: «Я люблю Бога», а брата свого ненавидить, той неправдомовець» (1 Ів. 4:20). Святі брати зробили те, що було ще новим і незрозумілим для язичницької Русі, яка звикла до кровної помсти, — вони показали, що за зло не можна віддавати злом, навіть під загрозою смерті. «Не бійтеся, хто тіло вбиває, а душі вбити не може» (Мт. 10:28). Святі мученики Борис і Гліб віддали життя заради дотримання послуху, на якому ґрунтується духовне життя людини і взагалі життя в суспільстві. Благовірні князі-страстотерпці не захотіли підняти руку на брата, але Господь Сам воздав властолюбному тиранові: «Мені помста належить, і Я воздам» (Рим. 12:19).

IV. Закріплення вивченого матеріалу

Поясність вислів (Слайд № 13)

1. Мудрість — дочка досвіду (Леонардо да Вінчі).
2. Вища мудрість — розрізняти добро і зло (Сократ).
3. Розум каже — мудрість слухає (Джимі Хендрікс).

V. Підсумок уроку. Оцінювання учнів

Усна рефлексія. Закінчити речення.

На уроці я...

— дізнався...

— зрозумів...

— навчився...

— найбільший мій успіх — це ...

— найбільші труднощі я відчув...

— я не вмів, а тепер умію...

— на наступному уроці я хочу...

Учитель. Ось і пролунав дзвінок,
Закінчився наш урок.
За роботу по заслугі
Щиро дякую вам, друзі.

VI. Домашнє завдання (Слайди № 14–16)

Прочитати притчу протоієрея Андрія Ткачова «Мудрець і проповідник»¹, записати її мораль, заповнити порівняльну таблицю (чоловік-мудрець і чоловік-проповідник).

ДИСК ІЗ ЗАПИСОМ СЛАЙДІВ, використаних в уроці, можна придбати, звернувшись у редакцію.

¹ http://otrok-ua.ru/ua/sections/art/show/mudrec_i_propovednik-1.html

СПРАВЖНЯ МУДРІСТЬ — ЯКА ВОНА?

Заняття для старшокласників

Автор Ольга Новікова

1. Вступ. Дискусія

- Чи потрібна сьогодні людині мудрість?
- Яке визначення мудрості ви би запропонували?
- Чи є у вашому оточенні людина або декілька людей, про яких ви могли би впевнено сказати, що вони мають мудрість?

2. Основна частина

Інтерактивна вправа

Об'єднавши учнів у групи, запропонуйте одній групі написати п'ять учинків, які вони вважають мудрими, а іншій групі — п'ять немудрих учинків.

Через 5–7 хв. представники кожної групи пояснюють причини, чому вони вважають вчинки мудрими чи немудрими.

Читання Біблії

Учитель. Напевно, кожен зустрічав на своєму шляху тих, хто вважає себе мудрою людиною, проте ніхто з оточуючих це не зміг би підтвердити. Наведіть приклади.

Біблія дає нам пояснення, яка мудрість насправді не є мудрістю. Читаємо Послання Якова 3:13–17: *«Хто мудрий і розумний між вами? Нехай він покаже діла свої в лагідній мудрості добрим поведінням! Коли ж гірку заздрість та сварку ви маєте в серці своєму, то не величайтесь та не говоріть неправди на правду, — це не мудрість, що ніби зверху походить вона, але земна, тілесна та демонська. Бо де заздрість та сварка, там безлад та всяка зла річ! А мудрість, що зверху вона, насамперед чиста, а потім спокійна, лагідна, покірлива, повна милосердя та добрих плодів, безстороння та нелукава».*

- Які два види мудрості бачимо в прочитаному тексті?
- Які характеристики земної, тілесної мудрості?
- Які характеристики мудрості, яка «зверху»?
- Що означає «зверху»?

Читаємо Послання Якова 1:2–5: *«Майте, брати мої, повну радість, коли впадаєте в усілякі випробовування, знаючи, що досвідчення вашої віри дає терпеливість. А терпеливість нехай має чин досконалий, щоб ви досконали та бездоганні були, і недостаті ні в чому не мали. А якщо кому з вас не вистачає мудрості, нехай просить від Бога, що всім дає просто, та не докоряє, — і буде вона йому дана».*

— Звідки походить небесна мудрість? — від Бога.

Бог є джерелом мудрості, Слово Боже називає Його Богом премудрим, мудрим Порадником, а Його Слово — це скарб для тих, хто шукає справжньої мудрості.

Саме цю мудрість знайшов юний Тимофій.

Читаємо 2-е Послання до Тимофія 3:15–17: *«І ти знаєш з дитинства Писання святе, що може зробити тебе мудрим на спасіння вірою в Христа Ісуса. Усе Писання Богом надхнене, і корисне до навчання, до докору, до направи, до виховання в праведності, щоб Божа людина була досконала, до всякого доброго діла готова».*

— Що є найголовніше для людини? — мати спасіння через віру в Ісуса Христа. Слово Боже робить людину мудрою, показуючи їй потребу в Спасителі.

— Що наймудріше може зробити людина? — визнати себе грішною, безнадійною і пропащою без Христа й повірити в Нього як у свого Спасителя. Згідно з Біблією, саме так грішник може отримати прощення гріхів і вічне життя.

— Для чого ще корисне Писання?

— Чи є мудрим учинком зневажати Слово Боже, ігнорувати його? Чому це немудро?

Робота з картками «Знайомство з Тимофієм»

Учитель роздає окремим учням картки з біблійними текстами про життя Тимофія. Факти, про які учні дізнаються з цих уривків, підсумовують і записують.

ЗВІДКИ БУВ РОДОМ ТИМОФІЙ? — Дії. 16:1, 2 — з міста Лістра.

КИМ БУЛИ ЙОГО БАТЬКИ? — Дії. 16:1 — мати — юдеянка, батько — грек.

ХТО НАСТАВЛЯВ ЙОГО У ВІРІ? — 2 Тим. 1:5 — бабуся та мати, які щиро вірили в Господа.

ЩО ЙОГО ПОВ'ЯЗУВАЛО З ПАВЛОМ? — 1 Тим. 1:2; 1 Кор. 4:17 — через проповідь Павла Тимофій став християнином; допомагав Павлові в служінні; 2 Кор. 1:1 — разом із Павлом писав листи до церков.

ЯКИЙ БУВ ХАРАКТЕР ТИМОФІЯ? — Фил. 2:19–22 — турботливий, дбав про інших, вірний, служив іншим, зокрема Павлові, коли той був у в'язниці; Євр. 13:23 — за віру був у в'язниці, вірний Богові.

ЯКІ ОБОВ'ЯЗКИ МАВ ТИМОФІЙ? — 1 Тим. 1:3 — йому було доручено залишатися в Ефесі й там учить людей Божого Слова, захищаючи церкву від фальшивих учителів.

ЩО ДОПОМАГАЛО ТИМОФІЄВИ БУТИ ВІРНИМ БОГОВІ Й СЛУЖИТИ ЛЮДЯМ? — 1 Тим. 3:15–17 — Слово Боже, яке він знав і вивчав з дитинства.

3. Заключна частина

Учні записують висновки, які вони зробили під час уроку. При бажанні діляться ними з класом.

*Моли́тва про дар
мудро́сті та любові
Олександра Меня*

Господи!
Скільки в нас безумства, глупоти
й обмеженості,
а мудрість і любов — у Тебе!
Дай нам хоч іскру
Твоїєї мудрості та любові,
у Слові Твоєму закарбованих.

РІЗДВО ХРИСТОВЕ

позакласний захід-конкурс для 4 класу

Розробила Любов Венета, учитель християнської етики
Великобerezовицької ЗОШ I-III ст. Тернопільського р-ну
Тернопільської обл.

Мета: закріпити знання, отримані учнями на попередніх заняттях; розвивати творче мислення, уміння використовувати отримані знання на практиці; розвивати творчі артистичні та художні здібності; виховувати любов і повагу до Бога, до Святого Письма, формувати бажання бути доброю дитиною Божою.

Обладнання: тексти Святого Письма, біблійні ілюстрації, музичні записи, папір, фарби, олівці.

ХІД КОНКУРСУ

Святково прибраний зал, в якому розміщені столи для двох команд, а також місця окремо для художників і окремо для вболівальників.

I. Різдвяна пісня «Добрий вечір тобі, пане господарю!»

II. Вступне слово вчителя. Оголошення теми і мети конкурсу

III. Конкурс «Що? Де? Коли?»

Ознайомлення з планом гри.

Вибір журі (із запрошених на урок гостей).

Хід гри

1. Привітання команд (можна у віршованій формі)

1. Вибір капітанів.
2. Вибір назви команди («Діти Ісуса», «Ангелята»).
3. Вибір гасла («З нами Бог, а хто проти Бога?», «Ісус — запорука нашого успіху!»).

2. Конкурс художників (12 балів)

Вибирають по одному учаснику з художніми здібностями від кожної команди.

Завдання: намалювати вертеп.

3. Конкурс капітанів (1 бал за кожну правильну відповідь)

Якщо капітан не дає правильної відповіді, то її може дати суперник. Коли ж і він не знає — може відповісти член будь-якої команди, але оцінка в цьому випадку буде — 0, 5 бала.

1. З якого міста вирушили Марія та Йосип?
2. З якого роду був Йосип?
3. У яке місто вони мали прибути?
4. Чому вони повинні були туди прибути?

5. Який транспорт використовували Марія та Йосип для своєї подорожі?

6. Чому у Віфлеємі для них не знайшлося місця?

7. Як звали імператора, який проводив перепис населення?

8. Хто поспішав із далеких країв привітати Ісуса?

9. До кого в гості завітали мудреці?

10. Хто попередив їх про небезпеку?

11. Хто ще привітав Ісуса?

12. Хто сповістив пастухам новину про народження Спасителя світу?

13. Що вказувало шлях мудрецам?

14. Коли й від кого Йосип отримав звістку про небезпеку для життя Ісуса?

15. Куди вирушили Йосип та Марія з Немовлям?

16. Скільки років вони там перебували?

17. У яке місто повернулася родина?

18. Чи має це місто відношення до імені Ісуса?

Після конкурсу під фонограму різдвяної пісні вчитель читає уривок зі Святого Письма, у якому розповідається про народження Ісуса Христа.

4. Конкурс кухарів

Вибирають по одному представнику від команди (із тих, котрі люблять готувати).

Завдання: пригадати й на поданому аркуші паперу записати 12 пісних страв, які готують на Свят-вечір.

5. Конкурс на краще знання різдвяних пісень (2 бали за кожен куплет)

Представники кожної команди по черзі виконують колядки (по одному куплету). Можна використовувати допомогу вболівальників. Перемагає та команда, яка виконає більше пісень.

6. Пантоміма (5 балів)

Кожна команда отримує аркуш паперу із записом завдання.

Завдання: мовою жестів зобразити:

- привітання новонародженого Ісуса царями-мудрецами;
- ангел сповіщає пастухам про народження Спасителя світу.

IV. Підбиття підсумків конкурсу членами журі та нагородження переможців

V. Заключне слово вчителя

VI. Спільна молитва подяки Богові, загальний спів пісні «Нова радість стала»

НАПЕРЕДОДНІ РІЗДВА

За мотивами Ч. Діккенса «Різдвяна пісня в прозі»

Автор сценарію Валерія Деркач, учитель літератури та керівник театрального гуртка приватного закладу «Макіївська загальноосвітня школа І-ІІІ ст. «Глорія»

Головні герої

Скрудж
Ангел минулого часу
Ангел теперішнього часу
Ангел майбутнього часу
Боб Кретчит
Перехожий

В епізодах

Тато
Мама
Маленький Скрудж

Скрудж (Ангелові). Навіщо ти мені це нагадав?

Ангел. Ти вірив у те, що Бог втілювався в людину багато років тому, ти був щиріший і тобі не потрібні були надприродні докази.

Скрудж. Наївна дитина...

Ангел несе Скруджа назад, той засинає.

СЦЕНА 1

Гурт дітей співає різдвяну пісню. Під кінець пісні виходить похмурий Скрудж, грубо штовхає співаків, пісня затихає й усі тікають.

Скрудж (буркотливо). Забирайтеся! Забирайтеся всі геть! (До залу.) Ось, що роблять ці людці, коли їм нічим зайнятися у вихідні дні!

Повз нього проходить Перехожий.

Скрудж (до нього). Ось, наприклад, ти, куди зараз квапишся?

Перехожий (злякано). До церкви...

Скрудж (обурено). До церкви? Дурень! Хто ходить туди супроти ночі?

Перехожий. Вибачте, пане, але сьогодні ж Свят-вечір! Там будуть згадувати, як дуже давно такої ж ночі...

Скрудж. Досить байок! Щороку всі людці цього міста тільки й чекають, щоб я пожертвував певну суму грошей якимсь сиротам чи бідним, а потім кажуть, що це заради якоїсь незрозумілої Дитини. Дудки! Я завжди говорив, що шарлатани шаستاють по вулицях, улаштовуючи собі свята. Я не розумію значення цього свята, НЕ РОЗУМІЮ... (іде, лягає спати).

Біля сплячого Скруджа з'являється Ангел минулого часу.

Ангел. Скрудже! Скрудже...

Скрудж. Хто тут?

Ангел. Скрудже! Я Ангел твого дитинства. Уставай, ми полетимо у твоє дитинство.

Скрудж. Я не...

Ангел бере його за руку й вони вирушають.

На сцені сидять батьки з сином, читають історію Різдва з Біблії, моляться, співають різдвяні пісні, хлопчик дуже щасливий. Скрудж дуже хвилюється, дивлячись на цю сцену. Сім'я сідає за святкову вечерю, хлопчик молиться молитвою подяки за народження Святої Дитини й за спасіння.

СЦЕНА 2

Ангел теперішнього часу підходить до Скруджа й стягує його з ліжка, той прокидається.

Ангел. Уставай, сплюху, нам пора вирушати!

Скрудж. А ти ще хто? І куди вирушати? Я ніколи нікуди не їжджу, не витрачаю грошей на марно, тим більше вночі.

Скрудж укривається ковдрою, та Ангел розкриває його й подає халат.

Ангел. Одягайся! Я — Ангел твого сьогоднішнього.

Скрудж повільно одягає халат. Разом вони переміщуються в контору Скруджа.

За столом сидить Скрудж, рахує гроші, до нього підходить його бухгалтер Боб.

Боб. Христос народився! Славмо Його! (Несміливо відкашлявся.)

Скрудж. Помовч! Чого прийшов?

Боб переступає з ноги на ногу.

Боб. Розумієте, мій син дуже хворий... І я подумав, що якщо Всемогутній Бог такий щедрий до нас, що послав Свого Єдиного Сина на землю, то, можливо, і ви, пане, зможете б позичити мені гроші на лікування маленького сина. Я був би їй вам дуже вдячний.

Скрудж (гнівно). Що це ти придумав? Мене не стосуються проблеми чужих мені людей і я не благодійний фонд, і до чого тут Божественне народження Христа? Адже це байки й казки! Іди геть від мене. І завтра — на роботу!

Боб. Як? Адже завтра Різдво, ми йдемо до церкви прославити Отця нашого Небесного за народження Його Сина!

Скрудж (підхоплюється). Годі! І завтра о сьомій нуль-нуль, щоб був тут або назавжди покинеш це місце, зрозумів?

Боб розвертається і смутно йде. Скрудж гордо сидить, потім підхоплюється, рве на собі волосся, нервово виходить.

СЦЕНА 3

Ангел теперішнього часу (звертаючись до Скруджа). Скрудже! Твоє невір'я й брутальність приведуть тебе в пекло. Невже в тобі не залишилося навіть трішки віри в те, що Бог утілювся, щоб допомогти людям стати добрими й уважнішими одне до одного? Твоє серце немов камінь.

Скрудж. Мені не потрібна нічия любов і розуміння. Я вже не вірю в існування пекла й раю...

Ангел (перебиваючи). А це вже не залежить від твоєї віри. Бог і ангели, як і диявол і демони, — це реальні сили. Вони ведуть активну боротьбу за твою безсмертну душу. А ти, схоже, схилився до останніх, враховуючи твою поведінку й життя.

Скрудж. Я як тільки...

Ангел. Досить! Мені пора.

СЦЕНА 4

Кімната Скруджа. Він крутиться з боку на бік, не може заснути. Устає, ходить, знову лягає. З'являється Ангел майбутнього часу.

Скрудж (до Ангела майбутнього часу). Я так і не можу заснути. Куди ми полетимо цього разу?

Ангел. Здрастуй! Ми подивимося твоє майбутнє.

Скрудж. Майбутнє???

На сцені з'являється Боб і його дружина, одягнені в чорне. Вони гірко плачуть.

Скрудж (до Ангела). Що відбувається? Чому вони плачуть?

Ангел. А ти не здогадуєшся? Ти не допоміг цій сім'ї, і їхній хлопчик помер.

Скрудж. Помер? Я... я... я...

Ангел. Твоє невір'я в Христа призведе до неминучих наслідків. Але тобі, звичайно ж, байдуже...

Скрудж. Ні, ні. Я не знав, що все так серйозно.

Ангел. Ти не знав?... У тебе не залишилося серця! Там величезний і німий камінь, який нічого не чує й не може сказати тобі про Божу любов до тебе.

Скрудж береться руками за голову, сідає на підлогу.

Ангел. Уставай, нам далі.

Гасне світло, згодом запалюється над могилою Скруджа.

Скрудж. Що це? (Дивується.) Це... Це... (Повільно відходить.) Це не моя могила...

Лунає запис різних голосів:

— Нарешті цей вредний старий помер!
— Жадібнішої людини на світі не існувало!
— Він не вірив в існування Бога!
— Цей Скрудж жив лише заради грошей!
— Уже сьогодні про нього ніхто не згадає!
— Пішов прямо в пекло... (луна) пекло... пекло...

Скрудж, скорчившись, лежить на підлозі, тримаючись за голову.

Ангел майбутнього часу. Такий кінець усякого гріха.

Скрудж прокидається.

Скрудж. Не розумію, що це було? Який сьогодні день, число? Я живий? (Обмацує себе. Підбігає до календаря.) Сьогодні ж Різдво! (Починає одягатися.) Я живий!!! Я встиг! Я живий!!!

Скрудж вибігає на вулицю.

Скрудж. Христос народився! Прославіть Його! Він живий! Він реальний! Він існує! Я впевнений!

Забігає в контору, наспівує пісню. Заходить злякано Боб.

Скрудж. Кретчит! Боб Кретчит, це ти?

Боб. Пане...

Скрудж (встає перед Бобом). Ти посмів спізнитися на шість хвилин.

Боб. Пробачте, я тільки...

Скрудж. Не знаю, наскільки ти цінуєш робоче місце, але...

Боб. Я вже все зрозумів, пане (повертається й іде).

Скрудж. Але я вирішив підвищити тобі зарплатню, тепер ти одержуватимеш у чотири рази більше!

Боб повертається, підбігає, дякує.

Скрудж. Іди, ви ще встигнете на ранкове богослужіння, мені б теж не спізнитися.

Щасливий Боб виходить.

Скрудж (звертаючись до Бога). Ісусе! Дякую Тобі за цей сон минулого, сьогодення й майбутнього! Дякую, що Ти не дав закам'яніти моєму серцю й повернув мені віру. Допоможи ніколи не сумніватися у Твоєму народженні й завжди пам'ятати тих, хто має потребу в мені. Амінь.

ЧУТКИ ПРО НАРОДЖЕННЯ ЦАРЯ

Різдва́ний сценарій

Автор Томас Флемінг

Автор. Ми всі, звичайно, знаємо, що коли народився Ісус Христос, не було ні телебачення, ні радіо, ні газет. Але якби сьогоднішні засоби масової інформації були за часів Христа, то як би вони відреагували на цю подію?

Запрошуємо вас на телепрограму «Ваша думка», що транслюється з Єрусалима.

Ведучий. Багатьом відомо, що в столиці ходять чутки про народження нового Царя. Ми неупереджено вивчали й досліджували цю подію і спробуємо змалювати картину подій, що призвели до цих чуток. У нашому розслідуванні ми знайшли групу пастухів, які сказали, що бачили це Немовля. Один із них є гостем нашої студії. Баріме, приємно вас бачити тут сьогодні. Розкажіть нам про себе.

Барім. Про мене нема чого розказувати. Я — Бен Ові з Віфлеєма, Давидового міста. Усе своє життя пасу овець, як мій тато і дідусь.

Ведучий. Ходять чутки про новонародженого Царя, і ви стверджуєте, що бачили це Дитя.

Барім. Чутки?! Ні, ні, це не чутки. Я бачив Немовля на власні очі. І не лише я, але й усі мої товариші.

Ведучий. Ну, ми не хочемо ставити під сумнів те, що ви бачили. Проте важко повірити, що ви бачили новонародженого Царя. У Дитини ж на чолі не було написано «Цар». То звідки ж ви знаєте, що немовля є царем?

Барім. Так, я розумію. Коли просто дивишся на Немовля, то нема нічого особливого в ньому, але всі обставини, пов'язані з Його народженням, не залишають жодних сумнівів.

Ведучий. Гаразд, продовжуйте. Ми хочемо почути більше.

Барім. А було це так: ми були в полі з вівцями.

Автор читає біблійний текст Лк. 2:9–14:

«Аж ось Ангол Господній з'явивсь коло них, і слава Господня осяяла їх. І вони перестрашилися страхом великим... Та Ангол промовив до них: "Не лякайтесь, бо я ось благовіщу вам радість велику, що станеться людям усім. Бо сьогодні в Давидовім місті народився для вас Спаситель, Який є Христос Господь. А ось вам ознака: Дитину сповиту ви знайдете, що в яслах лежатиме". І ось раптом з'явилася з Анголом сила велика небесного війська, що Бога хвалили й казали: "Слава Богу на висоті, і на землі мир, у людях добра воля!"»

Барім. Коли військо ангелів приносить таку новину, то треба бути зовсім нерозумним, щоб не повірити.

Ведучий. Хм, ангели! Якщо чесно, то в це нам дуже важко повірити. Можливо, у вас були галюцинації. Як ви знаєте, що то були ангели?

Барім. Я розумію, але я, Барім, даю вам моє слово. Це те, що ми бачили. За своє життя я бачив багато, але коли ти насправді бачиш ангела, то не будеш сумніватися, хто це. Це не може бути нічим іншим. Якби я сказав вам, що не бачив ангелів, то збрехав би вам. Крім того, не лише я бачив ангелів, але ми всі. Це не може бути помилкою. Але це не єдина причина, чому ми так упевнені.

Ведучий. Отож, що ще робить вас таким упевненим?

Барім. Річ не лише в тім, що ми побачили, а що вони сказали. Усе, що вони сказали, виявилось правдою. Вони нам сказали, де знайти Немовля, — і ми знайшли Його, точнісінько так, як вони сказали. Немовля лежало в яслах. Хто б міг таке подумати? Дітки мають лежати в ліжечках, а не в яслах. Просто не було іншого місця для Немовляти.

Ведучий. Саме це й незрозуміло. Ви хочете сказати, що новонародженого Царя поклали в сіно? Що ж то тоді за цар?

Барім. Ну, інколи справжній цар мусить бути у вигнанні, як от і наша царська династія була у вигнанні сотні років.

Ведучий. То ви стверджуєте, що це Немовля походить з царської династії?

Барім. Саме так. Особисто я не знав батьків Йосипа та Марії дуже добре, але наш рід знав їхній рід з покоління в покоління. Обое вони походять від самого царя Давида. Жодного сумніву. Тому обое вони були у Віфлеємі, Давидовому місті, на переписі Цезаря.

Ведучий. Добре, що ви про це сказали. Ми подумали, що було б доречно подати запит в офіс царя Ірода й отримати офіційну відповідь з цього приводу. Вони навіть направили до нас свого прес-секретаря. *(Запрошує прес-секретаря до мікрофону.)* Вам відомі чутки й ви щойно почули свідчення цього пастуха. Яка позиція Ірода щодо цієї події?

Прес-секретар. Ну, перш за все, я думаю, що ми всі погодимось, що свідчення представників нижчого класу є гіперболою та мають лише вигляд істини.

Барім *(обурено).* Ви що, такими розумними словами називаєте мене брехуном? Вас там не було!

Прес-секретар. Так, так, так. Ангели, і ще більше ангелів, і немовля серед різних тварин. Це завжди так. Цей нижчий клас намагається отримати владу всіма можливими шляхами. Ірод — цар, і всі від Єрусалима до Рима знають це. Й усі балачки про іншого царя походять від простолудинів і є їхніми фантазіями.

Барім. Нащадки царя Давида є правомірними спадкоємцями трону. Ірод навіть не ізраїльтянин, він ідумеянин і не має ніякого права на трон.

Прес-секретар. Подивіться на реальність. Сотні років минули — і жодного царя. Час іти вперед від мертвого минулого. Влада — це 9/10 закону. Ірод не лише носить титул царя, він — справжній цар. Погляньте, що він зробив для людей. Він побудував міста і дороги, навів порядок і дав безпеку. Він уклав мир з римлянами. І не забувайте, що він відбудовує храм. А що це новонароджене Немовля зробило для нас? На вашому місці я був би обережнішим, тому що те, що ви говорите, звучить як зрада.

Ведучий. Звичайно, благодійність Ірода поза всякими сумнівами. Зрештою, він — наш великий цар. Ми лише хотіли дослідити ці чутки. Можливо, джерелом цих чуток була перська делегація, яка нещодавно прибула в Єрусалим у пошуках народженого Царя.

Прес-секретар. Так, це дуже забавно. Ви знаєте, що ті безумні перські вчені, які сидять у своїх вавилонських лабораторіях, можуть придумати дивні ідеї. Але оскільки вони іноземні посадовці, ми надали їм усі належні почесні. Однак я не вважаю їхню думку важливою в нашому обговоренні.

Ведучий. Можливо й так, але цікаво, чим закінчилися їхні пошуки новонародженого Царя?

Прес-секретар. Вони пішли у Віфлеєм, і відтоді ми нічого від них не чули.

Барім. Ну звичайно ж, Віфлеєм. Де ж ще вони його знайдуть?

Прес-секретар. Так, іронічний збіг обставин, дві групи безумних зійдуться в одному маленькому містечку.

Ведучий. Це дуже цікаво. Виникає питання: що спонукало їх іти саме у Віфлеєм?

Прес-секретар. Ми їм сказали... Тобто, у них було це дивне припущення, що Він народиться у Віфлеємі.

Ведучий. Що ви їм сказали?

Прес-секретар. Я цього не казав. Я просто обмовився.

Ведучий. Не думаю. Звідки в них таке припущення?

Прес-секретар. Ну, до цього були залучені експерти Писання, і вони сказали, що було пророцтво, що Месія народиться у Віфлеємі. Звичайно, я не вірю нічому з того, що вони кажуть.

Ведучий. Так, наші дослідники теж знайшли цей текст. Дозвольте мені зачитати: «І ти, Віфлеєме, земле Юдина, не менший нічим між осадами Юдиними, бо з тебе з'явиться Вождь, що буде Він пасти народ Мій ізраїльський» (Мт. 2:6).

Прес-секретар. «Пасти»... Як смішно, особливо якщо врахувати, що наш друг-пастух тут з нами. Хто коли-небудь чув про царя-пастуха?

Барім. А я чув, цар Давид був пастухом.

Ведучий. Перепрошую, але щойно вийшов на зв'язок наш кореспондент, який зустрівся з одним із перських делегатів. Зараз почуємо свіжі новини.

Кореспондент 1. Вітаю вас! Агенти царя Ірода переслідують перську делегацію, тому ми перебуваємо в секретному місці.

Прес-секретар. Це якийсь абсурд! Ніхто їх не переслідує! Це засвідчує, що вони божевільні. Звідки ми знаємо, хто він? Де вони? Чесні люди так не ховаються.

Кореспондент 1 (*звертаючись до мудреця*). Наскільки нам відомо, ви хотіли знайти новонародженого юдейського Царя? Що підштовхнуло вас до цього?

Мудрець. Ми маємо стародавні документи, які засвідчують очікування народження Царя юдеїв, і коли ми побачили Його зірку на небі, це стало сигналом для нас. Усі наші висновки збіглися й отримали підтвердження. Коли ми дісталися Єрусалима, ми поцікавились цим питанням у царя Ірода. Він нічого не знав, але через нього ми змогли дізнатися, що, згідно з пророцтвами, Цар мав народитись у Віфлеємі.

Кореспондент 1. І ви знайшли Його там?

Мудрець. Так. Щойно ми побачили Немовля, то зникли будь-які сумніви, і ми піднесли коштовні дари цій незвичайній Дитині: золото, ладан і мирро. Побачити Його обличчя було ніби побачити обличчя Бога. Ми поклонилися перед Ним і поклонилися Йому. Цей момент залишиться в моєму серці назавжди.

Кореспондент 1. Отже, я так розумію, ви втікаєте від людей Ірода.

Мудрець. Так, Бог попередив нас у сні, а потім ми помітили агентів, які нас шукали.

Прес-секретар. Брехня. Це все брехня! Хто вам повірить?

Ведучий. Вибачте, що перерву це інтерв'ю, але в нас є важливі новини з Віфлеєма та його околиць.

Кореспондент 2 (*звертаючись до ведучого*). Вітаю вас! Ми тут у Віфлеємі є свідками brutальних убивств малюків. Здається очевидним, що царські вояки вишуковують і вбивають усіх хлопчиків віком до 2 років. Біля мене Рахіль, одна з матерів. Ми знаємо, як це боляче, але ви можете описати нам, що відбулося?

Рахіль. Так, я хочу, щоб увесь світ знав, що ті вбивці зробили моєму Якобіту! Я саме годувала сина, коли вони увірвалися, навіть не постукавши. Вони запитали, коли народилося моє дитя. Вони питали, чи він не був претендентом на трон. Я сказала, що ні, що ми проста сім'я і мій чоловік лише фермер. Якобіт теж був би фермером. Вони продовжували розпитувати, а потім вихопили його з моїх рук, вийшли надвір і там убили його... (*ридає*).

Кореспондент 2. Як бачите, ми не можемо продовжувати інтерв'ю. Рахіль ридає за своїм дитям і не втішиться, бо його більше немає. Все, що ми знаємо, це те, що такі жахливі вбивства відбуваються повсюдно в цьому регіоні. Це організований процес.

Барім. О ні! Я мушу бігти. Швидше! Моєму внуку лише 3 місяці. Можливо, і його вбили. Я мушу поспішати туди. А ви?! Ви називаєте нас нижчим класом. Ми ніколи не зробили б таких жахливих речей, які робите ви для утримання своєї влади та грошей. Скажу лише одне: як би ви не старалися, вам ніколи не знищити Князя миру. Я бачив військо ангелів і свідчу, що вся варта палацу не встояла б проти одного з цих прекрасних Божих творінь.

Прес-секретар. Як ти смієш говорити зі мною в такому тоні? За кого ти себе маєш?

Барім. Я вас не боюся, а ви повинні боятися, бо Господь бачить ваші злі вчинки.

Ведучий. Коли ми розпочинали цю передачу, то не уявляли, що вона буде такою напруженою. (*До прес-секретаря*.) Ви можете наостанок залишити нам якусь заяву?

Прес-секретар. Цар Ірод буде дуже розчарований тим, на що зійшло це шоу. А вам буде краще, якщо ви поспідуєте за вашими шанованими божевільними перськими вченими до Вавилону. А стосовно цього так званого новонародженого царя, то є лише один цар Ірод. Я йому вірний і попереджаю, що і ви повинні бути такими.

Ведучий. На завершення нашої передачі пропоную переглянути інтерв'ю з перехожими.

Кореспондент 1. Ходять чутки про новонародженого Царя. Що ви думаєте з цього приводу?

Перехожий 1. Як новонароджений може бути Царем?

Кореспондент 1. А ви чули про новонародженого Царя? Яка ваша думка?

Перехожий 2. Так, чув, але чи може той Цар дати нам хліба? Я не думаю, що Немовля може і собі дати хліба, тим паче нам. Відтак, мені байдуже.

Кореспондент 1. А ви чули про новонародженого Царя? Яка ваша думка?

Перехожий 3. О, а де будемо святкувати? Я не проти туди піти!

Кореспондент 1. Що ви думаєте про новонародженого Царя?

Перехожий 4. Вас цікавить моя думка? Але насправді моя думка не має ніякого значення, чи народився Цар, чи ні.

Кореспондент 1. А ви вірите, що Він народився?

Перехожий 5. Так, Він народився. І Він не просто Цар. Він — мій Цар.

А ТИ ДОЗВОЛИШ ЙОМУ БУТИ ТВОЇМ ЦАРЕМ?

Переклад з англійської Анжели Ферар-Кокран

Роздуми про двох царів

У них було багато спільного, хоча їх розділяло не мало не багато — три тисячоліття. У молодому віці вони отримали гарне виховання, хорошу освіту й необмежену владу, але ні один не дожив до глибокої старості. З їхніми іменами пов'язані важливі державні реформи, однак вони довго не проіснували. Кожен із них мав особисту зустріч з Богом, але не встояв перед жіночою спокусою.

Але один досягнув піку слави й зрадив Того, Хто його так рясно благословив. Другий звернувся до Всевишнього у хвилини розпачу й приниження і був урятований і звеличений.

Цар Соломон

Соломон – наймогутніший, наймудріший і найбагатший цар давньої держави Ізраїлю. Ім'я Шломо (Соломон) в івриті походить від кореня «шалом» — «мир», а також «шalem» — «досконалий», «цілісний». Соломон народився за тисячу років до Різдва Христового і був улюбленим сином царя Давида та Вірсавії. Пророк Натан, за словом Господнім, дав йому ще одне ім'я — Єдід'я (улюблений Богом). Кажуть, що саме Натанові Давид доручив виховання свого спадкоємця.

Прохання, що було до вподоби Богіві

Про дитинство Соломона нам мало відомо. Оскільки Давид дуже любив свого сина, залишив йому важливі духовні заповіді й практичні доручення, виконання яких вимагало великого розуму й знань, можна припустити, що Соломон був добре вихований і достатньо освічений. Щоправда сам він не вважав цього достатнім і згодом просив у Бога мудрості для керування державою. За це упокорення отримав

особливе Боже благовоління. «І сказав Бог до нього: «За те, що просив ти цю річ, а не просив для себе днів довгих та багатства, і не просив душ ворогів своїх, а просив собі розуму, щоб уміти судити, то ось зроблю Я за словом твоїм, — ось Я даю тобі серце мудре та розумне, так що такого, як ти, не було перед тобою й не встане такий, як ти, по тобі. А також те, чого не просив ти, Я даю тобі: і багатство, і славу таку, що такого, як ти, не було перед тобою й не буде нікого серед царів усе життя твоє. А якщо ти ходитимеш Моїми дорогами, щоб дотримувати постанови Мої та заповіді Мої, як ходив був батько твій Давид, то продовжу дні твої!» (1 Цар. 3:11–14). На жаль, остання обітниця не здійснилася в житті Соломона, оскільки він порушив Божу умову. Більшість істориків припускає, що Соломон прожив менше 60 років, дехто навіть стверджує, що 52.

Невдала спроба захопити владу

Початок царювання Соломона був доволі драматичним. Коли Давид постарів, його син Адонія, який після смерті Амнона й Авесалома став старшим із царських синів, задумав захопити владу ще за життя батька. Очевидно, він знав, що цар обіцяв престол своєму улюбленцеві Соломону, і хотів випередити свого суперника. Формальне право було за ним, тому його підтримали впливовий воєначальник Йоав і первосвященик Евїатар, а ось пророк Натан і священник Садок були на боці Соломона. Для когось право старшинства перевищувало волю царя, і заради торжества формальної справедливості вони перейшли на бік опозиції. Інші вважали, що оскільки Адонія не був перворідним сином Давида, то цар має право віддати престол, кому забажає, навіть своєму молодшому синові Соломону.

Адонія влаштував великий бенкет для своїх прихильників, де планував оголосити себе царем. Але в цей час у Єрусалимі, ►

біля потоку Гіхон за волею царя Давида і з участю священника Садока та пророка Натана на царство був помазаний Соломон. З музикою, співом і вигуками «Хай живе цар!» народ супроводжував його до палацу. Дізнавшись про це, Адонія дуже злякався і просив у Соломона помилювання. Той пообіцяв йому безпеку за певних умов. Але Адонія не полишив своїх намірів стати царем, тому невдовзі загинув, як і його головні прибічники.

Незліченні багатства Соломона

Соломон успадкував від свого батька Давида велику державу, він «панував над усіма царствами від Річки аж до филистимського краю та аж до границі Єгипту» (1 Цар. 5:1). Завдяки даній Богом мудрості й завдяки тому, що царювання його було мирним, він зберіг і примножив здобутки Давида. Плоди благословенної Богом сільськогосподарської праці й тваринництва, податки переможених сусідніх народів, прибутки від торгівлі, дарунки гостей, придане численних дружин щедро поповнювали царську скарбницю. Він мав флот у Індійському океані, який за одну морську подорож приносив 400 талантів золота, а інший — у Середземному морі, що забезпечував країну цінними металами. «Царі Таршішу та островів дадуть дари, принесуть царі Шеві та Севи дарунки!» (Пс 71:10). З різних країн і міст у великих кількостях привозили золото та срібло, слонову кістку, дерево, тканини, коней, екзотичних тварин, прянощі тощо.

Його багатства стали такими великими, що срібло в Єрусалимі прирівнювалося до каміння, а кедрі стали рівноцінними сикоморам. Царювання Соломона вважали «золотим віком» єврейської історії.

Будівництво та освячення храму Богу Всевишньому

Під час свого царювання Соломон збудував багато чудових будівель, найвеличнішим, звичайно, був храм єдиному живому Богові Єгови. Намір збудувати храм найперше з'явився у царя Давида, але Господь сказав йому: «Не збудуєш ти храму для Мого Імення, бо багато крові пролив ти на землю перед лицем Моїм! Ось народиться тобі син, — він буде муж мирний, і Я дам йому мир від усіх ворогів його навколо, бо Соломон буде ім'я йому, і Я дам на Ізраїля за його днів мир та тишу. Він збудує храм для Мого Імення» (1 Хр. 22:8–10). Храм будували 7 років, і близько 960 р. до Р. Х. відбулося його освячення: перенесення ковчега завіту, тисячні жертвоприношення, урочиста молитва царя. Соломон палко прохав Божої присутності і благословення цієї будівлі й усього, що там відбуватиметься. «А коли Соломон закінчив молитися, то зійшов огонь із небес, поїв цілопалення та жертви, а слава Господня наповнила храм той!» (2 Хр. 7:1).

Мудрість і літературна спадщина Соломона

Діяльність Соломона була різноманітною. «Він показав три тисячі приказок, а пісень його було тисяча й п'ять. І говорив він про дерева, від кедру, що на Ливані, й аж до ісопу, що росте на стіні. І говорив про худобу, і про птаства, і про плазуюче та про риб» (1 Цар. 5:12–13). Соломон був автором Книги Приповістей Соломонових, Книги Еклезіястової (або Проповідника), Пісні над піснями, а також декількох псалмів, що були написані під натхненням Святого Духа й увійшли до складу Біблії.

Цариця Шеві приїхала, щоб подивитися, чи правду говорять про мудрість Соломона. Побачивши Єрусалим і переконавшись у мудрості царя, вона благословила Бога Ізраїлю, Який настановив Соломона царем.

Безумний вчинок наймудрішого царя

На жаль, останні роки царювання Соломона суттєво відрізнялися від попередніх. Надзвичайна розкіш у царському палаці, де весь посуд був виготовлений із золота, де щоден-

но використовували величезну кількість провізії, утримання десятків тисяч коней, — усе це мало поганий вплив на нього. До цієї розкоші належав також величезний гарем — 300 дружин і 700 наложниць. Закон забороняв цареві заводити багато коней, брати численних жінок і накопичувати багато срібла та золота (Повт. Зак. 17:14–20). Наймудріший із царів, переступивши всі пункти цього Закону, учинив як один із безумних.

Він забув про Царя Небесного, не дослухався застережень, які чув двічі під час особливих з'явлень йому Господа (після молитви з проханням про мудрість і після освячення храму), захопився зовнішнім блиском свого царства, відхилився від дороги свого батька Давида і, що найсумніше, був уведений своїми численними жінками в ідолопоклонство. Задовольняючи їхні бажання, він дозволив, а згодом і сам схилився до поклоніння Астарті, богині сидонській, і Мілкому, мерзоті аммонітській. Як результат, ще за життя Соломона його царство почало зазнавати різних випробувань і потрясінь. А самому Соломону Бог звів, що забере царство від його сина і віддасть іншому, залишивши дому Давидовому владу лише над Юдеєю.

Підсумок життя

У Слові Божому ніде прямо не сказано про покаяння Соломона. Ми можемо лише сподіватися, що докори з уст пророка та різноманітні випробування останніх років царювання мали на нього позитивний вплив. Господь обіцяв Давидові, що Він буде батьком для його сина, і «коли він скрипить дорогу свою, то Я покараю його людською палицею та поразками людських синів. Та милість Моя не відхилиться від нього, як відхилив Я її від Саула, якого Я відкинув перед Тобою» (2 Сам. 7:14–15). Однак наслідки його гріха для ізраїльського народу були надто плачевними.

Цар Соломон царював сорок років. У Книзі Еклезіястовій, написаній в останні роки життя, він стверджує, що на правду зрозумів суєтність усього земного, усіх принад світу і всіх земних трудів і людських зусиль, а тому радить лише в Бозі та виконанні Його заповідей шукати справжнє щастя і заспокоєння. «Підсумок усього почутого: Бога бійся, й чини Його заповіді, бо належить це кожній людині! Бо Бог приведе кожну справу на суд, і все потаємне, — чи добре воно, чи лихе!» (Екл. 12:13–14).

Минали роки. Народжувались і помирали цілі покоління, повставали й занепадали царства, як і раніше, точилися війни, люди грішили і страждали. Істинними залишалися слова Соломона, що «людське життя — це марнота і ловлення вітру». Проте дещо змінилося.

Між епохою царя Соломона і царя Олександра, про якого ми зараз говоритимемо, доленосною віхою повстав Голгофський хрест, а на ньому табличка з нашвидкуруч зробленим написом «Ісус Христос — Цар юдейський».

Саме йому, Цареві Небесному, належить уся влада на небі і на землі.

Не князі, царі та імператори вершать долі світу, а Він — смиренний Служа Божий, який виконав волю Отця до смерті хресної і став нашим Спасителем і Господом.

Цар Олександр

З 1801 по 1825 р. володарем величезної північної імперії — Російської держави — був цар Олександр I.

У сім'ї за життя його називали ангелом, після смерті — благословенним. Про його роль в історії Росії сперечаються досі. Чудово вихований, добре освічений, високий, стрункий, голубокий, завжди вишукано одягнений, надзвичайно люб'язний і приємний у спілкуванні. Його вважають одним із найінтелігентніших російських царів.

Улюблений онук імператриці Катерини II

Олександр I, старший син великого князя Павла Петровича та його дружини Марії Федорівни, народився в грудні 1778 р. Відразу ж після народження його відібрали в матері, і вихованням хлопчика зайнялася бабуся — імператриця Катерина II, вбачаючи в ньому спадкоємця престолу, продовжувача її політики. У честолюбних мріях уподібнювала його до Олександра Македонського.

Однак юний Олександр зовсім не прагнув влади, він визнавав батька законним государем і шанував його, хоча той був жорстоким тираном, який довів країну до такого хаосу, що більшість людей вважала його божевільним. Одного разу, коли Олександр зайшов до батька і схилювся на коліна перед престолом, той по-звірячому штовхнув його ногою в обличчя. Це був типовий для нього напад неконтрольованої жорстокості. Подібне ставлення до оточуючих викликало не лише страх, але й ненависть. У результаті перевороту цар Павло Петрович був убитий, а на престол зійшов 22-річний Олександр. На той час він уже був одружений з принцесою Єлизаветою Олексіївною, тендітною жінкою, яка мала розкішне волосся і лагідну вдачу.

Розчарований реформатор

Ще за життя батька, весною 1796 р., Олександр писав своєму другові Віктору Кочубею: «Моє становище мене зовсім не задовольняє, воно надто блискуче для мого характеру, якому до вподоби тиша й спокій. Придворне життя не для мене, я завжди страждаю, коли змушений з'явитися на придворну сцену і кров псується в мені від тієї підлості, яку бачу навкруги і яка вчиняється заради зовнішніх відзнак, які, на мою думку, і мідного гроша не варті. Я відчуваю себе нещасним у товаристві таких людей, яких не бажав би бачити навіть своїми лакеями, проте вони посідають тут чільні місця. Вони гордовито поведуться з тими, хто нижчий від них, і плазують перед тими, кого бояться».

Тому своє правління Олександр розпочав як великий реформатор. Він звільнив попередніх міністрів і зібрав навколо себе молодих друзів-інтелектуалів. У їхніх планах була відміна кріпацтва, розвиток освіти й культури, різноманітні кроки, які мали перетворити відсталу Росію в передову державу. Але більшість із них залишилися мріями, хоча й довго та старанно обговореними. Розчарувавшись у своїх здібностях керувати державою, Олександр усунувся від політичних справ і зосередив свою увагу на... коханці. Нею стала перша красуня при дворі — княгиня Марія Нарішкіна, а законна дружина Єлизавета довгі роки усамітнено жила в палаці й з'являлася лише на офіційних церемоніях.

Невдалі воєнні кампанії молодого імператора

З плином часу Олександр усе більше зважав на імператорську владу і все частіше виявляв самовпевненість і зарозумілість. Він часто з'являвся на людях у блискучому мундирі Головнокомандувача імперською армією і витрачав багато часу, аби похвалитися своїм високим становищем. Коли ж це набридло, вирішив розширити свою глядацьку аудиторію й зайнявся дипломатією.

Однак царювання Олександра I не було мирним. Росія вела війни з Іраном і Туреччиною, та головним ворогом була Франція. Молодий цар зумів переконати Австрію і Прусію об'єднати зусилля у протистоянні армії Наполеона — імператора Франції й покорителя Європи. Однак коли справа дійшла до практичних дій, Олександр нічого не зробив для того, щоб забезпечити свою армію належним озброєнням, навчанням і дисципліною. У 1805 р. у битві під Аустерліцом російська армія зазнала поразки, а сам Олександр ледь не потрапив у полон. Невдалими були й воєнні кампанії 1806–1807 рр., після чого Олександр був змушений укласти невідгідний для Росії мирний договір з Наполеоном.

Початок духовних пошуків

Повернувшись у Санкт-Петербург, розбитий і пригнічений, він раптом побачив усю потворність свого життя: марнославство, аморальність, егоїстичну порожнечу своїх амбіцій. Роздумуючи про це, він зацікавився змінами, які відбулися в житті його друга князя Голіцина, якого він призначив міністром духовних справ, хоча той був відомий своєю скандальною поведінкою, а не християнськими чеснотами. Виявилося, що після того як цар практично призначив його головою Російської Православної церкви, він почав відчувати докори сумління щодо свого розпусного життя і заради цікавості почав читати Євангеліє. Читаючи, зрозумів усю серйозність того, що там написано, визнав себе безнадійним грішником в очах святого Бога. Невдовзі він публічно заявив, що пережив навернення, яке зробило його новою людиною.

Олександра дратували зміни, що відбулися з його другом. Одного разу той запитав царя:

— Чи читав ти коли-небудь Євангеліє?

— Ні. Я чув уривки, які читали в церкві, але сам не читав. Усе ніколи було.

Але тепер, принижений і публічно осміяний, Олександр почав потайки читати Біблію у своїй царській опочивальні. Невдовзі він написав князеві Голіцину: «Ця Книга, яку ти дав мені в руки, відкрила для мене новий світ». Так Олександр почав замислюватися про сенс життя і про вічність. Розпочався його духовний пошук.

Через втрати і поразки Бог упокорює серце царя

Приблизно в цей самий період в особистому житті царя сталася трагедія, яка ще більше примусила його думати про іс-

нування Бога і сенс життя. Його маленька донька, народжена принцесою Єлизаветою, захворіла й померла. Олександр зраджував дружині, але тепер спільне горе об'єднало подружжя, і цар, як ніколи раніше, почав усвідомлювати, що Хтось багатого вищий від нього, тримає ключі життя і вічності.

Наближався 1812 р. Над Росією знову замаячила тінь Наполеона. Але цього разу Олександр серйозно готувався до війни. Це вже не був колишній гордий покоритель Європи, що прагнув власної слави. Це був мудрий чоловік, який добре володів собою, знав сувору ціну війні й готовий воювати не заради престижу, а для захисту свого народу.

І хоча війна була важкою, російським військам довелося залишити Москву й вона сильно постраждала від пожежі, війна в цілому завершилася великою перемогою.

Духовне народження на тлі палаючої Москви

Для Олександра пожежа і втрата Москви, гордості Росії, були не лише початком перемоги, але також привели до завершення його пошуків Бога. Він розумів, що здача Москви може привести Наполеона до поразки вже тому, що його армії доведеться залишатися в Росії до зими, і тоді немилосердні морози перекриють йому шлях до втечі. Так воно й відбулося. Але в духовному сенсі Олександрові стало зрозуміло, що ця ситуація ілюструє і його власний стан перед Богом. Через втрату Москви, серця Росії, країна буде врятована. Там само, якщо він залишить свою гордість і егоїзм, він буде спасений Богом, — як це відбулося з князем Голіциним. Він зрозумів, що йому потрібно померти для свого попереднього життя. Він повинен скласти біля ніг Христа свою гордість, щоб Господь почув його благання про помилування.

Він згадав слова Христа: «По правді, по правді кажу вам: коли зерно пшеничне, як у землю впаде, не помре, то одне зостається; як умре ж, плід рясний принесе. Хто кохає душу свою, той погубить її; хто ж ненавидить душу свою на цім світі, збереже її в вічне життя» (Ів. 12:24–25). Він чітко усвідомив, що нічим не може заслужити спасіння, що йому потрібно просто прийти до Бога з цілковитим розкайням і залишити попередній спосіб життя і попередні бажання, які ним керували.

«Пожежа Москви освітила мою душу, і суд Божий на льодяних полях наповнив моє серце теплом віри, якого я досі не відчував. Тоді я пізнав Бога. У мені визріла тверда рішучість присвятити себе і своє царювання Його Імені і славі».

Уперше в житті Олександр молився, по-справжньому упокорившись і розкаюючись, відчувши на собі правдивість слів Давида: «Жертва Богові — зламаний дух; серцем зламаним та упокореним Ти не погордуєш, Боже!» (Пс. 50:19). Бог почув його молитву, і з цього моменту він вже не був людиною, яка шукає Бога, а чоловіком, який знає Спасителя й живе з Ним.

Перемога над Наполеоном

У березні 1814 р. Олександр вступав у Париж. Місто йому здали без бою. Він вирішив не мстити французам, оскільки був тепер не лише головнокомандувачем, але й християнином. Єдине, чого він вимагав, — це відправити Наполеона в заслання.

29 березня 1814 р. Олександр на чолі своїх військ молився на пасхальній службі на паризькій площі.

Імператор почав щодня читати Біблію і знаходити в ній утіху. Своєму другові й порадинику Голіцину цар написав: «Моя віра тепер стала широю й палкою. Вона зростає з кожним днем, і я відчуваю таку радість, якої не знав ніколи раніше. Ось уже кілька років я шукав шлях. Читання Писання, яке я знав досить поверхово, принесло мені таку велику користь, що це неможливо висловити. Молися Всевишньому Отцю і Господу нашому Ісусу Христу, і Святому Духові... щоб Вони керували мною і утвердили на цьому єдиному шляху до спасіння».

Цар сприяє поширенню Слова Божого

Повернувшись додому і зайнявшись державними справами, Олександр поводився як нова людина. Він багато часу проводив у молитві, повністю відновив стосунки з дружиною. Вони вирішили відмовитися від розкоші й надмірності царського життя, змінивши місце проживання на простіше й спокійніше.

Цар захопився мріями про загальноєвропейську релігію і виявляв інтерес до різних християнських об'єднань: чеських моравських братів, англійських квакерів, учення містиків. З 1813 р. під патронатом государя розгорнуло свою діяльність засноване князем Голіциним Російське Біблійне товариство. Метою Товариства було поширення християнського вчення і забезпечення представників усіх християнських віросповідань Бібліями, донесення Божого Слова до азійських народів Росії, що були магометанами та язичниками. З 1813 по 1826 рр. було видано більше 500 тисяч примірників Нового Завіту і Біблії на 41 мові.

Реформи Олександра I

Протягом останніх десяти років царювання Олександр I заснував так званий «Святий альянс» — систему вищої освіти в Росії, до якого входили сім великих університетів; він також створив систему з більш ніж 2000 місцевих шкіл, заснував 200 гімназій, відмінив кріпацтво в прибалтійських провінціях, створив державний зерновий фонд допомоги селянам, що постраждали від неврожаю, а також значно скоротив фінансування урядового апарату, щоб знизити найбільшим верствам населення податковий тягар.

Ці реформи здавалися майже неможливими для тогочасної Росії, тому їхнє впровадження є свідченням того, яким великим співчуттям і силою волі володів навірений до Бога цар, що управляв країною, де не було жодного гідного міністра, який підтримував би його високі цілі та наміри.

За спиною Олександра урядові чиновники правила несправедливо і жорстоко, започаткували таємну поліцію і практикували шпionаж для інтриг і захисту своїх інтересів. Але цар Олександр тепер уже не був частиною цього політичного середовища. Він мав характер християнина, віра якого походила з глибини серця. Він вільно спілкувався з людьми, цікавився життям християнських громад у великих містах Росії.

Цар-християнин помер в 1825 р., пройшовши шлях від гордині і невдач до покайняння і успіху, чим ще раз підтвердив біблійні слова: «Тож покоріться під міцну Божу руку, щоб Він вас Свого часу підвищив» (1 Петр. 5:6).

Шановний читачу, незалежно від того, на якому соціальному щаблі ви перебуваєте, Всемогутній Бог може «повищити» і вас до царського достоїнства. Ставши сином чи донькою Небесного Царя, ви успадкуєте Царство Небесне вже тут, на землі. Тільки любіть Його від усього серця і залишайтеся вірними Йому завжди. «Але ви — вибраний рід, священство царське, народ святий, люд власності Божої, щоб звіщали чесноти Того, Хто покликав вас із темряви до дивного світла Свого» (1 Петр. 2:9)

Надія Доля

Джерела

Мастерс П. Люди особой судьбы. — Житомир: Издательский дом «Завет Христа», 2007. — С. 7–20.

Русские цари — Александр I Павлович. — Режим доступу: <http://www.youtube.com/watch?v=IQ06ishq01A>

Ньюстрем Э. Библийский словарь. — С.-Пб: Логос, 1995. — С. 427–430.

Соломон. — Режим доступу: <http://toldot.ru/tags/solomon/>

Цар Соломон (Шломо, Сулейман). — Режим доступу: <http://www.pravoslavieto.com/history/00/solomon/index.htm>

Здоровий баланс

Поспілкуймося сьогодні про те, що складає для нас життєву цінність, забезпечує наше щоденне комфортне існування, чого ми зазвичай бажаємо іменинникам і на що іноді хочеться поскаржитися. Як ви вже здогадалися, це — здоров'я.

Ця тема стає для нас особливо актуальною, коли нас або наших рідних торкається якась недуга. Ми так тішимося, коли після нападу болю нам стає легше. Або ж, побачивши в супермаркеті скриньку з фотографією онкохворої дитини, подумки дякуємо Богу, що нас оминула така біда. Коли нас нічого не турбує, ми сприймаємо добре самопочуття як належне, забуваючи, що здоров'я — це благословення Боже. Зір, слух, здатність говорити, фізична та психічна повносправність — це те, за що варто дякувати Творцеві щоденно, бо ми нічим не кращі за людей, які цього позбавлені.

А ви відвідуєте фітнес-клуб?

Усі люди різні, різне в них і ставлення до життя та здоров'я. Окрім великої кількості аптек, які користуються неабиякою «популярністю» в населення, у нашому місті останнім часом з'явилося декілька спортклубів. Там можна працювати на різноманітних тренажерах до сьомого поту, до «кубиків» на передній черевній стінці та випуклого дельтовидного м'яза, а потім, сфотографувавши цю всю красу й виклавши знімки в соцмережах, тішитися захопленими коментарями. Або ж просто зміцнити серце чи, схуднувши, влізти в омріяну сукню. Прогулюючись поблизу парку, через панорамні вікна однієї з таких споруд, ви можете спостерігати за натхненною працею відвідувачів фітнес-клубу. І це добре, що в нашому суспільстві підвищується інтерес до фізкультури. Як на мене, це показник того, що хоч деякі люди знаходять можливість відірватися від повсякденних клопотів і приділити час своєму фізичному стану.

Але на противагу ентузіастам, які щоранку бігають, не пропускають можливості піти в спортзал чи в гори, є молоді й старші люди, які свідомо нищать свій організм алкоголем, цигарками, шкідливими продуктами тощо. Вони, на жаль, не втомлюють себе роздумами про цінність здоров'я і про Того, Хто ним їх забезпечив.

Пігулки радості

За визначенням ВООЗ здоров'я — це повне фізичне, психічне і соціальне благополуччя, а не тільки відсутність хвороб або фізичних дефектів. Хороше визначення, я його запам'ятала ще навчаючись у медичному училищі. Подобається тим, що в ньому згадуються психічний і соціальний компоненти. Адже є люди, які мають важкі вроджені чи набуті фізичні вади, але це не заважає їм радіти життю, славити Бога, надихати інших людей, брати участь у суспільному житті. Натомість

зустрічаються цілком здорові, матеріально забезпечені особи, для яких світ немилий від нудьги та депресій. Недарма мудрий Соломон сказав: «Серце радісне добре лікує, а пригноблений дух сушить кості». Це наштовхує на роздуми про те, що наш настрій і ставлення до життя визначається швидше нашим душевним і духовним станом, ніж фізичним.

Небесний Лікар

Погляньмо на земне служіння Ісуса Христа. Який досконалий баланс Він утримував стосовно фізичного та духовного стану людини! Читаючи Євангеліє, ми бачимо щире співчуття та милосердне ставлення до людської біди. Він чудовим чином дарує зір сліпцям, відкриває вуха глухим, розв'язує язик німим, паралізовані починають ходити і навіть мертві воскресають!

Феноменально! Незрівнянно! Звісно, до такого Лікаря нескінченні черги. Але зауважте, кожне фізичне зцілення супроводжувалося також зціненням душі від хвороби гріха: «Відпускаються, сину, гріхи твої!» (Мк. 2:5), «Не гріши ж уже більше, щоб не сталося тобі чого гіршого!» (Ів. 5:14), а також враховувалася наявність віри: «Твоя віра, о дочко, спасла тебе...!» (Мк. 5:34), «Чи ж вірите ви, що Я можу вчинити оце?» (Мт. 9:28). Ісус навчив нас проявляти увагу, милосердя і любов до хворих, але мета Його приходу набагато вища, ніж забезпечення фізичного здоров'я: «Син-бо Людський прийшов, щоб спасти, що загинуло!» (Лк. 19:10). Бог хоче, щоб ми усвідомили себе «загинулими» без Нього і звернулися до Христа, назвали Його на ім'я, бо «нема ні в кім іншим спасіння. Бо під небом нема іншого Ймення даного людям, щоб ним би спастися ми мали» (Дії 4:12).

«Лакмусовий папірець»

Хвороби — це індикатор нашого внутрішнього стану. Вони посилаються на нас для випробування нашого ставлення до Бога. Що виливається з нашого серця, коли ми відчуваємо фізичний дискомфорт: нарікання чи впокорення? Які методи лікування ми застосовуємо? Чи не звертаємося ми до тих, хто, даруючи тимчасове фізичне здоров'я, краде спокій душевний? А також це час для роздумів про тимчасовість земного тіла і вічну участь душі.

Навчіть і покажіть

Шановні вихователі та вчителі, ви маєте привілейовану можливість брати участь

у формуванні світогляду дітей та юнацтва. Тож, скориставшись цією нагодою, зробить внесок у скарбничку майбутнього здоров'я нації, як фізичного, так і духовного. З раннього дитинства привчайте дітей дякувати Богові за здоров'я і цінувати його, водночас не забувати про те, що хвороби — це невід'ємна частина нашого земного життя, і Господь часто використовує фізичні недуги для того, щоб виявити і цілючі духовні.

Однак пам'ятайте, що учні не терплять лицемірства. Як може вчитель фізкультури пропагувати здоровий спосіб життя, якщо на випускному вечорі діти бачать його захмелілим? І марні спроби боротися з курінням на території навчального закладу за допомогою застережливих оголошень, якщо педагог заходить в аудиторію з тютюновим шлейфом.

Батьки, дбаючи про шлунок дітей, забороняють їм пити кока-колу та вживати багато солодощів, але якщо діти помітять у татовій машині пусту пляшку з-під цього напою або почують у маминій кишені зрадницький шелест цукеркових обгортки... усе — ви програли битву за здоровий спосіб життя! Отож, власний приклад насамперед!

Що ж стосується хвороб, то тут прекрасне поле для виховання милосердя, співчутливості, терплячості.

Життя — це суцільний навчальний процес. Тож звернімося за допомогою до Бога, який може навчити нас мудро й дбайливо використовувати наш фізичний ресурс. А також дозволює Йому торкнутися зціляючою рукою до душі, заради щасливого вічного майбутнього.

«Не будь мудрий у власних очах, — бійся Господа та ухилийся від злого! Це буде ліком для тіла твого, напоєм для костей твоїх» (Пр. 3:7–8).

Віра Муляр

Моли́тва пророка Даниїла

Нехай буде благословення Боже ім'я від віку й аж до віку, бо Його мудрість та сила.

І Він змінює часи та пори року, скидає царів і настановляє царів, дає мудрість мудрим, і пізнання розумним.

Він відкриває глибоке та сховане, знає те, що в темряві, а світло спочиває з Ним.

Тобі, Боже батьків моїх, я дякую та славлю Тебе, що Ти дав мені мудрість та силу... (Дан. 2:20–23).

Домашня осв

Домашнє навчання як альтернатива школі законодавчо дозволено в 45 країнах світу, і кількість його прихильників постійно зростає. У Сполучених Штатах отримує освіту вдома більше мільйона дітей. У відносно невеликій кількості (від сотні до кількох сот сімей) домашнє навчання проводять в Австрії, Бельгії, Данії, Фінляндії, Франції, Норвегії, Іспанії, Швеції, Польщі, Україні, Росії. Деякі країни послугуються жорстко регламентованою програмою домашньої освіти як частини системи загальної шкільної освіти, інші, такі як Німеччина, вважають домашнє навчання незаконним. У Бразилії триває розгляд подібного законопроекту. Нелегальним домашнє навчання вважають у Вірменії, Азербайджані, Білорусі, Греції, Казахстані, Латвії, Молдові, Словаччині, Туреччині, Китаї, Нідерландах. У деяких країнах домашня освіта, хоча й не заборонена законом, проте вважається небажаною, через що й практично не існує. До таких країн належить і Україна.

1999 р. Національний центр статистики в сфері освіти (NCES) в США провів опитування батьків учнів, які навчаються вдома, про причини такого вибору. Виявилось, що половина опитаних вважали, що можуть дати дитині найкращу освіту вдома, близько 40 % навчали дітей самотужки з релігійних міркувань, трохи більше чверті не відпускали дітей до загальноосвітніх закладів через погане середовище в школах, п'яту частину батьків до цього змусили сімейні обставини, і лише по 1 % опитаних назвали такі причини, як інвалідність дитини, затримка в розвитку, складність із проїздом до місця навчання чи особливості професійної діяльності батьків. Інтерес батьків до домашнього навчання пояснюється тим, що в інформаційному XXI ст. традиційна школа не може задовольнити потреби всіх верств населення, а отже втрачає свою монополію.

Чи може бути домашня освіта повноцінною альтернативою загальній? На користь домашнього навчання свідчать приклади з життя успішних і освічених людей, таких як Томас Едісон, Авраам Лінкольн, Джордж Вашингтон та багато інших. Домашню освіту свого часу отримували Петро І, Михайло Лермонтов, Леся Українка, Леонід Глібов, Михайло Грушевський, Григорій Квітка-Основ'яненко, Володимир Вернадський, Андрей Шептицький, Соломія Крушельницька, Максим Рильський, Катерина Білокур. Відсутність таких широких можливостей для освіти як у наш час не завадила цим людям досягти свого інтелектуального та творчого розквіту.

Прихильники домашнього навчання є і в Україні. Хоча самі вони підтверджують, що права на домашнє чи інше навчання (альтернативне шкільному) пересічна українська дитина поки що не має. Саме тому в Україні виник рух за легалізацію домашнього навчання. Учасники руху зібрали вже понад 250 підписів під петицією «Про надання права на домашнє навчання дітей» і розпочали роботу над відповідним законопроектом.

Сімейна освіта в Росії

У сусідній нам Росії згідно з Наказом Міністерства освіти отримання середньої освіти дітьми вдома здійснюється в двох формах: домашнє навчання і сімейна освіта. Домашнє навчання проводять дітям, які за станом здоров'я не можуть відвідувати школу. При цій формі освіти для дитини складають індивідуальний план навчання, учителі відвідують її вдома. При сімейній освіті дитина навчається вдома самостійно за допомогою батьків і відвідує школу тільки для складання регулярних атестацій та іспитів. Для того щоб перевести дитину на домашнє навчання за станом здоров'я, слід зібрати певний перелік медичних документів у поліклініці за місцем проживання. Після проведення клініко-експертної комісії батькам видають довідку про необхідність домашнього навчання для дитини. Якщо батьки переводять дитину

іта: світовий досвід

на сімейне навчання за власним бажанням, вони повинні звернутися у місцевий департамент освіти із заявою про переведення на навчання у формі сімейної освіти. Там створюють комісію, до складу якої входять представники департаменту, школи й батьки дитини. У результаті розгляду справи комісія видає наказ про прикріплення дитини до певної школи для навчання в екстернаті та проходження підсумкових атестацій. З довідкою з поліклініки або наказом з департаменту батьки йдуть до директора школи, до якої прикріпили їхню дитину, щоб написати заяву про переведення дитини на домашнє чи сімейне навчання. На основі поданих документів видається наказ по школі. Спільно з батьками адміністрацією школи розробляється план навчання дитини з визначенням графіка атестацій. Якщо дитину переводять на сімейне навчання, між школою і батьками укладається договір. Батькам видають журнал обліку пройдених занять. У ньому зазначають теми, кількість навчальних годин і успішність дитини. Школа забезпечує дитину підручниками та іншою методичною літературою. При сімейній освіті батькам щомісяця виплачують суму, що дорівнює витратам держави на навчання дитини в школі. Зараз це близько 500 рублів.

Домашнє навчання в США

По-перше, воно носить індивідуальний характер. Домашній учитель або батьки проводять заняття з одним-двома учнями в дружній атмосфері, постійно контролюючи ступінь розуміння учнем того, що він вивчає. Оцінювання також відбувається неформально. Учитель і учень перебувають у добрих стосунках один з одним, тому небажання навчати й небажання вчитися зведені до мінімуму.

Нерідко батьки розподіляють учительські обов'язки між собою відповідно до своїх здібностей у різних шкільних предметах. Їм можуть допомагати дідуся, бабусі та інші члени родини, або ж друзі сім'ї чи особи, найняті у відповідних службах.

Удома діти мають можливість набагато ширше та глибше вивчати ті предмети, які особливо їх цікавлять. Крім обов'язкових дисциплін, домашні учні поглиблено опановують мистецтвознавчі та гуманітарні предмети, де поряд із літературою й образотворчим мистецтвом значна увага приділяється музиці. Домашні учні часто вивчають

латинь, а також сучасні іноземні мови. Такі учні частіше відвідують бібліотеки. Лише 6 % цих дітей дивляться телевізор щодня, причому більшість домашніх учнів вважає теле- і відеозасоби джерелом збору інформації, а не способом проведення вільного часу.

Домашній учень не прив'язаний до графіка занять і не обмежений шкільною будівлею. Якщо дитина не встигла виконати навчальне завдання за 45 хвилин, а із задоволенням продовжує працювати далі, то її працю не перериває шкільний дзвінок. Якщо домашній учень упорався швидко, йому немає потреби без діла сидіти за партою. Домашні учні молодшого шкільного віку навчаються 3–4 години на день, тоді як їхні однолітки витрачають на навчання в школі до 6 годин на день плюс до 3 годин на виконання домашнього завдання¹.

Проблеми сучасної української школи

У минулому році Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України оприлюднило перелік найгостріших проблем сучасної української освіти: матеріальна база навчальних закладів застаріла, кількість демонстраційного обладнання та наочностей недостатня, батьки не беруть на себе повної відповідальності за навчання та виховання дітей, фінансування навчальних закладів обмежене, рівень зарплатні вчителя низький, інформатизація та комп'ютеризація відстає від сучасних вимог, підготовка майбутнього вчителя у вищому навчальному закладі неякісна, мотивація у його роботі відсутня, кількість перевірок учителів занадто велика, кількість масових заходів занадто висока, кількість паперів надзвичайно велика, устаткування навчальних кабінетів погане, шкільних автобусів бракує.

Ще у 2009 р. Інститут Горшеніна провів телефонне опитування на тему «Думка українців про шкільне навчання» в усіх обласних центрах України. Найбільш поширеною проблемою сучасної школи респонденти визнали постійне збирання грошей на ремонт школи, необхідність придбання дорогих підручників і навчальних матеріалів, байдуже ставлення педагогів до дітей, некомпетентність шкільних учителів, низький рівень безпеки дітей у школі, переповнені класи, несучасність програм шкільного навчання.

Більш як половина опитаних громадян — 65,3 % — вважає, що Україні потрібна реформа шкільної освіти. Оцінку «добре» поставили шкільній освіті 30,1 %, а оцінку «відмінно» — лише 8,3 % респондентів. Незадовільно оцінюють якість середньої освіти 13,4 % українців.

Деяки опоненти домашньої освіти ставлять питання, а чи зможуть батьки передати своїм дітям зміст шкільної

програми краще або хоча б на тому ж рівні, що й шкільні вчителі? Таке питання ставить під сумнів найперше авторитет державної освітньої системи. Адже натякає на те, що батьки, які є вчорашніми випускниками тієї ж загальної освіти, вийшли у світ некомпетентними. За даними Держкомстату лише 14 % населення у 2000 р. не мали хоча б базової середньої освіти, а більше 30 % населення отримали вищу освіту, а відтак, мають достатній рівень освіченості, яким можуть ділитися зі своїми дітьми.

На цьому тлі бажання окремих батьків навчати своїх дітей самостійно вже не сприймається як дивацтво, а швидше як світло в кінці тунелю.

Біблійні аргументи на користь домашньої освіти

Першопрохідці домашнього навчання

На прохання нашого журналу про свої переконання та досвід домашньої освіти розповіли Віктор та Надія Овсяники із м. Черкаси, які впродовж десяти років самостійно навчали своїх доньок: Катерину (зараз магістрантка державного вишу) і Поліну (нині учениця 11-го класу).

Настав час, коли перед ними постало питання: у які школи християни повинні віддавати своїх дітей: християнські чи державні? Чи, можливо, віруючі люди мають навчати дітей удома? Аргументом на користь світської школи було те, що батьки не хотіли ізолювати своїх дочок від суспільства, вважали, що вони повинні бачити ту частину світу, якою править гріх, щоб мати можливість порівняти й вибрати віру в Христа. Проте поступово зрозуміли, що і в наших сім'ях, і в наших церквах гріха цілком вистачає для його детального вивчення... Овсяники почали ретельно вивчати біблійну позицію з цього питання, що й зробило їх переконаними й активними прихильниками домашнього навчання.

Вони вірять, що немає такої сфери людського життя, яка була б позбавлена Божих настанов. Слово Боже — наш надійний провідник у житті. Наші сім'ї цінні для Бога, і ми знаходимо в Біблії багато обітниць, настанов і попереджень, даних сім'ям: Пс. 77:1–8; Еф. 6:1–4; Тит. 3:4–5; Повт. Зак. 6:4–9.

Зупинимось детальніше на останньому тексті.

«Слухай, Ізраїлю: Господь, Бог наш — Господь один! І люби Господа, Бога твого, усім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією силою своєю! І будуть ці слова, що Я сьогодні наказую, на серці твоїм. І пильно навчиш цього синів своїх, і будеш говорити про них, як сидітимеш удома, і як ходитимеш дорогою, і коли ти лежатимеш, і коли ти вста-

ватимеш. І прив'яжеш їх на ознаку на руку свою, і будуть вони пов'язкою між очима твоїми. І напишеш їх на бічних одвірках дому свого та на брамах своїх» (Повт. Зак. 6:4–9).

Ключові тези навчання

Які ж слова потрібно насамперед передати наступному поколінню? Можна виділити чотири ключові позиції, які є вирішальними як для розуміння Писання, так і для навчання наших дітей.

1. Творіння. Бог — Творець усього. Немає нічого, що виникло само собою (як учить еволюція). Усе створене Богом, і ми благоговіємо перед цим великим чудом.

2. Гріхопадіння. Унаслідок непослуху Адама та Єви все людство стало гріховним. Саме гріхопадіння є найбільшою моральною катастрофою й головною причиною всіх наших бід і скорбот.

3. Провидіння. Бог контролює й скеровує всі події й увесь хід історії заради Своєї слави. Це надприродне управління — найбільше чудо, яке підтримує саме життя і є гарантом того, що Бог з ніжністю й любов'ю піклується про нас, Своїх дітей.

4. Спасіння (як пророк, Мойсей чекав приходу Месії). Бог послав у світ Свого Сина, Ісуса Христа, щоб спасти нас від гріха. Силою Духа Святого Ісус звільняє всіх, хто вірує в Нього як у свого Господа і Спасителя. Він знову повернеться, щоб забрати Своїх дітей у вічне Небесне Царство й судити тих, хто відкинув Його.

Усі сфери освіти повинні бути пройняті цими ключовими тезами. І те, що цього не відбувається наразі в державних школах, є трагедією!

Урок тривалістю в життя

«І будуть ці слова... на серці твоїм». Дозвольте поставити серйозне запитання: а що в нас на серці? Які потаємні мрії визначають наші пріоритети, рішення, стиль виховання? Чого ми найбільше хочемо для своїх дітей? Щоб вони не стали п'яницями та наркоманами? Щоб вирости впевненими в собі? Щоб отримали хорошу освіту? Щоб поважали батьків? Але цього хочуть і майже всі невіруючі...

Теоретично ми знаємо, що центральною темою в домі повинно бути біблійне повчання. Однак на практиці далеко не на всі події дня дивимось через призму Біблії і ще рідше говоримо про це з дітьми. Але ж ми можемо все, що нас оточує, приводити як доказ істинності Біблії! Згадайте сьогоднішній день. Які біблійні істини він підтвердив? Про те, що *«людське серце найлукавіше над усе та невігойне»*? Про те, що *«страждання зазнаєте в світі»*? *«Що тільки людина посіє, те саме й пожне»*? *«Без Мене нічого чинити не можете ви»*? З мудрістю і любов'ю ми повинні відкривати ці істини дітям — і не тільки під час біблійного уроку! Усе життя повинно бути уроком!

Головне питання

На глибоке переконання Віктора та Надії Овсяників, камінь за каменем ми повинні закладати в серцях дітей фундамент їхнього пізнання Бога. І справа тут зовсім не в дотриманні певних зовнішніх формальностей. Питання вибору форми освіти — державна школа, християнська школа чи домашнє навчання — важливе, але не головне. Є багато невіруючих батьків, які зробили з різних причин вибір на користь останнього. Є й християни, які думають, що якщо вони пішли на таку велику жертву, як домашнє навчання, то вони тим самим виконали весь свій батьківський обов'язок! Насправді *«сили не має в Христі Ісусі*

ані обрізання (формальна християнська освіта), *ані необрізання* (формальна світська освіта), *але віра, що чинна любов'ю»* (Гал. 5:6). Найголовніше і найістотніше питання — **«ЩО МИ ПОВИННІ РОБИТИ ЩОДНЯ, ЩОБ ЦАРЕМ ЖИТТЯ НАШИХ ДІТЕЙ СТАВ ІСУС?»**

Саме в пошуках відповіді на це питання все більше батьків у всьому світі роблять вибір на користь домашнього навчання як одного з елементів практичного християнства. Коли вони переконуються, що повинні підготувати своїх дітей до служіння Тому, Кого вони називають своїм Царем, вони відмовляються приносити власну дитину в жертву своїй лінії, нерозсудливості або амбіцій. Вони запитують себе: як ми зможемо навчати своїх дітей біблійному сприйняттю світу, якщо п'ять-шість днів із семи вони проводять під керівництвом наставників, які живуть без біблійної благодаті? Вони усвідомлюють: якщо ми не будемо вчити своїх дітей, то це робитиме хтось інший. Діти навчатимуться, бо їхній розум жадає знань. Якщо вони частіше чути будуть інтерпретацію історії, політики, сенсу життя, сімейних стосунків тощо у виконанні друзів, невіруючих учителів, телебачення і модних журналів, а не Біблії, вони не придбають тієї навички, про важливість якої говорить Писання, — здатність розрізняти добро і зло (Євр. 5:14).

Найпоширеніші заперечення

Звичайно ж, подружжя Овсяників, доносячи свою батьківську позицію до інших людей, неодноразово стикалося з «головним запереченням». А саме: «Тисячі віруючих віддають своїх дітей у звичайні школи, і діти виростають християнами». Любі читачі, цей факт тільки доводить милість Божу, але він аж ніяк не може служити підтвердженням правильності вибору цих батьків! Наприклад, багато людей приходять до Бога в зрілому віці, але це ж не означає, що ми повинні відкладати покаєння до того дня, коли станемо людьми похилого віку. Наш Цар — Бог, а не статистика, і нашим життям має керувати Його Слово, а не статистичні дані.

Деякі батьки побоюються, що без школи діти виростуть непристосованими до життя в цьому жорстокому світі, не зможуть постояти за себе. На це Овсяники відповідають: «А чи повинні?» Люди вважали й донині вважають, що Ісус на хресті програв, коли відмовився «постояти» за Себе, тоді як насправді Він здобував для нас безцінну перемогу, але не кулаками, а любов'ю та смиренням.

Ще одне запитання, яке часто чуять прихильники домашньої освіти, — а як же діти зможуть жити без колективу? «Ну, якщо без колективу, який поклоняється Богові, — це одне, — відповідають Віктор і Надія, — а якщо без того, який з ранку до ночі служить мамоні, — то чи така вже це велика втрата? Колектив, у якому нам наказує перебувати Слово Боже, — це Божий народ, Церква. Що ж до безбожного колективу — «живіть у світі, але не зі світом», — то хіба ми не повинні спершу підготувати дітей до виконання їхньої ролі в цьому найчастіше жорстокому, немилосердному колективі?»

Загалом позитивно ставлячись до домашньої освіти, багато батьків бояться, що в них нічого не вийде, що їм не вистачить педагогічного досвіду, навчальної літератури, зрештою, сил боротися з бабусями й дідусями, що протестують... Це й зрозуміло, адже ворог не хоче, щоб ми вірили, що Бог любить наших дітей, наші сім'ї і що Він подбає про наші потреби, якщо ми твердо вирішимо йти за Ним (Пс. 113:20–23).

Цінність дитячої душі

Усі ми любимо своїх дітей. Але чим ми готові пожертвувати заради того, щоб вони стали учнями Ісуса? Чи справді Ісус — наш Цар? Чи можемо ми задовольнитися тим, що виростимо дітей, які здобудуть увесь світ, але чії душі будуть утрачені?

Життя — це війна, і поле битви — серце дитини. Ведеться битва за те, кому належатиме її душа. Але як же часто ми, батьки, більше турбуємося про видиме, ніж про невидиме! Як часто нас більше хвилюють оцінки в табелі, ніж те, що відбувається з душею маленької людини, яку ми так любимо і за яку відповідаємо перед Богом!

Дім потрібно будувати на Біблії, на Божому моральному законі й на Божій спасаючій благодаті. Кожну життєву ситуацію слід співвідносити з Божим одкровенням, кожен помисел полонити на послух Христові. Так діти з дня на день дізнаватимуться, що Бог усім керує, що Йому можна довіряти, що істина лише в Ньому. Діти не навчатимуться цього самі й тим більше не навчатимуться цього в невіруючих. Це наша відповідальність.

Овсяники відверто розповідають про труднощі свого вибору. Страшно було розпочати. Траплялися ситуації, коли домашнє навчання здавалося неможливим. Допустилися багатьох помилок і визнають, що вчити дітей вдома — це нелегка праця. Але страх утікає, коли чиниш правильно. І якщо істинність Біблії — ваше тверде переконання, то ви будете готові жертвувати й страждати заради того, щоб жити згідно з нею. І будете готові сказати разом з апостолом Павлом: *«Тож усе я вважаю за втрату ради переважного познання Христа Ісуса, мого Господа, що я ради Нього відмовився всього, і вважаю все за сміття, щоб придбати Христа»* (Фил. 3:8).

Сім'я Овсяників залюбки відповість на запитання читачів щодо домашньої освіти і того, що стосується її юридичного оформлення. Їхні контактні дані можна отримати, звернувшись у редакцію журналу «Слово вчителю»¹

Тетяна Артерчук

¹ Лещенко, А. А. Американський досвід домашнього виховання / А. А. Лещенко, — ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка №24. — 2005. — С. 240–243.

Як Євангелія стосується дітей?

Одного разу чотирирічна дівчинка молилася приблизно так: «Господи, Ти все так прекрасно створив, але Адам з Євою згрішили, і Ти покарав людей потопом. Але Христос прийшов і прожив святе життя. Фарисеї повісили Його на хрест, і Він там помер за всі наші гріхи. Потім Він воскрес на третій день, так що вся земля затряслася, і піднявся на небо. Допоможи мені бути слухняною Тобі, як Ісус був слухняним».

Про що свідчить ця молитва? Про те, що навіть маленькі діти, правильно наставлені дорослими, можуть розуміти Євангелію і, хоча й не завжди зграбно, передати її.

У цьому матеріалі ми звернемо увагу на те, як Євангелія стосується дітей, а саме: побачимо потребу дітей у Євангелії і поговоримо про донесення Євангелії дітям.

Дайте дітям надію

У листі апостола Павла до ефесян знаходимо єдиний вірш, який говорить про виховання дітей: «*А батьки, не дратуйте дітей своїх, а виховуйте їх в напаминанні й остереженні Божому!*» (б:4).

Діти повинні отримати настанову й остереження Господнє. Це те, без чого вони не зможуть жити. Діти спроможні розуміти Євангелію достатньо рано. І якщо дивитися на текст Еф. 6:4 поверхово, то можна дійти висновку, що тато і мама тієї дівчинки, про яку ми згадували вище, виконали свою батьківську місію. Їхня дитина вже зрозуміла Євангелію!

Але ми розуміємо, що цей текст говорить про дещо більше. Він не просто вчить передавати формулювання Євангелії чи навіть істину про Євангелію, але «виховувати» дітей у напаминанні й остереженні Господньому, тобто зрошувати дитину від немовляти до дорослої людини, вкладаючи в її розум і серце вчення та настанову Господню.

Перша половина тексту Еф. 6:4 перегукується з іншим текстом Писання — Кол. 3:21: «Батьки, не дратуйте дітей своїх, щоб на душі не впали вони!». Варто зазначити, що це все, що апостол Павло говорить про виховання дітей, звертаючись до колюсян. Уявіть, що церква отримала лист від авторитетного апостола, служителі розгорнули його, серед присутніх більшість — батьки. І ось усе, що вони читають про виховання дітей, — це оця єдина фраза.

У цю фразу апостол «запаковує», «архівує» все, що можна сказати про виховання дітей, причому будь-якого віку.

До речі, це дуже полегшує наше завдання. Ми віримо, що «все Писання Богом надхнене і корисне... і воно здатне приготувати людину для всякої доброї справи» (2 Тим. 3:16). Якщо так, то для приготування нас до «доброї справи» виховання дітей цієї фрази достатньо.

А відтак ці слова варті особливо ретельної уваги.

Словосполучення «не дратуйте»

Мудрість — це правильне застосування знання.

Чарльз Хеддон Сперджен

означає — «не провокуйте на гнів», «не ведіть до зневіри чи відчаю». Бог стурбований тим, щоб батьки не підштовхували дітей до подратування, зневіри та відчаю.

Невже батьки не здатні на більше?

Ми краще розуміємо це, якщо подумаємо, якими можливими шляхами батьки і матері дратують своїх дітей. Перелік значний.

1. Дратуватися самим. Якщо батько подратований, навіть не на саму дитину, то важко не дратувати дитину. Ще гірше, коли батько «виплескує» подратування на своїх дітей. Особливо в момент настанови. Це небезпечна форма настанови.

2. Ставити нереалістичні стандарти перед дітьми.

3. Лицемерити. Коли діти бачать нас одними в одній ситуації, а іншим — у іншій.

4. Не чути дітей. Тобто, не турбуватися про те, щоб почути їхнє питання, розуміти позицію, відчувати біль серця.

Ви можете продовжити цей список.

Кожна дитина в своєму серці схожа на дорослих. Люди після гріхопадіння не здатні до самостійного генерування надії. Її немає в людях. Самі собою ми безнадійні істоти. «Дратувати» означає штовхати до зневіри. Протиотрута зневірі — лише Євангелія.

Зауважте, що спочатку необхідно усунути «дратуючий фактор», і лише тоді можна принести фактор вчення. Тобто це абсолютно незіставні речі. Якщо в атмосфері подратування привноситься якась форма вчення, воно не сприйметься. Серце, через яке до-

носиться істина, повинне бути вільним від усякого дратуючого фактору.

Дитина, можливо, не здатна цього пояснити, але кожна дитина розуміє, що вона не бачить вирішення своїх проблем. У ній самій немає сенсу життя. У ній немає здатності радіти. Немає здатності дивитися на неприємні обставини й мати радість, яка не залежить від цих обставин. Вона не має здатності до послуху. Це все природно веде дитину до зневіри.

І якщо в житті цієї дитини з'являється людина, у якої немає рішення всіх цих проблем, це і є рух до подратування. Усім батькам необхідно зусилля, щоб у кожній сфері життя пролити надію в серце дитини. Якщо це стосується сенсу життя, незручних обставин, зневіри. У кожній ситуації необхідно показати надію, щоб не штовхати дитину до подратування.

Якщо я роздратований, дитина розуміє, що я такий же безнадійний, як і вона. Якщо в мене подвійний стандарт або високий стандарт стосовно неї, я їй показую безнадійність. Дитина сприймає це так, що я перебуваю в такому ж глухому куті, як і вона. Тому необхідна надія Євангелії.

Це відбувається так. Коли дитина робить щось неправильно (а це відбувається постійно), батьки мають можливість нести надію, що дитина не буде відкинута, незважаючи на її неправильні дії. У маленької дитини це виражається в розлитій склянці соку на сніданок. Старші діти можуть поведистися нерозумно — а в серці батьків нема відторгнення. Тоді в дітей є надія! У них можуть з'явитися такі думки: «Ця людина не така як я, тому що я таку людину давно б відкинув, а він мене не відкидає». Це означає «не дратувати».

Уявіть, скільки ситуацій, коли діти, ці маленькі люди, очікують відкидання, тому що існують на відкиданні одне одного. Якщо хтось зробив те, що їм не подобається, вони відкидають таку людину. Якщо вони бачать, що доросла людина за те, за що необхідно відкинути, не відкидає, діти це дуже добре відчують, навіть не маючи здатності це пояснити.

Їм потрібна надія, що їм допоможуть правильно жити. З одного боку, діти впираються і не хочуть, щоб їм допомогли жити правильно, але глибоко всередині мають надію, що батьки знають, як їм допомогти. «У мене закінчилася людська надія, але мої батьки мають здатність, вони знають, як знайти вихід у цій ситуації. У

них є надприродний вихід». Діти відчувають це!

Дітям необхідна надія, що, довіряючи Божому Слову, можна жити спокійно.

Співаюче серце

Донесення Євангелії дітям повинно відбуватися в сім'ї. У Писанні не вказано іншого способу впливу на дітей, як тільки через батьків. Священником не було дано прямого повеління впливати на дітей.

Поглянемо на найяскравіші тексти Біблії щодо цього питання.

Повт. Зак. 6:6–9: *«І будуть ці слова, що Я сьогодні наказую, на серці твоїм. І пильно навчись цього синів своїх, і будеш говорити про них, як сидітимеш удома, і як ходитимеш дорогою, і коли ти лежатимеш, і коли ти вставатимеш. І прив'яжеш їх на ознаку на руку свою, і будуть вони пов'язкою між очима твоїми. І напишеш їх на бічних одвірках дому свого та на брамах своїх».*

Це звернення не до лідерів ізраїльського народу, а до глав сімейств. Безсумнівно, стан Ізраїлю залежав від його керівників. Але тут чітко змальований дім, сім'я: з ким лягаш, встаєш, сидиш, ходиш. Саме тут в серці закарбовується істина.

Пр. 22:6: *«Привчай юнака до дороги його, і він, як постаріється, не*

Нехай головне буде головним, а все інше докладеться. Та варто неголовне зробити головним, як все розпадеться.

Чарльз Р. Суіндолл

уступитись з неї».

В інших перекладах використовується слово «дитина». Батьки, дуже важливо наставити дитину на початку її життєвого шляху.

1 Тим. 3:4: *«... щоб добре рясдив власним домом, що має дітей у слухняності з повною чесністю...»* Цей текст стосується служителів і їхнього впливу на власних дітей! Це не говорить, що служителі не можуть впливати на інших дітей, але вони зобов'язані наставити своїх дітей.

Але як саме дітей виховують у сім'ї?

Повернемося до базових біблійних текстів із листів апостола Павла і розглянемо контекст, в якому були дані його повеління батькам.

Павло починає з того, що закладає фундамент християнської сім'ї.

У перших 15-ти віршах 3-го розділу Послання до колосян йдеться про сповнення Духом. Віруючі церкви в Колосах воскресли з Христом, і тому їм сказано *«думати про те, що вгорі (небесне)»*. Тут говориться не про окремі думки, а про спосіб мислення. Згадайте, хто ви є у Христі. Згадавши це, зніміть одіж старої людини й одягніться в нову.

Думки в 3-му розділі Послання до колосян і 4–5-му розділах Послання до ефесян майже ідентичні. Основна суть того, що каже Павло, — наповніться Духом.

Далі, в Еф. 5:19 відображений дуже важливий елемент сповнення Духом — співаюче серце. Правильний стан християнина визначається здатністю серця співати! (Як Павло та Сила у в'язниці в Филипах.) Це стан духу, що не залежить від обставин. У наступному вірші є ще один важливий елемент — вдячне серце, яке не ремствує і не нарікає.

У Еф. 5:21–22 автор говорить про покору дружин чоловікам. У 25 вірші звучить звернення до чоловіків: *«Любіть своїх дружин, як і Христос полюбив Церкву...»* Такий планомірний, повторюваний розвиток думки говорить нам про особливу важливість створення в сім'ї атмосфери взаємоповаги і любові. І тільки далі за текстом звучить: *«Діти, слухайтесь своїх батьків у Господі, бо це справедливо!»* (Еф. 6:4).

Зауважте, правильна поведінка не вимагається (не чоловіки наповняють на покорі дружин, не батьки вимагають послуху), а випливає зі стану серця, наповненого Духом Святим. Бог каже жінкам бути покірними з їхнього правильного стану серця. Чоловікам — любити жінок з їхнього стану серця. І так необхідно вчити дітей змалечку, щоб вони навчилися приймати авторитет батьків, якого батьки не вимагають. Діти живуть у сім'ї, де їм потрібно це засвоїти. Вони бачать це у стосунках між батьками.

І, знову ж таки, у цьому контексті звернення до батьків: *«А батьки, не дратуйте дітей своїх...»*

Атмосфера сім'ї дуже важлива в цій послідовності. Якщо ми просто вирвемо цей вірш із тексту, він втрачає свій зміст. Батьки тільки тоді здатні нести надію своїм безнадійним дітям або дітям, що перебувають у зневірі, коли вони сповнені Духом, коли їхнє серце співає, коли в них вдячне серце. У цьому стані батьки здатні не дратувати своїх дітей і виховувати їх.

У настанові дуже важливу роль відіграє авторитет. Дитина повинна побачити, що батьківський авторитет — це не те, що працює на батька, а те, що необхідне їй!

У випадку правильного виховання дитина відчуває, що той, хто може

Мудрість на дев'ять десятих полягає в тому, щоб мудро розподіляти час.

Теодор Рузвельт

її покарати, використовує свій авторитет не тому, що йому це вигідно, а для блага дитини. Коли батько не роздратований, він здатний обережно й розумно спрямувати свою силу і свої слова на те, щоб допомогти дитині побачити, що послух важливий для неї, щоб правильно виконати своє призначення, поки вона виросте й стане самостійною. Тоді дитина сприймає його авторитет і здатна приймати вчення і настанову Господню.

Євангелія, яку ми передаємо, — це спосіб мислення, це ідея, яка повинна стати лінзою, через яку дитина дивитиметься на світ. І ця християнська ідея вкрай неприродна для них. Але для цього діти й живуть з батьками 20 років, щоб ті могли, у хорошому розумінні цього слова, «обмотувати», «огортати» їх цією істиною, щоб вона «прилипла» до них і вони почали думати так, як батьки.

Кожного дня ми зрощуємо наших дітей фізично, даючи їм їжу, і кожного дня слід намагатися передати їм надію Євангелії, щоб долати безнадійність їхнього серця. Євангелія виганяє безнадійність, як світло темряву. Ми повинні багато разів допомогти дітям замінити безнадійну реакцію на життя Євангелією, доки вони не досягнуть такого рівня, що вже не зможуть дивитися на життя по-іншому.

Один мудрий чоловік сказав: «Думайте про завдання привести своїх дітей до Христа, як про довгостроковий проект, який потребує праці на повну ставку. Це найважливіше, що Бог доручив нам, батькам».

Атмосфера, у якій відбувається виховання, важливіша від самого виховання. Атмосфера і є виховання. Тобто виховання — це не правильно сформульована промова, а те, як ми думаємо, як батьки, те, що виходить із наших вуст як реакція на якусь проблему, це те, хто ми є, це надія, яка в нас є, і здатність нашої надії проводити нас через різноманітні ситуації, які зустрічаються нам і нашим дітям. 🌟

Євген Шкаровський

Переклад з російської і адаптація Артема Приступи

Він народився у твоєму серці

I ДІЯ

Хлопчик і дівчинка поспішають додому зі школи. На вулиці мороз. Раптом вони зупинилися біля вікна приватного будинку.

Сергій. Закінчився перший семестр. Попереду останні зимові канікули. Новий рік, Різдво! Гарні свята! Ще півроку — й ми закінчимо школу. О, зупинись, Оленко! Подивись, яка краса! Скільки різноманітних подарунків у кімнаті!

Оленка. Поглянь, яка велика й чудова ялинка, Сергію! Якими цікавими іграшками вона вбрана. Я таких ніколи не бачила. А гірлянда? Вона зроблена з казкових героїв!

Сергій. Так, дивись, он Буратіно, он Вінні-Пух, а он, поглянь, — Снігова Королева!

Оленка. А на великій гілці — Дюймовочка, а поряд з нею Лускунчик!

Сергій. А я знайшов сніговика!

Оленка. Сергію, подивись, на столі багато солодощів і фруктів! Ананаси, кокоси, манго! Я ніколи не їла таких. Ми живемо вдвох з бабусяю на її пенсії! Дуже не розженешся, ледве встигаємо сплачувати комунальні послуги. Колись бабуся працювала вчительською німецької мови, інколи займається репетиторством.

Сергій. Ти мені вибач, Оленко, а де твої батьки?

Оленка. Батько нас покинув, коли мені було два роки, а матуся поїхала на заробітки. Вона давно не телефонувала... Сергію, що ти робитимеш після закінчення школи?

Сергій. Можливо, піду в армію, у квітні мені вже виповниться 18 років. А взагалі, я б хотів працювати на великій вантажівці де-небудь у пустелі.

Оленка. Однокласники вирішили в новорічну ніч піти на ковзанку до ялинки. Ти підеш?

Сергій. Так. Це ж остання можливість зустріти разом з усіма Новий рік. До зустрічі.

II ДІЯ

Сергій приходить додому й бачить п'яного батька.

Батько. Привіт, синку, а де ти був?.. Чого це ти не відповідаєш? А, ти батька не поважаєш. Не хочеш розмовляти.

Сергій. Я поважаю тебе. Але мені прикро, що ти постійно п'яний. Коли ти останнього разу запитував про мої справи? Чи ти питав про мої плани на майбутнє? Тебе й маму зовсім не цікавить моє особисте життя.

Батько. Ти ще будеш мене виховувати? Доживи до моїх років, побачиш, яке складне життя.

Сергій. При чому тут життя? Скажи, чому ти напився сьогодні?

Батько. Мого напарника звільнили з роботи. І тепер я працюватиму наодинці.

Сергій. Так більше заробиш.

Мати Сергія. Ой, погляньте на нього! Знову напився! А, синку, ти вже прийшов зі школи? На вечерю посмажиш собі два яйця. А цей алкоголь нехай сам про себе подбає. А я йду дивитися свій улюблений телесеріал.

Сергій. Мамо, а він коли-небудь закінчиться?

Мати Сергія. Такого не може бути, що ж а тоді робитиму?

Мати Сергія зникає, він говорить у зал.

Сергій. Як завжди. Я зовсім не цікавлю своїх батьків. Зателефоную Богдану.

— Привіт, Богдане!

Богдан. Привіт, Сергію!

Сергій. Ти вже не хворієш?

Богдан. Ні.

Сергій. Слухай, сьогодні весь клас вирішив зустрічати Новий рік на ковзанці. Ти підеш?

Богдан. Гарна ідея. Якраз обкатаю свої нові американські ковзани. Мама подарувала на Новий рік.

Сергій. Тоді до побачення!

Богдан. До побачення!

III ДІЯ

Оленка приходить додому й бачить на столі у вазі мандарини.

Оленка. Бабусю! Звідки ці мандарини?

Бабуся. Приніс вдячний учень. Оленко, я чекала на тебе. До речі, як справи у школі? Ти виправила оцінку з біології?

Оленка. У таблиці стоїть «відмінно».

Бабуся. Молодець! Їж мандарини, зараз будемо вечеряти. Я приготувала твої улюблені курячі відбивни.

Оленка. Дякую, тобі, Господи, за ці мандарини. За те, що Ти дбаєш про нас!

Бабуся. Що ти там кажеш? Кому дякуєш?

Оленка. Я молюся Господу, що Він не забуває про нас. Вероніка навчила мене за все дякувати Богові.

Бабуся. Які дурниці ти кажеш. У житті треба надіятися тільки на себе, на свій розум, на свої руки. Наприклад, я вже давно на пенсії, але ніколи не відмовляюся від додаткового заробітку. До речі, з нового року буду підтягувати одного хлопчика. Олено, узагалі мені не подобається твоя подруга Вероніка. У неї голова забита одним Богом.

Оленка. Бабусю, Вероніка завжди готова допомогти. Вона ніколи не образить. У неї гарна сім'я: батько, мати, старший брат Марк. Мені подобається бувати в їхньому домі. Там завжди відчуваєш любов. До речі, Вероніка відмінно навчається.

Бабуся. Ну, це я знаю. На батьківських зборах учителька часто ставить її у приклад.

IV ДІЯ

Кімната Богдана. Він сидить за комп'ютером. Заходить мама.

Мати Богдана. Привіт, синку! Як ти себе почувашь? Горло вже не болить?

Богдан. Ні. Ма, як ти дивишся на те, що я зустрічатиму Новий рік на ковзанці з однокласниками?

Мати Богдана. Як це чудово! Згадую свою молодість... До речі, у новорічну ніч у нас буде корпоративна вечірка в ресторані «Палаццо». Я вже замовила собі модну сукню й записалася до візажиста. То, звичайно, іди з друзями на ковзанку.

Богдан. Мамо, сьогодні телефонував дідусь. Він каже, що сумує за нами.

Мати Богдана. Слухай, Богдане, сходи до нього завтра, провідай. Я залишу гроші на столі, купиш у крамниці різної смакоти для діда.

Богдан. А може ти сходиш? Ти знаєш, як мені набридло, що він чіпляється до мене зі своєю Біблією. Я не хочу слухати церковні казки. Мені є чим зайнятися. Краще готуватимусь до тестів.

Мати Богдана. Та ще встигнеш. Ти й так у мене розумний хлопець, майстер спорту з плавання. У мене вистачить грошей вивчити тебе. Я ж головний бухгалтер фірми. З ранку до ночі працюю. Купую тобі дорогий одяг. То сходи завтра, будь ласка, до діда.

Богдан. Гаразд.

V ДІЯ

Кімната Вероніки.

Мати Вероніки. Вероніко! Доцю, іди сюди, я хочу з тобою порадитися.

Вероніка. Матусю, ти мене гукала? Я читала в себе в кімнаті.

Мати Вероніки. На жаль, на Новий рік батько й Марк не встигнуть приїхати. Вони затримуються у Львові. Але вже на Різдво вони будуть з нами. До речі, батько дуже просив тебе написати різдвяний сценарій і залучити якомога більше братів і сестер з церкви. Він впевнений, що в тебе вже є цікава ідея.

Вероніка. Деякі думки є.

Мати Вероніки. Доцю, ти чогось сумуєш? Що трапилось? У тебе ніколи не було таємниць від мене.

Вероніка. Гаразд, я розповім тобі. Останнім часом не виходить з моїх думок один хлопець із нашого класу.

Мати Вероніки. Хто це, доню?

Вероніка. Богдан Терновець.

Мати Вероніки. Так, одного разу після батьківських зборів я йшла з його матір'ю разом додому.

Вероніка. Про що ви говорили?

Мати Вероніки. Здається, його батько загинув у автокатастрофі, коли Богдан був ще зовсім малий. Але цінності, за якими вона виховує сина, абсолютно різняться від наших. Вероніко, тобі подобається Богдан?

Вероніка. Якесь нове гарне почуття до Богдана народилося в моєму серці. Я молюся за нього й вірю, що Господь допоможе

мені розібратися у своїх почуттях. Але мені дуже важливо, щоб ти мене розуміла, мамо.

Мати Вероніки. Я чекала на твого батька шість років. Він привів мене до Господа й був першою людиною у світі, яка розповіла мені про любов Христа. Твій батько читав мені Біблію, навчив молитися. Прошло багато часу, поки ми одружилися.

Вероніка. А за що ти покохала батька?

Мати Вероніки. Він випромінював особливе світло. Ніколи не вступав у суперечки з однокурсниками, допомагав усім, його любили викладачі. Одне слово, у його серці живе Господь.

Вероніка. Матусю, ти хвилюєшся за мене?

Мати Вероніки. Ні, я знаю, що ти хочеш вивчитися на стоматолога, отримати роботу. Я також упевнена, що через усе своє життя ти пронесеш Божу любов і чистоту стосунків.

Вероніка. Як я люблю тебе! (Обіймає матусю.) Мамо, а можна я буду зустрічати Новий рік зі своїм класом на ковзанці?

Мати Вероніки. Гаразд, а я піду до тітки Люби, вона мене запрошувала.

VI ДІЯ

Богдан приходить провідати діда. Дід читає Біблію.

Богдан. Доброго ранку, дідусю!

Дід. Доброго ранку, Богданчику! Який я радий, що ти прийшов. На порозі Новий рік і незабаром Різдво. Ти відімкнув двері своїм ключем, щоб зробити мені сюрприз?

Богдан. Так, там на кухні пакунок. Це мама передала на свята. Як ти? Усе читаєш свою Біблію — не набридло? І що ти тільки цікавого в ній знайшов? Одне й те саме перчитуєш усе життя.

Дід. Ти помиляєшся, онучку! Це і є Книга життя. У Біблії є відповіді на всі питання. Тут і про сім'ю, і про політику, і про бізнес, і про правильне харчування, і головне — про любов. У Біблії написано, як Бог любить нас.

Богдан. Любить, а чому ж твій Бог не зупинить війни, чому люди страждають від економічних та політичних криз? Нарешті, чому Бог не врятував мого батька? Мовчиш, тому що не знаєш, що відповісти.

Дід. А де ти зустрічатимеш Новий рік?

Богдан. З однокласниками. Підемо на ковзанку.

Дід. А Різдво? Приходь у нашу церкву.

Богдан. Та що я з глузду з'їхав? Ти хочеш, щоб з мене сміялися друзі?!

Дід. Богдане, я знаю, що ти гарно вчишся. Молодець! Колись ти казав, що історія — твій улюблений предмет.

Богдан. Так, мені подобається читати книжки про події стародавніх часів.

Дід. А що ти знаєш про Різдво?

Богдан. Я чув легенду про народження Ісуса Христа. Це було десь на Сході 2000 років тому, бо з цієї події розпочалося літочислення. Нам казав це вчитель історії.

Дід. Хочеш, я прочитаю тобі, як усе відбулося насправді. Тобі сподобається ця історія.

Богдан. Ну читай.

Звучить тиха східна музика.

Дід. І трапилося тими днями, вийшов наказ царя Августа переписати всю землю. Цей перепис перший відбувся тоді, коли владу над Сирією мав Квіріній. І всі йшли записатися, кожен у місто своє. Пішов теж і Йосип з Галілеї, з міста Назарета, до Юдеї, до міста Давидового, що зветься Віфлеєм, бо походив із дому та з роду Давидового, щоб йому записатися з Марією, з ним зарученою, що була вагітна. І сталось, як були вони там, то настав їй день породити. І породила вона свого Первенця Сина, і Його сповила, і до ясел поклала Його, бо в заїзді місця не стало для них... А в тій стороні були пастухи, які пильнували на полі, і вночі вартували отару свою. Аж ось Янгол Господній з'явивсь коло них, і слава Господня осяяла їх. І вони перестрашились страхом великим... Та Янгол промовив до них. Не лякайтесь, бо я ось благовіщу вам радість велику, що станеться людям усім. Бо сьогодні в Давидовім місті народився для вас Спаситель, Який є Христос Господь. А ось вам ознака. Дитину сповиту ви знайдете, що в яслах лежатиме. І ось раптом з'явилася з Янголом сила велика небесного війська, що Бога хвалили й казали. Слава Богу на висоті, і на землі мир, у людях добра воля!

Богдан. Оце й усе? Тоді я не розумію. Я просто здивований!

Дід. Чого ти не зрозумів, Богдане?

Богдан. Як це так сталося, що Син Божий народився в хліву? Невже ж для Нього не знайшлося місця у готелі?

Дід. Ось що тебе здивувало!

Богдан. І не тільки. Цій історії майже 2000 років. Хіба сьогодні Ісус має вплив на цей світ?

Дід. Звичайно, бо Ісус Христос учора, і сьогодні, і навки Той Самий! Але головне — щоб Він народився у твоєму серці.

Богдан. Я не розумію, як це може статися. Тож до побачення. Я побіг додому. З прийдешнім Новим роком, дідуся!

Дід. До побачення! Я молитимусь за тебе!

VII ДІЯ

На ковзанку приходять спочатку дівчата, потім хлопці. Звучить мелодія вальсу.

Оленка. Привіт, хлопці. Яка чудова новорічна ніч!

Вероніка. Подивіться на цю гарну ялинку.

Сергій. У мене є пропозиція. Мабуть, кожен із нас має якусь мрію і бажає, щоб вона здійснилася.

Богдан. Я дуже хочу...

Сергій. Почекай. Не кажи вголос. Називатимемо бажання, коли годинник на вежі почне відбивати 12 ударів.

Вероніка. Можна, я скажу. *(Пауза.)* Краще попросимо Бога допомогти нам у наших мріях. Коли ми до Нього звертаємось, Він обов'язково чує нас.

Богдан. Які дурниці! Вероніко, не лізь хоч у новорічну ніч своїми проповідями. Ти схожа на мого дідуся: живеє в казковому світі.

Оленка. Не треба ображати Вероніку. Краще покатаємось навколо ялинки.

Усі катаються на ковзанах. Починають бити куранти.

Сергій. Отже, спробую, як казала Вероніка. Боже, якщо Ти чуєш мене, зроби так, щоб мама, тато і я завжди були разом.

Оленка. Дорогий Господи! Я хочу стати адвокатом, але потрібні гроші на навчання. Будь ласка, допоможи мені.

Вероніка. Любий Ісусе! Я прошу Тебе... Але Ти краще від мене знаєш усі мої бажання.

Богдан. Чого ж я хочу найбільше в житті? Досягати успіху в усіх справах. Завжди бути першим і вміти заступитися за себе.

Усі під'їжають наперед і голосно вітаються.

Хором. З Новим роком!

Богдан. З цього приводу можна випити вина. Хлопці взяли пляшку. Ходімо до них.

Вероніка. Я не буду.

Оленка. Я теж не хочу.

Сергій. Мені й так весело. Не хочу згадувати п'яного батька.

Богдан. Тоді я поїхав до них.

Усі катаються на ковзанах. Раптом з'являється Богдан.

Богдан. Сергію, давай наввипередки.

Сергій. Давай, тільки в мене старі ковзани.

Рушають, але Сергій раптом падає.

Вероніка. Оленко, їдь швидше сюди! Сергій розбив голову.

Оленка. Як це трапилось?

Богдан. Не знаю. Підсковзнувся. Він же казав, що в нього старі ковзани.

Вероніка. Богдане, можна тебе на хвилинку? Подивись мені в очі. Навіщо ти збрехав? Я бачила, як ти підставив Сергію ногу. Хочеш бути героєм? Хочеш показати, що краще від Сергія катаєшся? Слухай, ось тобі порада — не підіймайся дуже високо, бо колись мусиш упасти.

Богдан. Ти вирішила мене виховувати? Що ти мені порадила? Я вже забув.

Вероніка. Крім усього, ти ще й п'яний? **Голос за ширмою.** Минув тиждень.

VIII ДІЯ

Кімната Вероніки.

Вероніка. Матусю, рідна моя. Батько щойно зателефонував. Вони з Марком уже під'їжджають до міста. Як добре, що ми будемо всі разом на Різдво.

Мати Вероніки. Знаєш, доцю, напередодні Різдва та Великодня я згадую минулі свята, які ми зустрічали разом з вами, з церквою. Завжди відбувалося щось цікаве. Стільки радощів, чудових подій. Від цього Різдва я теж чекаю чогось нового. Який чудовий та різноманітний наш Господь!

Вероніка. Я теж чекаю від Різдва чогось особливого! Ой, хтось знову телефонує. Алло! А, це ти, Оленко. Слухаю тебе.

Оленка. Вероніко, я не знаю, що подарувати бабусі на Різдво. Ти знаєш, у неї підвищені вимоги до всього.

Вероніка. Оленко, а ти подаруй їй Біблію. Приходь зараз до нас, у мене є декілька нових примірників.

Оленка. Я не знаю, чи їй це сподобається.
Вероніка. А ти не думай про це. Просто підійди до неї, обійми, скажи: «Мила бабуся, завтра Різдво, і я хочу подарувати тобі наймудрішу Книгу у світі — Біблію. Вона врятувала життя мільйонам людей».

Оленка. Гарзд, скоро буду.

ІХ ДІЯ

Кімната Богдана, він грається на комп'ютері.

Богдан. О, все-таки складно пройти цей рівень! Як же тут проїхати? Ага, знаю. *(Підіймається, йде по кімнаті.)* Та ні, не йде в мене з думок ця Вероніка, її слова.

Голос Вероніки. Краще попросимо Бога допомогти нам у наших мріях. Коли ми до Нього звертаємось, Він обов'язково чує нас.

Богдан. Щось відбулося в моєму житті... А що? Я не збагну... Навіщо я підставив ногу Сергієві: тепер хлопець на канікулах сидить удома, лікується. Надовго йому запам'ятається цей Новий рік... Яку пораду дала мені Вероніка?

Голос Вероніки. Не підіймайся дуже високо, бо колись мусиш упасти.

Мати Богдана. Доброго вечора, синку! Чого ти такий похмурий? Що трапилось? Хочеш піти зі мною в ресторан? Нам пообіцяли особливу кухню — дванадцять вишуканих різдвяних страв. Смакота! Буде гарна музика. До речі, ми там зустрічали Новий рік. Директору дуже сподобалось. Ну що, підеш?

Богдан. Я хочу залишитися вдома. Не ображайся, мамо!

Мати Богдана. Тоді я побігла, треба ще зайти до перукаря. До побачення.

Богдан. До побачення... Скільки подій за останній час. Та ще ця історія про Ісуса. Не все так просто. Чому Він народився у звичайних людей? Чому Його називають Спасителем світу? Як зрозуміти цю Божу любов? А я зможу так любити людей? Частіше тебе ображають, ніж ти інших... А дідусь казав, що Христос може змінити життя всім, хто поклоче Його. Де Він, цей Ісус?

Голос діда. Ісус Христос учора, і сьогодні, і навіки Той Самий! Але головне — щоб Він народився у твоєму серці.

Богдан. Боже, якщо Ти є і Ти чуєш мене, я прошу, щоб Ти увійшов у моє серце і простив мені мої погані вчинки.

Х ДІЯ

Кімната Сергія. Він ховає під ялинку подарунки для батьків.

Батько. Сергію, йди-но сюди, допоможи мені.

Сергій. О, що це за чудо?

Батько. Гірний велосипед. Ти ж давно мріяв про нього.

Сергій. Звідки?

Батько. Я тиждень працював сам, виконав план, за це директор ще й премію виплатив. Якраз вистачило на велосипед.

Мати Сергія. У мене для вас сюрприз. *(Тримає в руках торт.)*

Батько. Невже сама спекла?

Мати Сергія. Спекла за новим рецептом. Ходімо до столу вечеряти.

Сергій. У мене теж є для Вас сюрприз. Подивіться, що лежить під ялинкою.

Батько. Яка гарна краватка! Якраз до моєї нової сорочки!

Мати Сергія. Мої улюблені парфуми! Сергію, звідки ти знаєш мій смак?

Сергій. Я радий, що Вам сподобалися подарунки! Зараз я зроблю один дзвіночок! *(Відходить убік.)* Алло! Вероніко! Усе трапилось так, як ти казала! Господь відповів на моє бажання. Моя сім'я разом зустрічає Різдво!

Вероніка. Слава Богу! Зі святом вас! Нехай Господь благословить вас!

Мати Сергія. Сергію, йди до столу!

Стук у двері.

Сергій. Цікаво, хто це може бути? Зараз відчиню.

Богдан. Доброго вечора, Сергію. Не чекав?

Сергій. Та чого... Проходь, сідай до столу, Різдво наближається.

Богдан. Ні, дякую. Я хочу попросити вибачення за той випадок на ковзанці.

Сергій. Я не ображаюсь, ти ж пожартував. Друзі не пам'ятають образи.

Хлопці обіймаються.

Богдан. Я побіг, у мене ще є одна важлива справа.

ХІ ДІЯ

На вулиці завірюха, сидить бабуся у теплій хустці, тримає в руках останній букет квітів.

Бабуся. Хлопчику, купи, будь ласка, останній букет, а я піду додому зустрічати Різдво.

Богдан. Гарзд! Зі святом Вас! *(Телефонує.)*

Вероніка. Алло, хто це?

Богдан. Вероніко, це я, Богдан. Я стою біля твого будинку, вийди, будь ласка, на вулицю.

Вероніка. Ти дивився на годинник?

Богдан. За десять хвилин опівночі. Але я дуже прошу тебе вийти. Я мушу сказати тобі щось важливе.

Вероніка. Зараз я вийду.

Вероніка вибігає на вулицю, здивована зупиняється.

Богдан. Вероніко! Це тобі. З Різдвом!

Вероніка. Дякую. Звідки ти знаєш, що це мої улюблені квіти?

Богдан. Вероніко, я відчуваю себе таким щасливим. Зі мною щось відбулося. Я змінився. Мені здається, що я люблю весь світ: маму, дідуса, тебе, свій клас, усіх, кого бачу. Мені хочеться дарувати людям радість. Можливо, Христос змінив моє життя?

Вероніка. Просто Він народився у твоєму серці.

Звучить різдвяна мелодія. Вероніка і Богдан виходять.

*Марина Антонець
Ілюстрації Наталії Рябушко*

Ні!

Я не вмію казати «Ні». Якось я розповів своєму другові про чергову халепу, до якої я потрапив через це невміння. Він і розповів мені про три «Ні».

Перше «Ні» — це бар'єр, через який дуже важко переступити людині, яка легко піддається впливу друзів. Тут допоможуть ось такі роздуми. Ти зможеш сказати це надзвичайно важливе слово, якщо ти... умреш! Так, умреш для гріха.

Ось уяви, що посеред кімнати стоїть труна. До неї підходить двійко «друзьок».

— Федьку, вставай! Досить вилежуватися. Ти ж хочеш собі людський телефон? Ми тут нагледіли одну тему. Там собаки нема, дідуля живе — ледь повзає. Якщо «піднімемо тему», то там нам всім вистачить. Без тебе не прикольно, самі не витягнемо. Ну, вставай!

А у відповідь — мовчання. Бо ж трупи не розмовляють. І телефони їм не потрібні. А «друзьки» дуже швидко змиряються і залишають його в спокої.

Ти скажеш, важко, бо ти живий? Ти боїшся? Чого саме? Найчастіше — образити когось своєю відмовою. Для тебе важливі стосунки? Вірю. Та що ти втратиш? «Друзьки»? Можливість мати якісь матеріальні здобутки? Своє обличчя? Це обман. Живучи в чистоті, ти

надбаєш гідних друзів. Бог, дивлячись на твоє життя, дасть тобі більше, ніж ти думаєш. Тобі сподобається не ховати своє обличчя, а підіймати його до Бога.

Ти вмер для гріха. Якщо це правда, то твої дії щодо всього, що можна назвати гріхом, це — «я вмер».

«Мій сину, як грішники будуть тебе намовляти, то з ними не згоджуйся ти!» (Пр. 1:10).

Друге «Ні» — бар'єр, який насамперед потрібно навчитися бачити. Бувають справи, які не є гріхом і навіть, можна сказати, корисні. Та ці справи заважають тобі зосередитися на важливому. Ось, наприклад: незабаром іспит. Ти готуєшся, учиш, гризеш граніт науки. Аж раптом тобі пропонують узяти участь у виставі. Це ж так класно! Ти від природи актор, вивчити слова — не проблема. Усе, рішення прийнято! Театр. Але... щодня ти повинен приходити на репетиції, готуватися з постановкою голосу, згадати уроки хореографії, відвідати примірки костюмів та ще багато чого. Що ти вибереш? Ти маєш сказати «Ні» сам собі, відмовитися від того, що відволікає тебе від важливого.

«Хай послухає мудрий і примножить науку, а розумний здобуде хай мудрих думок» (Пр. 1:5).

Третє «Ні» — бар'єр, який берегти тебе. Про що я? Часто трапляються обставини й люди, які просто крадуть твій час. Згадай, ти сподівався відпочити після важкої праці хоч півгодинки, аж раптом... контакти! Ти тільки ввімкнув комп, а тут 12 неприйнятих повідомлень. Треба ж відповісти! А тут з'явилися в мережі Толик, Маринка, Юрась. Ти пишеш, читаєш, спілкуєшся... Через годину ти розумієш: час втрачено, відпочинку не буде. Ти думав, що ти таким чином відпочинеш? Ти виснажений, болять очі, голова, а часу на відпочинок уже нема. А ти міг сказати «Ні», відпочити й із новими силами розпочати нові справи.

А скільки ще таких моментів? «Ні» робить твоє життя безпечним, зберігає твій час, допомагає не втрачати. Навчися користуватися цим важливим словом.

«Навчи нас лічити отак наші дні, щоб ми набули серце мудре!» (Пс. 89:12).

Оксана Смірнова

Метелик

Сьогодні в сім'ї метеликів велике свято — найменша з метеликів зміцніла в крилах і вже може самостійно літати! Тс... Ось вони, мама і доня. Погляньте, як весело перелітають ці двоє з квіточки на квіточку!

— Доню, ти вже виросла. Твої барвисті крильця стали сильними й нарешті ти можеш літати самостійно. Летимо, я покажу тобі, де на нашій галявині найкращі квіти зі смачним нектаром!

В унісон, немов танцюючи, метелики перелітали з квітки на квітку. Мала присіла на пелюсточку ромашки, скуштувала пилок.

— Смакота! Дякую, мамочко.

— Моя хороша, сьогодні твій перший самостійний день. Повинна тебе попередити. У нас є багато небезпек. Найбільш небезпечна на нашій галявині срібляста павутинка.

— А що таке «павутинка»? — запитала доня.

— Павутинка схожа на вишукану тканину, прозору й невагому. Вона буває сріблястою, як вечірні сутінки, золотавою, мов ранковий серпанок, блакитною, як небо, білою, як хмаринка. За тенетами павутинки захована небезпека! Варто лише доторкнутись, і одразу втрапиш у пастку. Ніхто тебе не визволить, бо павутина — сітка павука, який їсть таких, як ми. Запам'ятаєш?

Прекрасна дитинка всміхнулася.

— Не хвилюйся, матусю, усе буде гаразд.

— Тоді лети!

І метелики розлетілися в різні сторони.

Довго малий метелик бавився на галявині, аж ось під старою березою щось блиснуло.

— Що б це могло бути? — подумала комашка. Підлетівши ближче, вона побачила справжнє диво: на сонці виблискували різнобарвні тканини. Поряд нікого не було. Красуня підлетіла ближче.

— Ой, яке диво! Мені б сукню з ось цієї парчі!

Ураз з'явився кравець — увесь у чорному, з тоненькою смужкою на плечі.

— Шановна паняночко, підходьте ближче! Я можу пошити вам надзвичайний наряд. Вам лише необхідно вибрати матерію. Ось, візьміть на дотик — м'якенька, ніжна, невагома...

Мала комаха простягнула лапку.

— А он тут діаманти! Доторкніться!

І вона зробила це. Ураз добий кравець закрутився довкола метелика.

— Сукню! Спідницю! Усе, що захочеш, мій сніданочку! Ось так, ось так...

Павук (а це був, як ви здогадалися, він) швидко обплутав метелика цупкими нитками.

— Мамо, рятуй! — голосно загукала ув'язнена.

І хоч мама була далеко, вона почула плач дитини.

— Доню, що ж ти накоїла... Я не можу тобі допомогти, якщо я тільки доторкнуся, то також потраплю в пастку...

— Мамо, але ж мене з'їдять...

Часто ми схожі на немудрих метеликів. Приваблива золотиста чи срібляста павутинка гріха не здається небезпечною, а маленькі крапельки роси на павутинці схожі на дорогоцінні діаманти. Людина потрапляє в тенета гріха ніби ненароком, часто навіть непомітно для себе. Маленький метелик був попереджений про безпеку, ми також маємо застереження від Бога. Від нас залежить, чи піддамося ми на хитрощі сатани, як піддалася бідна комаха до лап павука. І все ж, ми в набагато кращому стані, ніж комахи. Ми маємо прекрасного Заступника і Визволителя, який може врятувати нас від полону гріха. Нам варто лише покликати Його, попросити прощення за непослух і довірити своє життя в Його сильні руки.

«І нема ні в кім іншим спасіння. Бо під небом нема іншого ймення, даного людям, що ним би спастися ми мали» (Дії 4:12).

Оксана Смірнова, малюнок Віталія Смірнова

Праведники сьогодення

«За Радянського Союзу в одному гумористичному журналі була рубрика, де актуальні проблеми подавали у вигляді історій за участю грішників і чортів у пеклі. Цікаво уявити «найкращих людей країни» в такому оздобленні. Ну, з депутатами все зрозуміло. Їх змушуватимуть створювати коаліцію в киплячому казані й жити за тими законами, що самі ухвалили. Чиновників — продавати нечистим у пекло дрова з виплатою всіх «відкатів». ДАІ, що возитимуть вугілля тачками, штрафуватимуть на кожному розі. Нечесні журналісти муситимуть писати «замазухи» на дідьків, які після того їх-таки мучитимуть. Із пеклом зрозуміло. А хто ж наповнюватиме рай? Які вони, нинішні праведники?»

**Дмитро Вовнянко,
«Український тиждень», №24, 17–23. 06. 2011**

Цікаво, що журналіст прагне знайти саме праведників, а не найпопулярнішу конфесію в Україні. А також важливо відзначити, що спершу йому впали в око саме «грішники». Так, їх скрізь повно. Однак, кажучи так, ми забуваємо, що кожен із нас робить ті ж самі, м'яко кажучи, не дуже правильні вчинки, але в менших обсягах, ніж люди при владі. Ганимо ж, насамперед, керманців, бо вплив їхніх учинків або бездіяльності відчуває велика кількість українців. Хоча дія наших гріхів не менш серйозна. Буває, що наше бажання зробити по-своєму шкодить нашим дітям, друзям...

Переглядаючи українські періодичні видання, читаєш про багатьох нібито праведників. Їх шанують, возвеличують, дякують, ними захоплюються. Той у віршах оспівував Україну та відсидів у в'язниці за патріотизм, той пожертвував багато грошей на сирітський притулок, той подарував сучасні ноутбуки багатодітним родинам. Інші надсилають подарунки незаможним сім'ям, жертвують на проведення літніх таборів. Та якщо ми справді шукаємо праведників, не спотворюючи суті цього слова, — то слід взяти до уваги, що не всі ті, хто робить добро, є праведниками. Бо, як не крути, є лише два мотиви роблення добрих учинків: для свого задоволення та для Бога. Те, що хтось робить добро заради себе, дуже швидко виявляється. Людина або розчаровується, що її внесок неналежним чином цінують, або втомлюється бути «добрим ангелом». «...Коли праведність ваша не буде рясніша, як книжників та фарисеїв, то не ввійдете в Царство Небесне!» (Мт. 5:20). Так говорив Христос: то не є праведність, якщо ти милий та щедрий про людське око. Роблення багато добра для того, щоб «перекрити», «переважити» свої злі вчинки або ж добротворчість заради отримання схвалення людей — усе це людська праведність. Ось що говорить Господь про таких людей: «...Не приносьте ви більше марного дару, ваше кадило — огида для Мене воно ...Новомісяччя ваші й усі ваші свята — ненавидить душа Моя їх...» (Іс. 1:12). Ці люди виконують усі релігійні ритуали, святкують свята, але Бог говорить, що якщо твоє серце повне заздрості та зла, то Він ненавидить твої дії та твої добрі вчинки. Для одних людей робиш добро, а інших — зневажаєш. Сиріт годуєш, а циганів та євреїв обзиваєш. Друзям допомагаєш, а дружину принижуєш.

Мені все ж приємно, що я бачу, що серед нас є істинні добродіє. Їх мало, їх важко помітити, але вони все ж є! Ісус — Світло для світу. І життя їх світлиться. Ісус є Хлібом. І вони «годуєть» інших. Ісус є живою водою. І вони не проходять повз спраглих. Вони справді будуть вічно жити, бо слідує за Тим, Хто воскрес і вічно живе! Вони не «заробляють» собі Царство Боже і не шукають людської похвали. Їх доброта походить від Бога і йде до Бога. Того самого Бога, віру в Якого сьогодні деякі вважають міфом або психічною хворобою!

Праведники шанують церкву, бо Божа церква складається з Божих людей.

Праведники не розчаровуються, бо вважають на Божу оцінку.

Праведники не втомлюються, бо роблять те, що їм подобається.

Праведники кожного разу збільшують кількість добра, бо й самі отримують більше.

Праведники ніколи не безробітні, бо завжди знаходять потребуємого й знедоленого.

Праведники не зважають на одяг та посаду, бо їм дано бачити серце.

Праведники не забувають людей, хоч би скільки їх не було, бо дивляться на світ згори.

Праведники не минають ближнього в біді, бо це їхній брат.

Праведники завжди мають промінь надії, бо живуть у світлі.

Праведники роблять вражаючі речі, бо бачать невидиме.

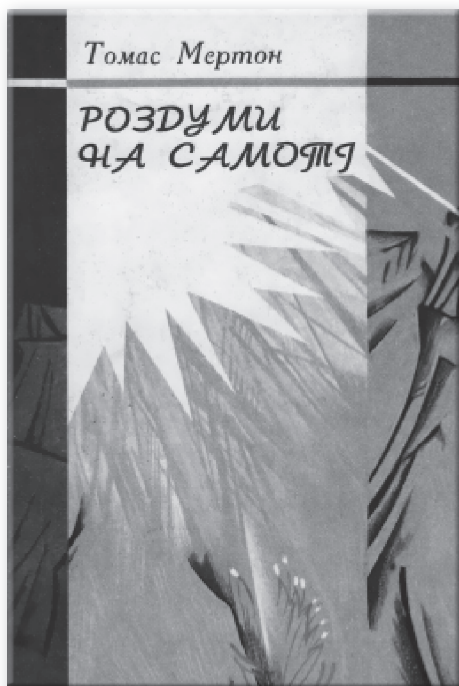
Праведники разюче відрізняються від інших, бо кожен день вважають величезним благом.

Чи впізнали ви праведника, який, можливо, є вашим другом, знайомим, колегою, випадковим попутником?

Мимоволі приходить думка: а хто ж я?..

Людмила Дмитрус

Томас Мертон

РОЗДУМИ НА САМОТІ

Лише залишившись на самоті, позбувшись метушні й нагальних справ, ми задумуємось над вічним. І саме тоді починаємо ставити собі питання щодо внутрішнього стержня цього життя. Що є головним для мене, що визначає моє життя, які мої цінності і хто для мене є беззаперечним авторитетом? Власне там, наодинці, ми починаємо чути голос Духа і розуміти, що Господь, Який дав життя, постійно промовляє до нас, щоби привести наше життя в Його порядок.

Саме про це йдеться в книзі американського письменника Томаса Мертона «Роздуми на самоті». Написана вона у формі нотаток, які автор вів у 1953–1954 рр. під час своїх духовних пошуків. Усамітнившись в одному із монастирів, він мав чудову можливість не поспішаючи розважати над питаннями, яке значення в його житті відіграє Бог і Його воля, що означає «слідувати за Христом», які перешкоди виникають у людей на шляху Богопізнання.

Мета написання книги — поділитись своїми духовними переживаннями і, можливо, допомогти комусь у його нелегких пошуках Бога і Його Істини.

Мертон Т. Роздуми на самоті. — Львів: Свічадо, 1994. — 131 с.
ISBN 5-7707-5047-2

Хома Кемпійський

НАСЛІДУВАННЯ ХРИСТА

Як жити побожно й добродійно в цьому світі — ось думка, яка хвилює тих, хто вірить у Господа Вседержителя і святість Його Слова. Вони переймаються тим, як бути вірними послідовниками Сина Божого, як «ходити» із Ним у земних випробуваннях, як навчитися довіряти Йому і розуміти Його волю. Адже всі ці питання — це питання практичного християнського життя, що будується на довірі й покорі Слову Божому.

Про це й пише фламандський ієромонах Хома Кемпійський (Томас Хамеркен, 1380–1471) — один із керівників «Братства общинного життя», що жив і трудився у Віндесгеймській обителі, біля міста Майнц.

Він роздумує не над теоретичними питаннями християнської віри, а над практичними аспектами життя людей, що присвятили себе Богові. На відміну від багатьох теологів того часу, слідування за Христом автор вбачає не у відділенні від світу, а в усвідомленні своєї потреби в любові Бога і покірному служінню Йому всім своїм життям. Книга, як і більшість духовних творів того часу, написана у формі порад і мудрих висловів.

Фома Кемпийский. О подражании Христу. — Москва-Минск: Гендальф-Мет, 1993. — с.220.
ISBN 5-88044-043-5

Елізабет Джордж

МУДРІСТЬ БОЖА В ЖИТТІ ЖІНКИ

Життя щодня ставить нас перед необхідністю вирішувати багато складних питань і приймати чимало важливих рішень. І часто робити це доводиться дуже швидко. Як же навчитися завжди керуватися Божою мудрістю, а не покладатися на свій розум?

Книга популярної християнської письменниці Елізабет Джордж заохочує жінок роздумувати про вічні Божі принципи, що стосуються розподілу часу, турботи про дім, виховання дітей, подружніх стосунків, духовного зростання тощо. Впроваджуючи ці принципи в життя, ми наповнимо його Божою мудрістю і здобудемо той мир, радість і впевненість, які приходять від усвідомлення виконаного обов'язку і правильності прийнятих рішень.

Джордж Э. Мудрость Божья в жизни женщины. — Hope of Salvation Mission, 2005. — 244 с.
ISBN 1-932247-68-8

Різдвяний майстер-клас

Доброго дня усім читачам!

Познайомимось. Я — Сніжана Дужук, педагог за освітою і творча людина за покликанням. Захоплююсь фотографією, туризмом, декоруванням усякої всячини. Люблю вчитись і роблю це постійно. Маю намір поділитись з вами своїми напрацюваннями щодо організації занять з прикладної творчості під час уроків християнської етики та в недільній школі.

Різдвяник, Різдвяна зірка, Віфлеємська зірка. Так найчастіше називають екзотичну рослину — молочай прекрасний або пуансетію, чії яскраві листочки, що оточують квіти, справді нагадують зірочки.

Пуансетія спершу зустрічалася лише в тропічних областях Центральної Америки. Незвична рослина припала до душі першому американському послу в Мексиці Жоелю Пуансету, котрий у 1828 р. привіз її до США. Незвичне цвітіння зачарувало багатьох людей настільки, що сьогодні пуансетією часто прикрашають житло до Різдва, та й зацвітає вона саме напередодні цього великого свята!

Рослина не проста для вирощування в квартирі. Не кожному вдається досягнути щорічного цвітіння цієї гарної квітки. Тому я пропоную виготовити пуансетію з підручних матеріалів.

Матеріали та інструменти

Ножиці, олівець, клей силіконовий (або голка з ниткою), свічка, клаптики атласної тканини червоного кольору (можна використовувати широку атласну стрічку), нитки для тичинок.

ХІД РОБОТИ

1. З червоної тканини вирізаємо листочки (фото 1). Це справді верхівкові листки, а не пелюстки квітки, як багато хто думає. Квіти в цієї рослини дрібні й малопомітні. На одну квітку потрібно 7–9 «пелюсток».

2. Краєчок кожної «пелюстки» обережно обпалюємо над свічкою (фото 2). Робити це потрібно дуже охайно й обережно, найкраще притримувати «пелюстку» пінцетом! Якщо обпалювати над полум'ям — краї закрутяться, якщо збоку біля полум'я — будуть рівними. Якою має бути

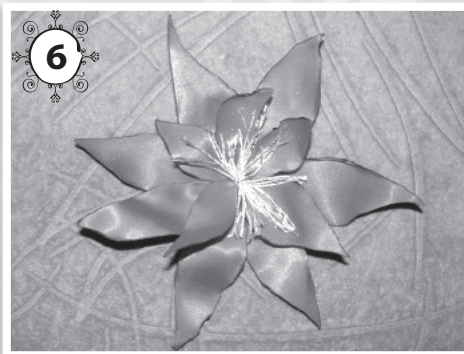
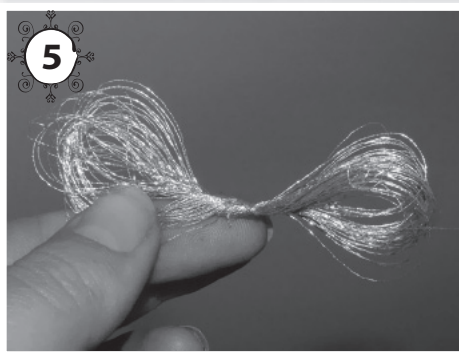
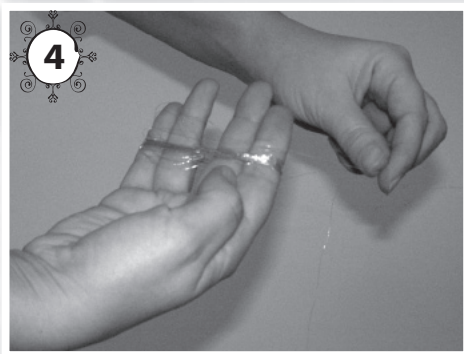
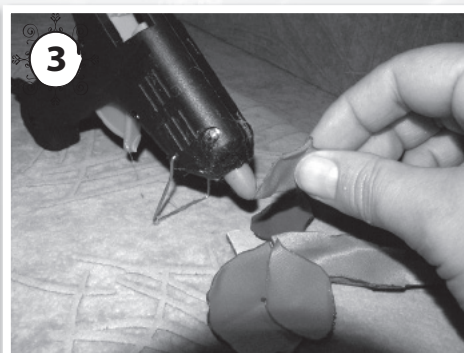
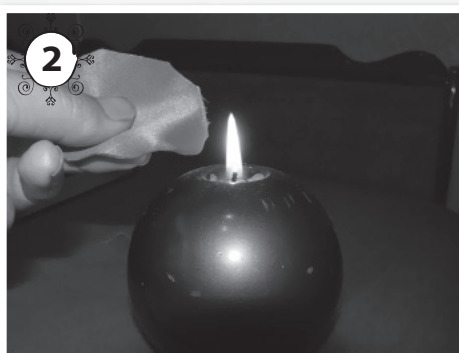
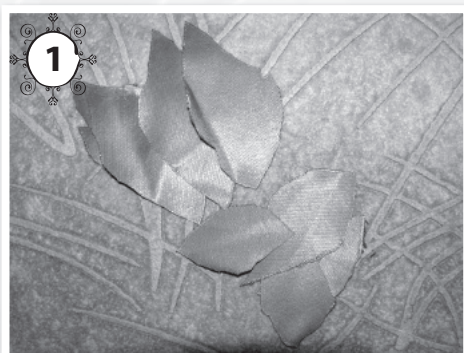
ваша квітка, об'ємною чи пласкою? Обирати вам! Головне — стежити, щоб тканина не почорніла.

3. Збираємо квітку. Це можна зробити за допомогою голки та нитки — просто зшити всі пелюстки в центрі. Або те саме зробити за допомогою клейового пістолета (фото 3).

4. Далі виготовляємо серединку з ниток. Для цього нитки намотуємо на картон, або просто на руку (фото 4). Знімаємо цей моток, зв'язуємо посередині, розрізаємо краї (фото 5). Приклеюємо цей пучечок у центрі квітки. Для надійності зі зворотного боку квітки приклеюємо кружечок з тканини.

5. Ось і готова наша пуансетія. Як її можна використати? На фото 7–12 пропоную кілька варіантів.

Творчих вам успіхів! Нехай Віфлеємська зірка нагадає кожному, що Христос народився!

Різдвяний майстер-клас

7

8

9

10

11

12

Передплатити часопис «Слово вчителю» можна в будь-якому поштовому відділенні України.
Адреса редакції: а/с 116, м. Рівне, 33028, тел.: 0362-63-79-76; slovo@hopetopeople.org
Передплатний індекс — 99864